

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLAR: İLKÖĞRETİM
DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLARI ELE ALIŞ BİÇİMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu GÜRKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA, 2009

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLAR: İLKÖĞRETİM
DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLARI ELE ALIŞ BİÇİMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu GÜRKAN

Danışman: Yard. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA, 2009

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Faruk YILDIRIM

Üye: Öğr. Gör. Dr. Mediha SARI

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

...../...../ 2009

Doç. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLAR: İLKÖĞRETİM DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLARI ELE ALIŞ BIÇIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu GÜRKAN

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY

Ağustos 2009, 186 sayfa

Bu araştırmanın amacı, 2007-2008 öğretim yılında ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerini değerlendirmektir.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırma evrenini Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan, Yüreğir, Çukurova ve Sarıçam) resmi ilköğretim okullarında görevli ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma desenleri bir arada kullanılmıştır. Bu nedenle iki defa örneklem seçimine gidilmiştir. Nicel araştırmanın örnekleme küme örnekleme türlerinden “oransız küme örnekleme” yöntemiyle belirlenmiştir. Örneklem çerçevesindeki her resmi ilköğretim okuluna birden başlayarak bir numara verilmiştir. Toplam 35 ilköğretim okulu çalışma evreni olarak kabul edilmiştir. Böylelikle, nicel araştırma örneklemini 35 ilköğretim okulunda görevli, dördüncü ve beşinci sınıfı okutan 222 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Bu durumda nitel araştırma için öğretmenlerin kolay ulaşılabilirliği, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları her zaman ya da çoğunlukla kullanmaları ve araştırmaya gönüllü katılmaları ölçüt olarak belirlenmiştir.

Araştırmada nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi” kullanılarak, nitel veriler ise öğretmen görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler, betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde; kay

kare teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq 05$ olarak alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen nitel verilerin analiz edilmesinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmaktadır. Öğretmenlerin çoğunlukla güncel olaylara sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre yaklaşık 10-15 dakika zaman ayırdıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını, güncel olayların öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırdığını ve sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkardığını düşünmektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin %82'sinin güncel olayları sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma yaklaşımını benimsedikleri anlaşılmıştır. Araştırmanın alt amaçları olarak öğretmenlerin güncel olayları ele alırken benimsediği yaklaşımların cinsiyet, sınıf düzeyi, sınıf mevcudu, sosyo ekonomik düzey, mesleki kıdem gibi demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve öğretmenlerin benimsediği yaklaşımlar ile bu demografik özellikler arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları konuyu örneklendirmek için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları seçerken şiddetten uzak olmasını kriter olarak aldıkları, daha çok günlük toplumsal konuları ele aldıkları bilgisi elde edilmiştir. Öğretmenlerin güncel olayları kolay ve yaygın kaynaklar oldukları için yaşamdan örnekler, gazete ve TV gibi kaynaklardan seçtikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin günlük haber takibi etkinliğini en fazla kullandıkları, dersi soru-cevap tekniği ve anlatım yöntemi, örnek olay yöntemi, tartışma yöntemiyle işledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin güncel olayları ele alırken aile ilgisizliği, öğrenci ilgisizliği, programı yetiştirme sıkıntısı ve sınıf mevcutlarının kalabalık olması gibi sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele aldıkları söylenebilir. Daha etkili bir sosyal bilgiler dersi için öğretmenler ailelere rehberlik edilmesi, sosyal bilgiler programının yükünün azaltılması, sınıf mevcutlarının azaltılması gibi öneriler getirmişlerdir. Ayrıca diğer öğretmen

arkadaşlarına sınıflarına gazete alınması, haber günlüğü tutulması, bülten tahtası oluşturulması gibi tavsiyelerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Perspektifler, Güncel Olaylar,  ğretmen Görüşleri.

ABSTRACT**THE CURRENT EVENTS IN SOCIAL STUDIES EDUCATION: EVALUATION
OF THE WAYS PRIMARY SCHOOL 4TH AND 5TH GRADE TEACHERS
APPROACH THE CURRENT EVENTS IN SOCIAL STUDIES EDUCATION****Burcu GÜRKAN****Master Thesis, Department of Educational Sciences****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY****August 2009, 186 pages**

The aim of this study is to evaluate of the ways primary school fourth and fifth grade teachers cover the current events in Social Studies lessons in 2007-2008 academic year.

The research is a descriptive survey study. The population of the study is composed of primary school fourth and fifth teachers working in central districts (Seyhan, Yüreğir, Çukurova and Sarıçam) of the city of Adana. The quantitative and the qualitative data collections tools are used together in this research. Hence, the sampling was performed in two phases. The sampling for the quantitative data was determined by via random stratified sampling. Each formal primary school within the sampling framework was assigned a number starting from one. 35 primary schools in total were accepted as the sample. In this way, the quantitative research sample was made up by 222 classroom teachers working in 35 primary schools, who teach fourth and fifth grades. The sampling of qualitative research was selected with the technique of criteria sampling, which is one of the purposeful sampling techniques. This sample was made up by 10 classroom teachers, who teach fourth and fifth grades. In this case, the fact that for qualitative research, easy accessibility of the teachers, they use current events all the time or most of the time in social studies education and they participate in research voluntarily was chosen as criteria.

In the study, the quantitative data was collected by using the questionnaire “Survey of The Ways Current Events Are Covered in Social Studies Education ” that

was developed by the researcher and the qualitative data was collected by using “Teacher Interview Form”.

The data of the survey which was administered to teachers was analyzed by using the techniques of descriptive statistics namely frequencies and percentages and Chi-square techniques. In the analysis, the level of significance was taken as $p \leq .05$. The qualitative data which was obtained from the interviews was analyzed using techniques of content analysis.

Almost all the teachers who participated in the research make use of current events in social studies lessons. It was revealed that teachers mostly allocate nearly 10-15 minutes for current events in social studies lessons, depending on the topic. Furthermore, nearly all the teachers who participated in the research think that current events help students make connection between social life and what they learn in social studies lessons and make the content of social studies lessons concrete. According to research findings, 82 percent of the teachers adopt the approach of teaching current events in addition to social studies. As subgoals of the research, it was examined whether or not the approaches teachers adopt in covering current events vary depending on the demographic features such as gender, class level, class size, socio-economic class, professional seniority and no significant correlation between the approaches teachers adopt and these demographic features was detected.

It was revealed that teachers use current events to exemplify the topic they are covering in social studies lessons. Besides, the criteria of the teachers in selection of the events is that the event should not be related to violence. Rather, they use daily social topics. It was also revealed that teachers choose current events from sources such as examples from life, newspapers and television as they are easy and common sources. Findings of the research show that teachers teach the lesson by using methods like question-answer technique, case study method, discussion and it was also found out that news-watching activity is what teachers use the most. Further, it was found out that problems teachers have while covering current events are apathy of families and students, current social studies program and over-sized classrooms.

Consequently, it can be said that teachers cover current events in social studies lessons. For better social studies lessons, teachers suggested that families be guided, the load of social studies program and class sizes be reduced. What is more, they suggested

that their collaguages bring newspapers into their classrooms, news diaries be kept and bulletin boards be formed.

Keywords: Social Studies, The New Perspectives In Social Studies Education, Current Events, Teacher Wievs.

ÖNSÖZ

Eğitim sürecinde öğrencilerin bilgiyi hazır halde alıp tüketmeleri değil, ihtiyacı olan bilgiye ulaşmaları ve bu süreçte bilginin asıl kaynağı olan hayatı temele almış faaliyetleri uygulama fırsatı yaşamaları sağlanmalıdır. Çağın getirdiklerinin güçlü bir yönü; sorgulayan, bağımsız düşünen tartışan, neden-sonuç ilişkileri kuran, ait olduğu dönemin yarattıklarına uyumlu bireyler için uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesine yansımalıdır.

Her toplum kendi beklentilerine uygun vatandaş ister. Bireylere istendik nitelikler, planlı bir şekilde okul vasıtasıyla kazandırılmaya çalışılır. Okullar öğrencileri, hayata hazırlamak, toplumun beklentilerine uygun birey olarak yetiştirmek için donatırlar. Okullarda öğrencilerin sosyalleşerek, araştıran, sorgulayan, eleştiren, değerlendiren bireyler olarak topluma karışmaları amaçlanır. İlköğretim okullarında öğrencilere önemli sosyal becerileri ve etkin vatandaştan beklenen nitelikleri kazandırma görevini sosyal bilgiler dersi üstlenmektedir.

Sosyal bilgiler bireylere bilgi, beceri, tutum ve değerleri geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında kazandıran, sosyal olayların sınıf ortamına taşınması sorumluluğunu üzerine almış bir derstir. Öğrencilere sosyal bilgiler konuları, geçmişte nasıldı, şimdi nasıl, gelecekte nasıl olacak ilişkisini göz önüne alınarak anlatılmalıdır. Sosyal bilgiler dersi de bu ilişkiyi gerçekleştirirken, geçmişin yorumlanmasını ve geleceğin kestirilmesini şimdiki zamana bağlar. Güncel olaylar, sosyal bilgilerin şimdiki zaman eksenini oluşturur. Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer vermekle öğrencilerin okul dışı yaşam arasındaki ilişkilerinin kopması engellenir. Öğrenciler güncel olaylar vasıtasıyla, sosyal bilgiler dersinin doğasına uygun olarak, araştıran, düşünen, farklı görüşlere saygı duyan, eleştiren, tartışan, doğru ve yanlış, taraflı ve tarafsız ayırt edebilen, okuma, izleme alışkanlığı ve karar verme becerileri gelişen bireyler olabilirler. Güncel olayların öğretiminde öğretmenin temel görevi ise, öğrencilerin güncel olayları takip etmelerini, nesnelerin, kişilerin, olguların geçmiş ve şimdiki durumları arasında bağ kurarak değerlendirme yapmalarını sağlamaktır. Bu araştırmayla da öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin şimdiki zaman eksenini oluşturan güncel olayları ele alış biçimleri değerlendirilmek istenmiştir.

Araştırma konumun adının belirlendiği ilk günden sonlandığı güne kadar beni yüreklendiren, bana değerli fikirleriyle yol gösteren danışmanım, sayın hocam değerli bilim insanı, güzel yürekli, dost sever Yard. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY! İyi ki varsınız. Ve ben iyi ki sizin öğrencinizim. Sizinle çalışmak, bilimi sizden öğrenmek büyük bir şans. Üzerimde büyük emeğiniz var. Size sonsuz teşekkür ederim.

Değerli bilim insanı, güzel dost Yard. Doç. Dr. Faruk YILDIRIM! Siz bana hep inandınız, beni sonsuz kere yüreklendirdiniz, minnettarım. Sizden edindiğim bilgiler hayat boyu rehberim olacak, teşekkür ederim.

Değerli hocam Öğr. Gör. Dr. Mediha SARI! Çalışkanlığı, işine olan saygı ve sevgisi ile takdir edilecek bir akademisyensiniz ayrıca gerçek bir dostsunuz. Araştırmama karşılığı ödenemez katkılarda bulundunuz, sonsuz teşekkürler.

Araştırmamda veri toplama araçlarının hazırlanması sürecinde çok değerli katkılar sağlayan Yard. Doç. Dr. Mahinur KARATAŞ COŞKUN, Yard.Doç.Dr.Memet KARAKUŞ, Yard. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU, Özden DEMİR, Sibel GÜZEL, Mükerrerem TAŞ’a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma örneklemimi oluşturan, değerli zamanlarını araştırmama ayıran öğretmenlere ve okul idarelerine katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca araştırmayı destekleyen Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığına (EF.2008.YL.3), Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü personeline, Eğitim Fotokopi çalışanlarına ve araştırmaya katkısı olup beni her anımda sürekli destekleyen, yüreklendiren biricik dostlarım “gizli kahramanlarıma” teşekkür ediyorum.

İnsanların şanslarıyla birlikte doğduklarına inanıyorum. Canım annem, değerli sınıf öğretmeni Nuray GÜRKAN! Engin deneyimlerinden, bilgilerinden yararlandım. Canım babam Metin GÜRKAN! Sırtımı sana emin bir şekilde yaslamak ne güzel bir duygu. Biricik kardeşim, yaşam kaynağım Burak GÜRKAN! Siz bana hep saygı duyduunuz, sonsuz sabır gösterdiniz, maddi ve manevi yönde desteklediniz. İyi ki varsınız. Bütün duygularımın bir ifadesi olarak, bu çalışmamı sonsuz sevgimle “SİZ”e sunmak istiyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
EKLER LİSTESİ	xix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Giriş.....	1
1.2. Problem	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	10
1.4. Araştırmanın Önemi	12
1.5. Sayıltılar	14
1.6. Sınırlılıklar	14
1.7. Tanımlar	14
1.8. Kısaltmalar	15

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar.....	16
2.1.1. Değişen Sosyal Bilgiler Kavramı	16
2.1.2. Sosyal Bilgilerde Öğrenme ve Öğretme	22
2.1.2.1. Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler Öğretimi	27
2.1.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Perspektifler.....	31
2.1.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar.....	34

2.1.4.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Yeri ve Önemi	36
2.1.4.2. Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Yaklaşımlar.....	41
2.1.4.2.1. Güncel Olayları Sosyal Bilgilere Ek Olarak Öğretme..	42
2.1.4.2.2. Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Programını Tamamlayıcı Ya Da Pekiştirici Olarak Kullanma	43
2.1.4.2.3. Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Ünitelerinin Temeli Olaraq Kullanma.....	43
2.1.4.3. Güncel Olayların Öğretiminde İzlenebilecek Etkinlikler Ve Uygun Yöntem-Teknikler	44
2.1.4.3.1. Haber Konularının Günlük Olarak İşlenmesi.....	46
2.1.4.3.2. Tartışmalı Sorunlar Üzerine Karar Alma.....	47
2.1.4.3.3. Haber Bültenleri Tahtasının Kullanılması.....	51
2.1.4.3.4. Haber Haritalarının Kullanılması.....	52
2.1.4.3.5. Günlük Gazetelerin Kullanılması.....	52
2.1.4.3.6. Televizyon Kullanılması	55
2.1.4.3.7. Yuvarlak Masa Tartışması Düzenleme	56
2.1.4.3.8. Toplu Görüşme Düzenleme	57
2.1.4.3.9. Çizelge, Harita, Grafik Yapma	57
2.1.4.3.10. Afiş ve Duvar Resimleri Hazırlama.....	57
2.1.4.3.11. Haberlere İlişkin Karikatür Çizme	57
2.1.4.3.12. Radyo Haber Programları Düzenleme	58
2.1.4.3.13. Haber Olayları Oyunlaştırma.....	58
2.2. İlgili Araştırmalar	58
2.2.1. Yurt İçindeki Araştırmalar	59
2.2.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar	62
2.2.3. Araştırmaların Değerlendirilmesi	63

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	65
3.2. Evren ve Örneklem	68

3.2.1. Nicel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem	68
3.2.2. Nitel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem	72
3.3. Veri Toplama Araçları	75
3.3.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi	75
3.3.2. Öğretmen Görüşme Formu	77
3.4. Verilerin Toplanması	77
3.5. Verilerin Analiz Edilmesi	78

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Anket Verilerinin Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	79
4.1.1. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Takip Etmelerine İlişkin Bulgular	80
4.1.2. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Bulgular	80
4.1.3. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alış Durumlarının Zamana Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	81
4.1.4. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	83
4.1.5. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular	87
4.1.6. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular	92
4.1.7. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Bulgular	95
4.1.8. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kay Kare Sonuçları	96
4.1.9. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Bulgular	105

4.1.10. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Seçiminde Ağırlık Verdikleri Konulara İlişkin Bulgular	109
4.1.11. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaralandıkları Kaynaklara İlişkin Bulgular	111
4.1.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele alırken Yararlandıkları Kaynakları Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	114
4.1.13. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Ele Alınışında Uyguladıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular	117
4.1.14. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular	118
4.1.15. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular	121
4.1.16. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Önerdikleri Çözümlere Yönelik Bulgular	122
4.1.17. Sosyal Bilgiler Konularının Günlük Yaşamla İlişkilendirebilme Düzeylerine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular	125
4.2. Görüşme Verilerinin Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular	127
4.2.1. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	127
4.2.2. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Zamana Göre Ele Alış Durumlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	128
4.2.3. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine İlişkin Düşüncelerine Ait Bulgular.....	129
4.2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular	132
4.2.5. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	134
4.2.6. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Bulgular	135
4.2.7. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Bulgular	137
4.2.8. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	138

4.2.9. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken	
Yararlandıkları Kaynaklara Yönelik Bulgular	139
4.2.10. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olaylara Yönelik Etkinlikleri	
Uygulamalarına İlişkin Bulguları	140
4.2.11. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve	
Tekniklere İlişkin Diğer Görüşlerine Yönelik Bulgular	141
4.2.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin	
Diğer Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	142
4.2.13. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin	
Önerilerdikleri Çözümlere Yönelik Bulgular	144

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimine İlişkin	
Bulgulara Yönelik Tartışma	146

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar	159
6.1.1. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış	
Biçimlerine İlişkin Değerlendirme Sonuçları	159
6.2. Öneriler.....	163
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	163
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	166

KAYNAKÇA.....	167
----------------------	------------

EKLER	173
--------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ	186
-----------------------	------------

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Sosyal Bilgilerin Doğası: Üç Farklı Yaklaşım	19
Tablo 3.1. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	69
Tablo 3.2. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	69
Tablo 3.3. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı	70
Tablo 3.4. Diğer Kategorisinde Cevap Veren İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı.....	70
Tablo 3.5. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı	71
Tablo 3.6. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	71
Tablo 3.7. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıfların Mevcutlara Göre Dağılımı	72
Tablo 3.8. Görüşmeye Katılan İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	72
Tablo 3.9. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı ...	73
Tablo 3.10. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı.....	73
Tablo 3.11. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı	74
Tablo 3.12. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	74
Tablo 3.13. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflarının Mevcuduna Göre Dağılımı	74
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Güncel Olayları Takip Etmelerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	80
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	81

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alış Durumlarının Zamana Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	82
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	84
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Diğer Görüşleri	86
Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri	88
Tablo 4.7. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı	92
Tablo 4.8. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Diğer Görüşleri	93
Tablo 4.9. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	95
Tablo 4.10. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Cinsiyete Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları.....	97
Tablo 4.11. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları	98
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sınıf Mevcuduna Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları	100
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sed'e Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları	102
Tablo 4.14. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları	104
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	106
Tablo 4.16. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Diğer Görüşleri	107
Tablo 4.17. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Ağırlık Verdikleri Konulara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	109
Tablo 4.18. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Diğer Görüşleri	110

Tablo 4.19. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaralandıkları Kaynaklara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	112
Tablo 4.20. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Diğer Görüşleri	113
Tablo 4.21. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynakları Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri	114
Tablo 4.22. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Uyguladıkları Etkinliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	117
Tablo 4.23. Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	119
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Diğer Görüşleri	120
Tablo 4.25. Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortama ve Standart Sapma Değerleri	121
Tablo 4.26. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri	122
Tablo 4.27. Sosyal Bilgiler Konularının Günlük Yaşamla İlişkilendirebilme Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	126
Tablo 4.28. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Görüşleri	127
Tablo 4.29. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Zamana Göre Ele Alış Durumlarına İlişkin Bulgular	128
Tablo 4.30. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Düşünceleri	130
Tablo 4.31. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Görüşleri	132
Tablo 4.32. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşler	134
Tablo 4.33. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Görüşleri	135

Tablo 4.34. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Görüşleri	137
Tablo 4.35. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Görüşleri	138
Tablo 4.36. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Görüşleri	139
Tablo 4.37. Öğretmenlerin Güncel Olaylara Yönelik Etkinlikleri Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	140
Tablo 4.38. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşleri	141
Tablo 4.39. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Diğer Görüşleri	142
Tablo 4.40. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Getirdikleri Çözüm Önerileri	144

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Sosyal Bilimlerin Sosyal Bilgilere Katkısı.....	20
Şekil 2.2. Sosyal Bilimler Disiplin Alanlarının Sosyal Bilgiler Dersinde Kaynaşması	21
Şekil 2.3. Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları	35
Şekil 3.1. Araştırmanın Akış Modeli	67

EKLER

	Sayfa
EK 1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi	173
EK 2. Öğretmen Görüşme Formu	183
EK 3. Araştırma İzin Belgesi	185

BÖLÜM I

GİRİŞ

“Gerçek kurtuluş ancak cehaletin ortadan kaldırılmasıyla olur. Cehalet kaldırılmadıkça toplum yerinde kalıyor demektir, yerinde duran bir şey ise geriye gidiyor demektir.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Bu bölümde, çağımızda hızla gelişen teknolojinin ve geometrik diziler halinde üretilen bilginin sosyal bilgiler eğitimine ne şekilde yansıdığından bahsedilmiştir. Ülkemizde yapılan eğitim reformları kapsamında sosyal bilgiler eğitimine yansıyan değişimlerin sonucu olarak güncel olayların kullanılması gerektiği açıklanmıştır. Bu bölümde ayrıca problem ve problem cümlesi ifade edilmiş, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ile tanımları dile getirilmiş ve kısaltmalar gösterilmiştir.

1.1.Giriş

İnsanoğlunun bilgiyi elde etme uğraşı, bulunduğu çağda karşılaştığı problemlerin boyutu ve onları çözme girişimlerine göre şekillenmiştir. Yücel (2003)’e göre “insanın yaşadığı tüm zaman dilimlerinde bilgi sürekli ön planda yer almıştır. Ancak insanın elde etmiş olduğu bilgi hiçbir zaman çağımızdaki kadar hayati öneme sahip olmamıştır.” Dinamik ve kendini yenileyen süreçte üretilen her yeni bilgi bir diğer bilginin doğmasını sağlamış, ulaşma yollarının ve kullanma şekillerinin de öğrenilme gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

Toplumlar değişime uyum sağlayacak insana ihtiyaç duyarlar. Eğitim geçmişten günümüze sadece bir bireyi değil o bireyin ait olduğu toplumu etkileyen kültürlenme süreci ve her toplum için önemli bir kader belirleyicisi olmuştur. Ayrıca bir toplumun temelini sağlamlaştıran ve o toplumun etkin varlığını sürdürmesini sağlayan tüm sistemlerinin dinamik destekleyicisi rolünü üstlenmiştir.

Büyükkantarcıoğlu (2006)’nın belirttiği gibi dünyada yürütülen uygulamalar gösteriyor ki, artık 21. yüzyılı yaşamaya başladığımız çağımızda eğitimin amaçları, ders uygulamaları ve öğretmen-öğrenci ilişkileri daha farklı bir bakış açısıyla

biçimlenmektedir. Bilginin olduğu gibi aktarılması, alıcı tarafından ezberlenmesi ve “bilgili insan her şeyi bilen insandır” anlayışının tersine, günümüz eğitimi araştıran, karşılaştığı toplumsal veya bireysel problemlerini çözebilen ve çözümünde alternatif yolları kullanan bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Eğitim konusunda klasik yaklaşımların etkisini giderek yitirmeye başladığını söylemek mümkündür. Yurdabakan (2002, 62)’nın belirttiği üzere, “değişik kültürel ve sosyal ortamlardan gelen öğrencilerin yaşamlarına duyarlılık gösteren, eğitimin sürekliliğine yani yaşam boyu eğitim olgusuna inanan, iş birliğini ve grupla çalışmaya yatkın ve öğrenmeyi derin kişisel bir etkinlik olarak gören bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak modellerin uygulanmasına gereksinim vardır.” Bu bağlamda eğitim programlarında içerik; bilimsel düşünmenin hayat felsefesi haline getirildiği, bilgi teknolojilerini kullanma, iletişim kurma, problem çözme gibi birtakım temel becerileri kazandırıcı ve geliştirici nitelikte yeniden yapılandırılmalıdır (Akçay, 2003).

Günümüz eğitiminin nihai amacı etkili, üretken ve demokratik yaşamı kazanmış vatandaşlar yetiştirmektir. Etkin bir vatandaş olmaktan kasıt ise gereksinimi olan bilginin farkında olan, o bilgiye ulaşma yollarını bilen, ulaştığı bilgiyi anlamlandırabilen, anlamlandığı bilgilerden yeni bilgiler üretebilen, bilginin geçmiş formunu araştıran, gelecekteki halini kestirebilen ve bilgisini kullanmayı bilen insan olmasıdır. Böylesi bir insan tipini yetiştirme işini, okullarda toplumsal yaşamla bire bir ilgili, doğrudan hayatla ilişkili bir ders olma özelliğine sahip sosyal bilgiler dersi yüklenmiştir. Öztürk (2006)’ün de belirttiği gibi “böylesine ciddi bir rol yüklenen okulların programlarında sosyal bilgiler dersi, ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü sosyal bilgiler doğrudan vatandaşlık eğitimi üzerine odaklanmış tek ders olma özelliğine sahiptir (22).”

Erden (tarihsiz, 8)’e göre sosyal bilgiler “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır”. 2004-2005 öğretim yılında çağın getirdiklerine paralel olarak yeniden düzenlenen ve dokuz ilde pilot uygulanmasına başlanan, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında da ülke genelinde kullanımına geçilen sosyal bilgiler programının vizyonu şu şekilde açıklanmıştır:

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemlerini kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (Kıroğlu, 2006, 620).

2005 İlköğretim (4-8. sınıf) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda; yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklayan, bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanan, düzenleyen, geliştiren, farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayan; insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları bilen, değişim ve sürekliliği algılayan, ayrıca bilimsel düşünmeyi temel referans kabul ederek bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetken, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanmayı bilen, farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eden ve kendine özgü fikirler öne süren, insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösteren bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi; bireyin ve içinde yaşadığı fiziksel ve üyesi olduğu toplumsal çevreyle olan ilişkisini, bilgi, beceri, değer ve tutum boyutlarıyla geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında, bir zaman ekseninde irdeler. Üretilen bilgilerin, kazanılan becerilerin, değerlerin ve tutumların geçmişte nasıl olduğunun, hangi tür değişimlerle bugüne ulaştığının ve gelecekte nasıl olabileceğinin kestirilmesi esas alınır. Öğrenciler geçmişteki hayat şekillerinin bugüne yansımaları öğrenirler. Geçmiş anlamının ve gelecek hakkında kestirimlerde bulunmanın en iyi yolu güncel konuları oluşturan şimdiki zamanı anlamakla mümkündür. Şimdiki zaman eğitim ortamına sosyal bilgiler dersiyle taşınabilir. Arın ve Deveci (2008)'ye göre "sosyal bilgiler eğitiminde etkili vatandaş yetiştirme gibi temel amaçlara ulaşılabilmesi öğrencilerin dün, bugün ve geleceği anlamalarına yardımcı olmasını sağlayan güncel olayların kullanımını gündeme getirmektedir." Güncel olaylar çocukların dünyayı algılayarak onların

yaşamlarını etkiler ve daha iyi bir yaşam sürmelerine olanak sağlar (Smith, 2003). Güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinde, öğrenciler, mevcut durumları geçmiş izleriyle kıyaslayan, geleceğe yönelik şekillerini kestirebilen, eleştiren, nasıl ve hangi sebeple bu değişime ulaştığını bilen, olaylara farklı bakış açılarını sunabilen, paylaşımcı, sorumluluk duygusu gelişmiş bireyler olabilirler. Güncel olaylar vasıtasıyla öğrenciler gazete okuma, televizyon ya da radyoda haber izleme, internet gibi araçlardan haber takibi yapma gibi beceriler kazanabilir ve bu becerileri alışkanlık haline getirebilirler. Yine öğrenciler güncel olaylar vasıtasıyla sosyal bilgiler ders konularını sosyal yaşamın yansıması olarak görebilirler. Ayrıca çeşitli haber kaynaklarından edindikleri bilgileri derste diğer arkadaşlarına aktarmak isteyen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları olumlu yönde değişebilir. Güncel olaylar sayesinde öğrenciler toplumdaki düzenin işleyişinde annelerinin, babalarının vb. büyüklerinin olumlu ya da olumsuz katkılarının olduğunu farkederek.

Sosyal bilgiler ders konularını öğrencilerin de tanık olduğu zaman dilimindeki güncel olaylarla destekleyen öğretmenler en dinamik ve doğal örnekleri sınıfa getirmiş olur. Öğretmenler ayrıca konuların sosyal yaşamda var olduğunu gören öğrencilerinin geçmiş durumları araştırmalarını ister ya da bu durumları eğitim ortamına sunarsa onların önemli dersler çıkarmalarına yardımcı olur ve düşünme becerilerini geliştirir. Böylelikle öğrencilerin karar verme sistemlerinin doğru ve akılcı yönde çalışmasına katkı sağlamış olur.

Bilgilerin yapılanması, günlük olaylara yönelik gözlem sonuçlarının okulda kazanılan formal bilgilerle ve deneyimlerden kazanılan yapılandırılmamış bilgiler üzerine genelleştirilmesiyle elde edilir (Ayvaci ve Devocioğlu, 2008). Öğrencilerin eğitim boyunca edindikleri bilgileri hatırlamaları ve yeni durumlara uygulamaları için bilgilerini gündelik yaşama aktarması gerekmektedir.

Sosyal bilgiler dersi geçmişle ve günümüzle ilgilenerek çocukların günümüz toplumunun sorunlarından haberdar olmalarını sağladığından kullanımı büyük önem taşımaktadır (Arın ve Deveci, 2008). Bu bağlamda güncel olayların ders kitabı dışında, sosyal bilgiler dersinde gündemi aktaran önemli bir araç-gereç görevi gördüğü düşünülürse, öğretim sürecinin böylesi güçlü bir kaynakla zenginleştirilmesi gerekmektedir.

1.2. Problem

Bilgi üretiminin ve paylaşımının gün geçtikçe hızlanması onun yeniden yapılanmasını ve aktarımında köklü değişiklikler yapılması ihtiyacını hissettirmiştir. Ayrıca öğretmen merkezli, bilgi kaynağının ders kitapları olduğu sistem yerine öğrenci merkezli ve bilginin çeşitli kaynaklardan elde edilebileceği bir anlayışın varlığını zorunlu kılmıştır.

Sözer (1998, 17)'e göre “ eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biri, öğrencilerini, her şeyden önce, yaşadığı topluma yararlı, iyi, sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmektir. Öğrencileri bu amaca ulaştırmada, onlara ilk temel bilgileri kazandırmak için, ilköğretim okulları programına öncelikle (birinci, ikinci, üçüncü sınıflara) hayat bilgisi; ardından da (dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflara) sosyal bilgiler dersleri konmuştur.” Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin hayat hakkındaki görüşlerini şekillendirmeleri ve onların doğaya ve insana karşı yapıcı davranışlar geliştirmeleri yönünden önemlidir (Kan, 2006).

Sosyal bilgiler dersinin bilgi kaynakları değişerek çoğalmaktadır. Yeni yetişen kuşağın ilgileri, beklentileri ve gereksinimleri de değişmektedir. Bu değişimler öğrencinin konuyla etkileşimde bulunduğu eğitim ortamına yansımakta, öğrenme ve öğretme etkinliklerinde de önemli gelişmeler olmaktadır. Hızla değişen, gelişen ve bilgi boyutlarını güncelleyen, yeniden yapılandırma çalışmalarında bulunan çağdaş toplumlardaki temel eğitim anlayışı öğrenme ve öğretme ortamında öğretmen ve öğrenci rollerine ayrıca yansımaktadır.

Dünyadaki hızlı bilgi değişimi ülkemizdeki ders programlarına da yansımış, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bazı çağdaş eğitim yaklaşımları temel alınmıştır. Bu yaklaşımların dayandığı temel sayıltı öğrencilerin dış dünyanın aktif algılayıcısı olduklarıdır. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak her bir öğrencinin kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği içinde çalışma, problem çözme, bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi temel becerileri geliştirici yönde yapılandırılmıştır.

İlköğretim, aile eğitimi sonrasında çocukların temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandıkları ilk ve etkin basamak olması açısından büyük öneme sahiptir. İlköğretimdeki, "Sosyal Bilgiler" dersinin en önemli amacı da öğrencinin sosyalleşmesine, toplumsal var oluşunu sağlamasına yardımcı olmaktır. Bu var oluş etkin bir vatandaş olmakla bağlantılıdır. Bilgi, etkin vatandaşlığın temelidir. Etkin vatandaş duygusal olgunluğa ulaşmış, üzerindeki sorumluluğun bilincinde olan bilgili insandır, bilgili vatandaşır. Bilgili vatandaştan ise “ gereksinimi olan bilginin farkında olup ona ulaşma yollarını bilen, ulaştığı o bilginin doğruluğunu kontrol eden, eleştirebilen, anlamlandıran ve bu bilgilerden karşılaştığı problemlerin çözümünde kullanabileceği yeni bilgiler üretebilen insan” tanımlaması anlaşılmaktadır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesi sorumluluğunu üzerine alan sosyal bilgiler dersinin standartları ABD’de bulunan ve sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili en önemli kurumlardan biri olarak görülen Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (The National Council for the Social Studies, NCSS, 2005, 4) şu şekilde belirtmiştir:

- ❑ Kültür
- ❑ Zaman- süreklilik ve değişim
- ❑ İnsanlar- yerler ve çevre
- ❑ Bireysel gelişim ve kimlik
- ❑ Bireyler- gruplar ve kurumlar
- ❑ Güç otorite ve yönetim
- ❑ Üretim- tüketim ve dağıtım
- ❑ Bilim- teknoloji ve toplum
- ❑ Küresel bağlar
- ❑ Vatandaşlık idealleri ve uygulamalarıdır

“Standartlar, gerçekte sosyal bilgiler eğitimcilerinin içeriği seçme ve düzenlemede danışacakları rehber ilkeler ya da referans çerçevesi” olarak tanımlanmaktadır (Mortarella, 1998, 68). NCSS(2005) tarafından belirtilen bu standartlar sosyal bilgiler ders birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği öğrenmeyi organize eden öğrenme alanlarıdır. Öğrenme alanı sosyal bilgiler dersinde neler okutulmalı, içeriği neler oluşturmalıdır sorusunun cevabını oluşturmaktadır.

Her öğrenme alanı birden fazla disiplinle (sosyoloji, antropoloji, ekonomi vb.) ilişkili olabilmektedir. 2005 Sosyal bilgiler programı dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. 2005 programında “Birey ve Kimlik” olarak belirlenen ilk öğrenme alanı daha sonra 4.-7. sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hazırlama komisyonunda görüşülerek “Birey ve Toplum” olarak değiştirilmiştir.

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler
8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar (Kiroğlu, 2006, 641;

<http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules>)

Sosyal bilgiler içeriğini geçmişte nasıldı, şimdi nasıl, gelecekte nasıl olacak ilişkisini göz önüne alarak aktarır. Bu üç boyutla öğrenciler var olan durumun geçmişteki yapısını görerek karşılaştırma yapabilir, değişimi eleştirebilir ve farklı çözümler üretebilirler. Bu değerlendirmeyi yaparken çeşitli kaynaklardan yararlanabilirler. Öğrenciler geçmiş bilgilere ders kitapları, ansiklopediler, raporlar gibi yazılı kaynaklardan, şimdiki bilgilerin güncel olay bilgisi olması nedeniyle gazete, radyo, televizyon vb. araçlardan ulaşabilirler. Gelecek bilgisi ise henüz oluşmamış olduğundan ancak şimdiki zaman bilgisinden yola çıkılarak kestirimler yapılabilir, olabilirliğini tartışabilirler.

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin geçmiş olayların bugünü nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olur. Sosyal bilgiler, sosyal olayların sınıf ortamına taşınması sorumluluğunu üzerine almış bir derstir. Sosyal olaylar dinamiktir ve ortaya çıktığı zamanın gündemidir. Bu gündem ise güncel olayların tam olarak kendisidir, sürekli yenilenmektedir ve sosyal bilgiler dersi ile sınıf ortamına getirilmesi beklenmektedir. Güncel olaylar toplumsal kaynakların bir biçimi olduğundan sosyal bilgiler dersinde

kullanılmalıdır. Erden (tarihsiz), güncel olaylara “bireyin yakın çevresinde gelişen, birey ve toplum için önemli ve yeni olaylar” olarak bir tanımlama getirmiştir.

Günlük olayların kullanımı çocuğun yaşamla bağını güçlendirmesi ve güncel olaylara karşı farkındalık kazanmaları, sosyal bilgiler konularıyla ilişki kurmalarını sağlamaları ve sürekli izleme isteği ve alışkanlığı edinmeleri bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte güncel olaylar, öğrenmeyi anlamlı kılmakta, kolaylaştırmaktadır.

Güncel olaylar, sosyal bilgiler dersi içeriğinin yaşamdaki canlı örneği olmaları bakımından önemli bir yere sahiptir. Ayrıca öğrencilere konuların soyut bilgi birikimlerinden oluşmadığını gösterme fırsatı sunmaktadır. Güncel olaylarla ilişkilendirilmeyen bir sosyal bilgiler dersinin, yalnız geçmiş bilgisini aktaran, içeriği olgusal bilgi ağırlıklı olan ve sadece ezbere dayalı bir ders gibi algılanılması kaçınılmazdır. Bu durum, bireyi sosyal hayata her türlü bilgi ve beceri ile hazırlama görevini taşıyan sosyal bilgilerin genel amaçları ile ters düşmektedir.

Sosyal bilgiler konu alanının sözel nitelik taşıması birey için anlaşılması güç bir bilgi yığını özelliği gösteriyorsa, öğrencinin ezberlemesine neden olmaktadır (Sözer, 1998). Bu nedenle sosyal bilgiler öğretim uygulamalarında konuların gerçek yaşamla bağlantılı olduğunu gösteren, üst düzey düşünme becerilerinin kullanımını aktifleştiren yaklaşımlar güdülmeli ve çeşitli etkinliklerden destek alınmalıdır.

Okullarda verilen eğitimin temel amacı, çocuğun öğrendiklerini sosyal yaşama taşımasına yardımcı olmaktır. Öğrenilenlerin günlük yaşamda görülmesi ve ilişkinin kurulması öğrenci için en önemli kazanımdır. Güncel olayların öğretiminde öğretmenin temel görevi, öğrencilerin güncel olayları takip etmelerini, geçmiş ve şimdi arasında bağ kurmalarını ve değerlendirme yapmalarını sağlamaktır. Türkiye’de hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinin içinde yer alan güncel olayların öğretiminde öğretmenlerce *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme, güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici olarak kullanma ve güncel olayları, sosyal bilgiler ünitelerinin temeli olarak kullanma* olmak üzere izlenebilecek üç yaklaşım bulunmaktadır (Paykoç,1987, 50-51; Parker, 2005, 199-201). Öğretmenler yine sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların öğretimine ilişkin *haber konularının günlük olarak*

işlenmesi, tartışmalı meseleler üzerine karar alma, haber bültenleri tahtasının kullanılması, haber haritalarının kullanılması, günlük gazetelerin kullanılması, televizyonun kullanılması, yuvarlak masa tartışması düzenleme, toplu görüşme düzenleme, çizelge, harita, grafik yapma, afiş ve duvar resimleri hazırlama, haberlere ilişkin karikatür çizme, radyo haber programları düzenleme, haber olayları oyunlaştırma gibi çeşitli etkinlikler kullanabilirler. Bir öğretmen, içinde bulunduğu duruma, amaçlarına, öğrencilerine ve elindeki kaynaklarla malzemelere göre birden çok yaklaşım benimseyebilir, yerine göre değişik yöntemler izleyebilir (Paykoç,1987, 51-56; Parker, 2005, 201-212).

Her ders alanında olduğu gibi sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili değişimler de kaynağını, var olan sistemdeki öğrenme ve öğretim süreçlerini takiben yapılan bir takım araştırma sonuçlarından alır. Bu konu alanıyla ilgili yapılan çalışmalar sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin güncel olayları kullanıp kullanmadıklarının belirlenmesi (Wilson, Sunal, Haas ve Laughlin, 1999); Deveci, 2007; Haas ve Laughlin, 2000) , sosyal bilgiler ve hayat bilgisi derslerinde güncel olay ve gazete kullanımının öğrenci başarısına, hatırd tutma düzeyine, tutumlarına etkisi (Anderman ve Johnston, 1994; Kabapınar ve Baysal, 2004; Arın, 2006; Ünlüer, 2008) yönünde olup sayıca sınırlılık göstermektedir. Güncel olaylar, sosyal bilgiler eğitiminin içinde her zaman yer almaktadır ve bugünü anlamayı sağlayıcı tek kaynaktır. Ancak güncel olayların ders programları ve öğretmen adaylarına rehber nitelikteki sosyal bilgiler öğretimi kitapları içinde önemli düzeyde yer almadığı ve ilgili alan yazının taranması sonucu eğitim-öğretim sürecinde araştırmaların son derece az olduğu görülmektedir. Arın (2007)'ın da belirttiği gibi, öğrencilerin toplumsal yaşamla kaynaşabilmesi için çeşitli haber kaynaklarında yer verilen güncel olaylara ilgi geliştirmesine ve bunu sürekli hale getirmeyi sınavan bilimsel araştırmaların yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer vermekle, öğrencilerin okul dışı yaşam arasındaki ilişkilerinin kopması engellenir ve önemli toplumsal olaylara aktif olarak katılmaları sağlanır. Güncel olaylar, sosyal bilgilerin şimdiki zaman eksenini oluşturduğundan eğitim ortamına taşınabilir. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların katkıları ve güncel olay kaynaklarının öğrenciler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi yönünde yapılan araştırmalar öğretmenlerin güncel olayları ele alış biçimlerinin derinlemesine belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Bu araştırmayla öğretmenlerin sosyal

bilgiler eğitiminde güncel olaylara yer verip vermedikleri, güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşleri ve kullanma amaçları, güncel olayların ele alınışında izledikleri yaklaşımları, güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları kriterleri, ele aldıkları konuları, kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikler ile yararlandıkları kaynaklar ve kullanma nedenleri ayrıca bu süreçte yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin getirdikleri önerilerin belirlenmesi hedeflenmiş ve böylelikle literatüre katkı sağlanacağına inanılmıştır.

Sosyal bilgiler genel amaçlarının gerçekleşmesinde sadece geçmişin aktarılması yeterli değildir. Öğrenilenlerin anlamlı kılınması için sosyal bilgiler dersinin şimdiki zamanın oluşturan güncel olaylarla desteklenmesi gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların ele alınıp alınmadığının belirlenmesinde en sağlıklı bilgiler dersin uygulayıcısı olan öğretmenlerden edinilebilir. Çünkü öğretmenler sosyal bilgiler dersi hakkında en fazla bilgiye sahip kişilerdir. Kıncal (1998, 23)'a göre, “ öğretmenler, hem akademik bir rol oynarlar hem de birer karakter eğitimcisidirler.” Öğretmenlerin, öğrencileri sosyal yaşama hazırlamaya çalışan böylesi bir dersin doğasına uygun öğretim uygulamaları düzenlemeleri beklenir. Güncel olayların öğretiminde öğretmenin temel görevi, öğrencilerin güncel olayları izlemelerini ve değerlendirmelerini sağlamaktır (Deveci, 2007). Bu nedenle yapılan çalışmada, 2007-2008 eğitim öğretim yılı Adana ilinde ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin belirlenmesine ilişkin görüşlerine başvurmanın önemli olacağı düşünülmüş ve görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

Bu düşüncelerden yola çıkarak, araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur:

Problem cümlesi: İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimleri nasıldır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini onların

görüşlerine başvurarak tespit etmektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırma sürecinde aşağıda belirtilen alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri günlük yaşamlarında güncel olayları ne sıklıkta takip etmektedirler?
2. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ne sıklıkta kullanmaktadırlar?
3. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayları hangi durum ya da durumlarda yaklaşık ne kadar süreyle kullanmaktadırlar?
4. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Sosyal bilgiler dersini güncel olaylarla destekleyen ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayların öğrenciler üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?
6. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullanmayı tercih etmektedirler?
7. Sosyal bilgiler eğitiminde ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayların öğretime yönelik benimsedikleri temel yaklaşım ya da yaklaşımlar nelerdir?
8. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayları ele alış biçimleri;
 - I. Cinsiyetleri,
 - II. Mesleki kıdemleri,
 - III. Öğrenim durumları,
 - IV. Mezun oldukları okul türleri,
 - V. Görev yaptıkları okulun sosyo-ekonomik durumu bakımından farklılaşmakta mıdır?
9. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları kriterler nelerdir?
10. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların seçiminde hangi tür konulara ağırlık vermektedirler?

11. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayları ele alırken hangi kaynaklardan ne kadar sıklıkta yararlanmaktadırlar?
12. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayları ele alırken tercih ettikleri kaynakları kullanma nedenleri nelerdir?
13. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların ele alınışında uyguladıkları etkinlikler nelerdir?
14. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların ele alınışında kullandıkları yöntem ve teknikler nelerdir?
15. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların öğretiminde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
16. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların öğretiminde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?
17. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların, günlük yaşamla ne kadar ilişkilendirebildiklerine dair görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler eğitiminin en genel amacı, etkin vatandaş olması beklenen bireyin gerekli bilgi, beceri ve tutumlarla donatılmasına ve sosyalleşme sürecinin hızlanmasına yardım etmektir. Sosyal bilgiler olguların, kavramların, genellemelerin çokluğu ile sözel ağırlıklı bir ders alanı olmakla birlikte, öğretim uygulamalarındaki eksiklikler ya da sosyal bilgiler doğasının tam olarak anlaşılmaması gibi nedenlerle öğrenciler tarafından ezber içerikli olarak algılanmaktadır. Aslında sosyal bilgiler konusunu sosyal yaşamdan alması bakımından ezberlemeyi değil, daha çok üst düzey düşünme becerilerinin kullanılmasını gerekli kılan ilköğretimdeki en temel dersler arasında yer almaktadır. Sosyal bilgiler anlayışı ile bakılacak olunursa etkin bir vatandaş, düşündüğünü açıkça ifade edebilen, farklılıkları görüp tek bir gerçek ve doğrunun varlığını olduğu gibi kabullenmeyen, durumları artı ve eksileriyle gören, çok yönlü düşünebilen bireydir.

İlköğretim 2005 dördüncü ve beşinci sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na bakıldığında, bilgi kaynaklarını etkin kullanabilen, üreten, bilimsel araştırma yöntemlerini kullanan, araştıran, sorgulayan, eleştiren, kendini ifade etmede ve iletişim kurmada zorluk çekmeyen, işbirliği içinde çalışabilen, katılımcı, duygu ve düşüncelerini doğru ifade edebilen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Böylesi bireylerin yetiştirilmesi, öğretimin öğrenci merkezli uygulamalara göre düzenlenmesini ve günlük yaşamda karşılaşılabilecek durumlara yakın etkinliklerle desteklenmesini gerekli kılmakta, öğretmenlere çok önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu durum sosyal bilgiler ders kitaplarını öğretim uygulamalarında yetersiz kılmaktadır. Kabapınar ve Baysal (2004)'a göre, “ ders kitapları gündelik yaşamda ne yapmaları ve nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin sayısız öğütler zincirinden oluşmaktadır. Ders kitaplarında tasvir edilen sosyal ortamlar, herhangi bir yanlışlık ve hataya yer vermeyecek bir olağanüstülük ve mükemmellik örüntüsü içinde sunulmaktadır.”

Güncel olaylar, sosyal bilgiler konu alanının bugününü oluşturan ve geçmişle bağlantı kurulmasında köprü görevi görerek olaylara eleştirel yönden bakmayı sağlayan sosyal olaylardır. Sosyal bilgiler içeriğini güncel olaylarla ilişkilendiren öğretmenler, bu dersin sosyal yaşama dönük yönüyle öğrencilerin toplumsal olgu ve olayların somut örneklerini görmelerine, yorumlamalarına, farklı görüşlerin varlığını kabullenmelerine, hayatın hatasız olmadığını fark etmelerine dolayısıyla derste öğrendikleri ile yaşam arasında bağ kurmalarına katkı sağlarlar.

Bir dersin uygulanmasına yönelik en sağlıklı bilgiler o dersi yürüten öğretmenlerden elde edilebilir. Bu araştırma, geçmiş, şimdi ve gelecek zaman ekseninde en kilit bağlam olan şimdiki zamanı oluşturan güncel olayların sosyal bilgiler eğitiminde büyük görevler üstlenen öğretmenlerce ne şekilde öğretim ortamına getirildiğinin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada öğretmenlerin güncel olayların ele alınışında benimsedikleri yaklaşımların belirlenmesi bir alt amaç olup, ilk defa araştırılması bakımından önem taşımaktadır. Araştırmanın örneklem olarak ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine uygulanması yönüyle de ilk olma özelliğini taşımaktadır. Bu alanda yapılan araştırmaların azlığı nedeniyle, araştırma sonuçlarının sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların ele alınışına yönelik var olan eksikliklerin ve iyi yönlerin

belirlenmesini sağlayarak öğretmenlerin öğretim çalışmalarına rehberlik edebileceği, MEB'nin program geliştirme çalışmalarına ve gelecekte yapılacak diğer araştırmalara veri kaynağı olabileceği düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Öğretmenlerin anket ve görüşme sorularını samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
2. Araştırma örnekleminde Adana ili merkez ilçelerinden (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) seçilen ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini onların görüşlerine başvurarak tespit etmeyi amaçlayan araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

1. Araştırma ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini belirlemeye sınırlıdır.
2. Araştırma zaman bakımından 2007 Eylül ve 2008 Mayıs ayları ile sınırlıdır.
3. Adana ili merkez ilçelerinden (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) seçilen ilköğretim okullarıyla sınırlıdır.
4. İlköğretim birinci kademe dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
5. Veri toplama aracı bakımından anket ve görüşme ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilimler: İnsan tarafından üretilen gerçekte kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 1998, 2).

Sosyal Bilgiler: Hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2006, 24)

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı: 2007–2008 eğitim-öğretim yılında MEB’na bağlı tüm ilköğretim okullarında uygulanan bir programdır.

Güncel Olaylar: Bireyin yakın çevresinde gelişen, birey ve toplum için önemli ve yeni olaylardır (Erden, tarihsiz).

1.8.Kısaltmalar

NCSS: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (The National Council for the Social Studies)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SED : Sosyo-ekonomik düzey

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, değişen sosyal bilgiler kavramı, sosyal bilgiler eğitiminde öğrenme ve öğretme durumları, yapılandırmacı sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilgiler eğitiminde yeni perspektifler ve bu perspektifler arasında yer alan güncel olayların öğretimi hakkında kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Bu bölümde ayrıca ilgili alan yazın taraması sonucu elde edilebilen araştırma sonuçlarından bahsedilerek genel anlamda değerlendirilmeleri yapılmıştır.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde tarihsel bir süreç içinde değişim gösteren sosyal bilgiler kavramı ve çağın getirdiklerine paralel olarak kendini yenileyen sosyal bilgiler eğitiminin öğretim ve öğrenme ortamlarına yansımalarıyla dikkat çeken yeni perspektiflerden güncel olayların öğretimi ile ilgili kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1.1. Değişen Sosyal Bilgiler Kavramı

İnsanın, toplumsal ve doğal olmak üzere çeşitli etkileşimlerle oluşturduğu iki çevresi bulunmaktadır. Bu çevreden biri, insanın, doğa ve fiziki dünya ile olan ilişkisini inceleyen doğa bilimleri, diğeri ise insanı ve insanın gruplar ile olan ilişkilerini ve faaliyetlerini inceleyen sosyal bilimlerdir.

Sözer (1998, 3)’e göre, “sosyal bilimler, genel olarak, insanların, diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkilerini inceleyen bir disiplinler topluluğudur. Sosyal bilimlerin öğretimi denildiğinde ise, eğitimin, çağdaş uygarlığın zorunlu kıldığı, sosyal olgunluğu ve uyumu sağlayan ve geliştiren bir dalı anlaşılmaktadır.”

Sosyal bilimler, insan tarafından oluşturulan gerçekte uğraşmaktadır. Bu gerçekte, toplumsal olgular, doğaya ilişkin olgular, kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkabilir. Sosyal bilimler insanla ilgili bilgiler üreten disiplinler topluluğudur. Her sosyal bilim disiplini ilgili boyutu araştırarak, o alana ilişkin bilimsel bilgiler elde eder.

Başka bilimlerde olduğu gibi, sosyal bilimlerde de bilginin artırılması ve geliştirilmesi temel amaçtır (Sözer, 1998). Sosyal bilimciler, bilimsel yöntemi kullanarak, yaşamı ilgilendiren sosyal bilim disiplin alanlarından sistematik olarak olgular, kavramlar, genellemeler ve kuramlar üretirler. Sosyal bilimler, temel sosyal sistemleri, kurum ve süreçleri, bireyler ve kurumlar arasındaki ilişkiyi politik ve ekonomik açıdan irdelerken, toplum ve kültürlerin doğasını, insanların kendileriyle, sosyal ve aynı zamanda fiziki çevreleriyle etkileşimlerini araştırmakta ve her biri insan faktörlü gerçeğin bir yönünü ele alıp incelemektedir:

- ❑ Antropoloji : *İnsan ve kültür*
- ❑ Sosyoloji : *İnsan ve toplum*
- ❑ Siyaset Bilimi : *İnsan ve yönetim*
- ❑ Coğrafya : *İnsan ve yer*
- ❑ Tarih : *İnsan ve geçmiş zaman*
- ❑ Ekonomi : *İnsan ve kaynakların paylaşımı*
- ❑ Psikoloji : *İnsan ve davranışı* (Doğanay,2003,23)

Sosyal bilimlerin birbirini tamamlayıcı boyutlarının ve ortak yönlerinin olması disiplinler arası bir yaklaşımı ortaya çıkarmaktadır. Sosyal bilgiler, bilgi temelini sosyal bilimlerin oluşturduğu ve disiplinler arası bir yaklaşımla sosyal bilim alanlarını birleştiren, etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. Sosyal bilgiler öğrencilerin yerel, ulusal ve evrensel topluma etkin katılımlarını sağlamada gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları için uğraşmakta, sosyal bilimler değiştikçe kendini yenilemektedir.

Engle ve Ochoa (1988, 13)’te göre “Sosyal bilgiler özellikle vatandaşlık eğitimiyle ilgilidir. Demokraside vatandaşlık eğitimi birbiriyle ilişkili ancak birbirinden farklı iki bölümden oluşur: sosyalizasyon ve karşı sosyalizasyon.” Sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili en önemli kurumlardan biri olarak görülen ABD’de bulunan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council for Social Studies, NCSS, 1993, 3) ‘e göre sosyal bilgiler;

Vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul

programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ne sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerinden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, küresel bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına, bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için insanlara yardımcı olmaktır. Doğanay (2003, 17)'a göre sosyal bilgiler,

Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır. İlköğretim 2005 Sosyal Bilgiler programında ise şu şekilde bir tanım getirilmiştir:

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevreleriyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (Kıroğlu, 2006, 620).

Tarihsel bir süreç içinde sosyal bilgiler kavramına farklı kişiler ya da kurumlarca çeşitli tanımlamalar getirilmiştir. Tanımlara bakıldığında sosyal bilgilerin genel amacının, etkin vatandaş yetiştirme temeline dayandığı görülmekte ve sosyal bilgiler eğitimcileri tarafından benimsenen bazı ortak noktaları bulunmaktadır. Wade (2002) bu ortak noktaları şu şekilde belirtmektedir:

- ❑ Sosyal bilgilerin temel amacı vatandaşlık eğitimidir.
- ❑ Vatandaşlık eğitimi dört önemli ve zorunlu boyutu kapsamaktadır. Bilgi, bilgi işlem becerileri, inanç ve değerler ve sosyal katılım.
- ❑ Sosyal bilgilerin bilgi temelini sosyal bilimler ve insanla ilgili tüm bilgiler oluşturmaktadır.

- ❑ Okullar bilgiyi bulma, organize etme ve yorumlama becerilerini, demokratik değer ve inançları, sosyal/politik katılım becerilerini öğretebilir ve öğretmelidir.

Bir dersin amaçlarına başarı ile ulaşabilmesi, o dersin doğasının iyi bir şekilde anlaşılmasına bağlıdır. Bu bağlamda, sosyal bilgilerin doğası konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştır. Barr, Barth ve Shermis (1977, 67) bu görüşleri üç farklı yaklaşım ya da gelenek olarak belirterek ayrıntılı bir şekilde açıklamışlardır.

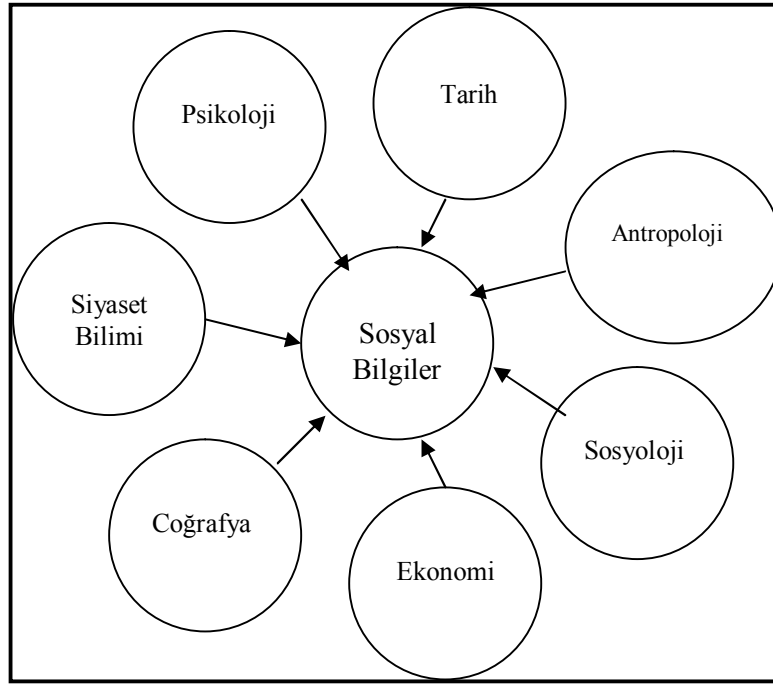
Tablo 2.1. Sosyal Bilgilerin Doğası: Üç Farklı Yaklaşım

Sosyal Bilgilerin Doğası: Üç Farklı Yaklaşım	Temel Anlayışı
Vatandaşlık Bilgisi Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler	Vatandaşlıkla ilgili bilgi, değer ve inanışların öğretmen merkezli olarak aktarılmasına dayanmaktadır.
Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler	Sosyal bilimlerin temel ilkelerini, içeriğini ve sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiye ulaşırken kullandıkları yöntemleri öğrencilere aktarmaktır.
Yansıtıcı İnceleme Problem Çözme Olarak Sosyal Bilgiler	Çocukların yaşamlarında karşılaştıkları sosyal, politik ve kişisel sorunlarının çözümü hakkında doğru kararlar almalarını sağlamaktır.

Sosyal bilgilerin doğasına ilişkin belirtilen bu yaklaşımlar aynı zamanda sosyal bilgiler eğitiminin genel amaçlarına kaynaklık etmektedir. Kabapınar (2003, 321)'ın da belirttiği üzere,

Sosyal bilgiler ve onunla ilintili dersler, bilgi ve deneyim örüntüsünü bireye kazandırmayı amaç edinen dersler olarak, bireyin, bireysel, toplumsal ve kurumsal (devlet kurumları ve diğer kurumlar) çevreleri ile olan ilişkilerini inceleyen; bunlara ilişkin bilgi, beceri ve deneyimleri kazandırmayı hedefleyen bir içeriğe sahiptir.

Sosyal bilgiler konu alanında kesişerek bilginin yapı taşlarını oluşturan sosyal bilimlerin sosyal bilgilerde yer alışı Şekil 2.1.'de gösterilerek daha somut hale getirilmiştir.

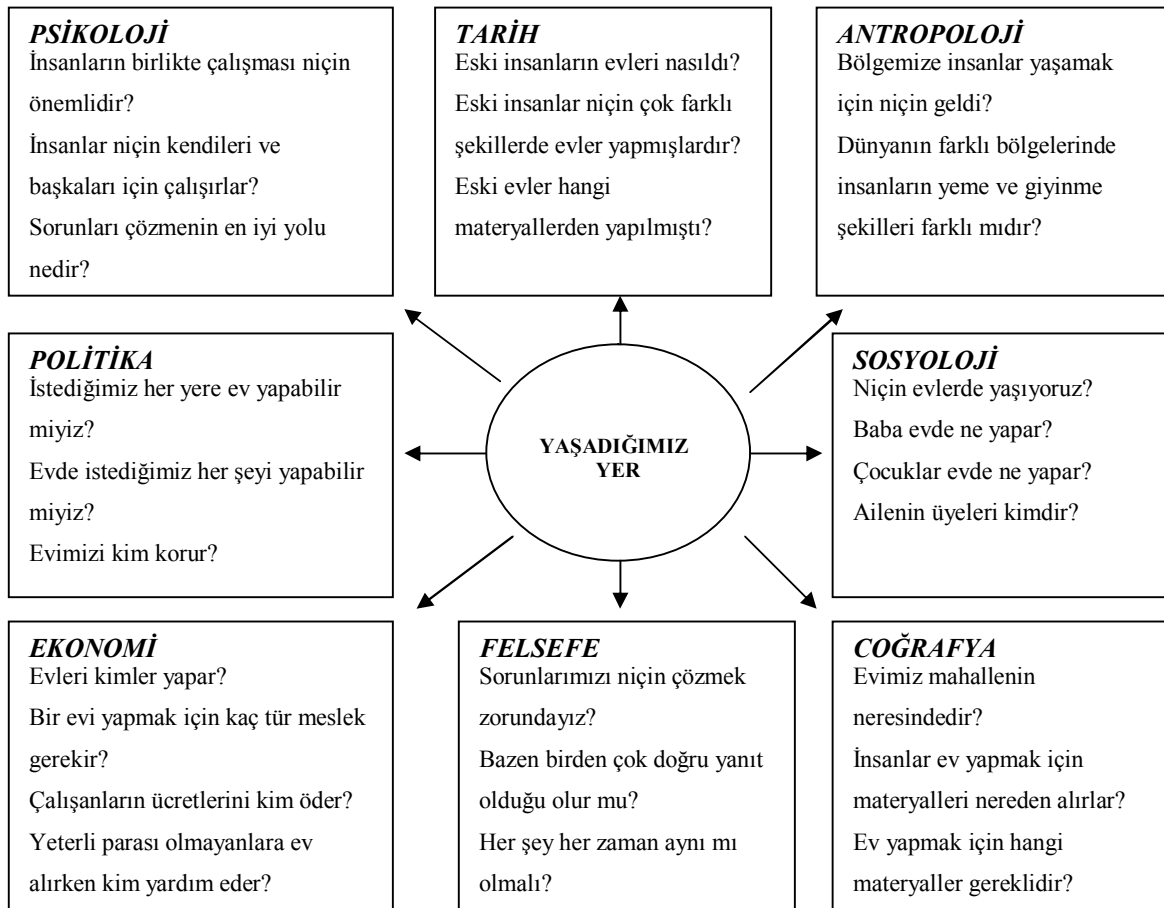
Şekil 2.1. Sosyal Bilimlerin Sosyal Bilgilere Katkısı
(Kaynak: Martorella, 1998,22)

Sosyal bilgiler kapsamına ayrıca felsefe, siyaset bilimi, hukuk, psikoloji gibi diğer sosyal bilim alanları da girmektedir. Sözer (1998, 7)'e göre sosyal bilgiler dersi,

Sosyal bilimlerin birbirini tamamlayıcı niteliği ve disiplinler arası yaklaşıma olanak tanırken temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla alıp yoğurmakta; ilköğretim düzeyine ve kendi yapısına, kendi doğasına uygun bir anlayışla varlığını bütünleştiren bir ders olarak programdaki yerini almaktadır.

Sosyal bilgiler insanların kendileri ve diğerleri hakkında bilgiler öğrenmelerini sağlarken, insanların yaşadığı yerler ve etkileşimleri hakkında bilgiler öğretme sorumluluğunu taşımaktadır. Sosyal bilgiler aracılığıyla, geçmiş hakkında bilgi edinmek (tarih), bağlı olunan sosyal grup ve grupların kültürlerini öğrenmek (sosyoloji-antropoloji), yaşanılan yer ve bu yerin bireyle olan ilişkisini öğrenmek (coğrafya), toplumdaki mevcut politik düzen ve yönetimin bireye olan etkisini öğrenmek (politika), birey özelliklerinin tanınmasını sağlamak (psikoloji), temel gereksinimlerin ne olduğu ve nasıl karşılandığını öğrenmek (ekonomi) mümkündür. İlköğretimde, çocuğun toplumsallaşma süreci boyunca, toplumsal yaşamı düzenleyen değişik bilim dallarıyla ilgili tüm ilke ve genellemeler ayrı ayrı dersler olarak değil belirli bir bütün içinde

sunulur. 2005 Sosyal Bilgiler Programında 4. sınıf “YAŞADIĞIMIZ YER” ünitesinde sosyal bilimler disiplin alanlarının ortak noktalarının şu şekilde kaynaştığını görmek mümkündür.

Şekil 2.2. Sosyal Bilimler Disiplin Alanlarının Sosyal Bilgiler Dersinde Kaynaşması
(Kaynak: Wally ve Reynolds, 2000)

Sözer (1998, 7)’e göre, “öğretimde bütünlük yaklaşımının izlenmesi, öğrencilere önemli yararlar sağlar. Böylece, öğrenciler toplum içindeki yetişkin yurttaş rolüne çok yönlü olarak daha iyi hazırlanabilirler. Ayrıca böyle bir yaklaşım, öğretmenlere daha çok esneklik, hayal gücü ve yaratıcılık olanakları sağlar.” Bütün bu özellikler göz önüne alındığında, öğrencilere bir takım sosyal becerileri kazandırarak onların toplumsallaşmalarını ve etkin birer vatandaş olmalarını sağlayan sosyal bilgiler dersinin büyük bir öneme sahip olduğunu söylenmek mümkündür.

2.1.2. Sosyal Bilgilerde Öğrenme ve Öğretme

Sosyal yaşamın okul öğrenmelerine yansımada ayna görevi gören sosyal bilgiler, bireyin içinde yaşadığı fiziksel ve üyesi olduğu toplumsal çevreyle olan ilişkisini konu alır. Bireyin karşılıklı kurduğu ilişkilerden anlamlar çıkarmasına, kendini ve çevresini daha iyi tanımasına ve toplum içindeki yerini kavramasına katkı sağlar. Sosyal bilgiler sosyal yaşamı sınıf ortamına taşıyarak sosyal ve toplumsallaşma doğasına sahip bir varlık olan bireye bu süreci etkin bir katılımıla yaşama fırsatı sunar, uygun öğrenme yaşantıları geçirir ve yaşamı anlamlandırmasına yardımcı olur. Sosyal bilgilerin bütün bu özellikleri, onu yaşama dönük bir ders yapar. Ayrıca toplum ve toplumsal sorunlar hakkında bilgi edinmeyi, toplumsal değişmelere uyum sağlamanın yollarını göstermeyi, bir vatandaş olarak hak ve sorumlulukların bilincine varılması hususunda önemli görevler üstlenir. Doğanay (2004, 205)'ın belirttiği üzere,

Sosyal bilgiler dersi çocuğun sosyalleşmesi sürecinde önemli bir yere sahiptir ve çocuğu hayata hazırlamayı amaçlar. Sosyal bilgileri tanımlamak, coğrafya ya da tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. Bununla birlikte sosyal bilgilerin iki temel ayırıcı özelliği, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için oluşu ve bütüncül, disiplinler arası bir alan oluşudur.

Sözer (1998, 3)'e göre, “ sosyal bilgiler dersi, temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun duruma getirilmiş bir derstir.” Sosyal bilgiler dersi öğretim uygulamalarının genel amacı çocuğun toplumsal yaşamla kaynaşmasını ve karşı karşıya bırakıldığı olayları geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında algılamasını sağlamaktır. Sosyal bilgiler bu görevi yerine getirirken, öğrenme ve öğretme ortamlarında çocuğu ilerde karşılaşacağı sorunları etkili bir şekilde çözebilmesi, olaylar üzerinde yeteri kadar düşünüp doğru kararlar verebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donatmaya çalışır.

NCSS (1990), sosyal bilgiler eğitiminde etkili bir öğrenme ve öğretimin gerçekleşmesini bir takım ilkelere dayandırmış ve bunları şu şekilde belirtmiştir:

1. Sosyal bilgilerde öğrenme-öğretme anlamlı olduğunda etkilidir:

- ❑ Öğrenciler hem okul içinde hem de okul dışında kendileri için yararlı bilgi, beceri ve değer-tutumlardan oluşan bilgi ağını öğrendiklerinde.
- ❑ Öğretim, uygun konularda önemli fikirlerin gelişimini derinliğine vurguladığında ve öğretim bu fikirlerin anlaşılması, kabullenilmesi ve yaşama uygulanmasına odaklandığında.
- ❑ Konunun önemi ve anlamlılığı, onların öğrencilere nasıl sunulduğu ve kazanılması için ne tür etkinlikler gerektiği vurgulanarak sağlandığında.
- ❑ Sınıf etkileşimi, birçok konunun yüzeysel ele alınması yerine, daha az sayıdaki konunun derinliğine incelenmesine odaklandığında.
- ❑ Anlamlı öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme stratejileri, öğrencilerin öğrendikleri konularda geçen önemli fikirlerin dikkatlerinin çekilmesine odaklandığında.
- ❑ Öğretmen öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde hep yansıtıcı düşündüğünde

2. Sosyal bilgilerde öğrenme-öğretme bütünleştirici olduğunda etkilidir:

- ❑ Sosyal bilgiler konuları disiplinler arası yaklaşımla öğretildiğinde.
- ❑ Konular zaman ve yeri karşılıklı kestiğinde.
- ❑ Öğretim, bilgi, beceri ve değer-tutumların yaşama uygulanmasını birleştirdiğinde.
- ❑ Öğretimde teknolojinin etkili kullanımını gerçekleştirdiğinde
- ❑ Sosyal bilgiler konuları diğer derslerin konularıyla ilişkilendirildiğinde.

3. Sosyal bilgilerde öğrenme-öğretme değer temelli olduğunda etkilidir:

- ❑ Sosyal bilgiler öğretmenleri, konuların etik boyutlarını öğrencilerin dikkate almalarını ve onlara tartışmalı konuları da sunmaya çalışmalıdır.
- ❑ Öğrenciler olası sosyal politikalar konusunda bilgilendirilmeli, onlar hakkında eleştirel düşünceleri sağlamalı ve ilgili sosyal konular hakkında kararlar verebilmeleri özendirilmelidir.
- ❑ Kişisel ya da politik görüşlerin direk sunulması yerine, öğretmenler, öğrencilerin: **a)** Bir konu ile ilgili ikilemlerden, karmaşıklıklardan ve değerlerden haberdar olmalarına, **b)** Olası bir harekette, konunun farklı birey ya da gruplara olan maliyet ve yararlarını düşünebilmelerine, **c)**

Temel demokratik sosyal ve politik değerlerle tutarlı, akıl yürütmeye dayalı görüşler oluşturabilmelerine fırsatlar tanınmalıdır.

- ❑ Öğretmen, farklı (karşıt) görüşlerin bilinmesini, mantıklı ve bilgiye dayalı oluşturulan görüşlere saygı duyulmasını, kültürel farklılık ve benzerliklere duyarlılığı ve sosyal sorumluluk geliştirmeyi özendirir.

4. Sosyal bilgilerde öğrenme-öğretme zihinsel meydan okuma olduğunda daha etkilidir:

- ❑ Öğrencilerden öğretim amaçlarını hem bireysel hem de grup üyesi olarak kazanmaya çalışmaları beklenildiğinde.
- ❑ Öğretmen amaçların ciddiliği ve araştırma-inceleme konusunda model olduğunda ve öğrencilerin de nitelikleri hemen gösterebilmeleri için uygun öğretim stratejileri kullanıldığında.
- ❑ Öğretmenler, öğrencilerin düşüncelerine önem verdiği ve saygı duyduğunu gösterdiğinde ve öğrencilerin başkalarının görüşlerini belirtme ya da kanıtsız, mantıksız boş düşünceler yerine, bilgiye ve akıl yürütmeye dayalı görüşler oluşturmaları özendirildiğinde.

5. Sosyal bilgilerde öğrenme-öğretme aktif olduğunda daha etkilidir:

- ❑ Öğretim sırasında öğrenci ve öğretmenler karar verme ve yansıtıcı düşünme sürecini işlettiklerinde.
- ❑ Öğrenciler bilgiyi aktif yapılandırma süreciyle edindiklerinde.
- ❑ Etkileşimsel tartışma, önemli sosyal konuların anlaşılabilmesi için gerekli anlam oluşturmaya kolaylaştırır.
- ❑ Öğretmenler öğrencilere bilgi sunma, model olma ve açıklama gibi öğretmen merkezli konulardan, öğrencilerin kendi kendilerine, bağımsız öğrenciler olarak öğrenebilecekleri daha az yönlendirici bir role kaymalıdırlar. Öğretmenler alanla ilgili bilgi ve becerileri kullanarak gerçek yaşam uygulamalarına dönük özgün etkinlikler sunmalıdırlar ([http:// www.ncss.org/standarts/position/ powerful.html](http://www.ncss.org/standarts/position/powerful.html)).

Sosyal bilgiler öğretim uygulamaları, çocuğun etkin demokratik bir vatandaş olarak yetişmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bir başka ifadeyle sosyal bilgiler

eğitiminin amacı, bireylerin demokratik bir toplumda, bilgi edinme yollarını bilen ve karar verme becerileri gelişmiş, demokratik süreci hayata geçirecek vatandaşlar olmalarını sağlamaktır.

Engle ve Ochoa (1988)'te göre demokratik vatandaşlar;

- ❑ Yakın çevresini, bölgesini ve yurdunu dünya ve uzayla fiziksel ve sosyal açılardan ilişkilendirebilme.
- ❑ Sosyal kurumların (ekonomik, politik, aile, vb.) nasıl oluştuğunu anlama.
- ❑ Zaman içinde ve dünyada şu andaki kültürel farklılıkları anlama.
- ❑ Zaman boyutu içinde insanlığın doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını anlama.
- ❑ Zaman boyutu içinde insanlığın adalet, eşitlik, özgürlük gibi temel değerlere nasıl ulaştığını anlama.
- ❑ Toplum ve dünyadaki önemli sorunların farkında olma ve onlar hakkında bilgi sahibi olma becerilerine sahip olmalıdırlar.

ABD'de bulunan ve saygın eğitim kuruluşlarından biri olarak kabul edilen Denetim ve Program Geliştirme Birliği (ASCD), demokratik bir insanda bulunması gereken temel değerleri şu şekilde belirtmiştir :

1. İnsan değerine saygı:

- a. Tüm insanların hak ve değerlerine saygı gösterme
- b. Yanıltma ve sahtekârlıktan kaçınma
- c. İnsanlar arası eşitliği sağlamaya çalışma
- d. Farklı görüşlerde olan insanlarla çalışma
- e. Önyargılı hareketlerden kaçınma
- f. Vicdan özgürlüğüne saygı

2. Başkalarının iyiliğini düşünme:

- a. İnsanlar arasındaki bağımlılığı kabul etme
- b. Sosyal adalet arama
- c. Ülkesini düşünme
- d. Başkalarına yardımdan zevk alma
- e. Başkalarının etik olarak olgunlaşmasına yardım etmeye çalışma

3. *Bireysel çıkar ve sosyal sorumlulukları kaynaştırma*
 - a. Toplum yaşamıyla ilgilenme
 - b. Çevrede üzerine düşeni yapma
 - c. Günlük yaşamda doğruluk, dürüstlük, kendini kontrol, kibarlık, çalışkanlık gibi değerlere önem verme.
 - d. Sözlerini yerine getirme
 - e. Başkalarıyla iletişime girerek özgüven geliştirme.
4. *Doğru-dürüst olma*
 - a. Özen ve sabırla çalışma
 - b. Etik ilkelere uyma
 - c. Etik cesaret gösterme.
5. *Etik seçenekler üzerinde düşünme*
 - a. Etiksel yargılarda bulunurken etik ilkelerini uygulama
 - b. Kararların sonuçları hakkında düşünme
 - c. Toplum ve dünyadaki önemli etik sorunlar üzerinde bilgilenmeye çalışma.
6. *Çatışmalara barışçıl çözümler arama*
 - a. Kişisel ve sosyal çatışmalarda adil çözümler arama
 - b. Fiziki ve sözel saldırganlıktan kaçınma
 - c. Başkalarını dikkatli dinleme
 - d. Başkalarını iletişim kurmaya özendirme
 - e. Barış için çalışma (Akt: Martorella, 1998, 227)

Demokrasi, demokrasiyi anlayan ve ona inanan, davranışlarını onun temel ilkelerine göre düzenleyen insanlara gereksinim duyar. Demokrasinin geliştirilmesi büyük ölçüde o toplumda yaşayan insanların anlayış, beceri ve tutumlarına bağlıdır (Doğanay, Çuhadar ve Sarı, 2004). Bu bağlamda, sosyal bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş etkin vatandaşlar olarak öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını, kültürel farklılıkların var olduğunu ve öğrencilere bilgi birikimlerini yaşama geçirilebilecek etkinliklerin yaratıldığı bir öğrenme ve öğretim ortamı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Etkin bir vatandaşın ise, sorumluluklarının farkında olan, karşılaştığı problemlerin çözümü için gerekli bilgiyi nerde bulacağını bilen ve alternatif yolları kullanan, üreten, körü körüne bağlanmayıp eleştirel bakabilen insan olması beklenir. Bu beklenti öğrencinin merkezde yer olarak kendisini başlı

başına birey olarak görerek kendini önemli hissedebileceği bir öğretim uygulaması ile karşılanabilir.

2.1.2.1. Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler Öğretimi

Yapılandırmacı öğrenme, bilgiyi aktarma ve başkasının aktardığı bu bilgiyi olduğu gibi belleğe kaydetme yerine öğrencilerin aktif şekilde bilgiyi yorumlaması ve ön bilgilerine göre yeniden organize etmesi inancı üzerine temellenmiştir. Şaşan (2002)'a göre yapılandırmacı öğrenme, “ var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir.” Böylesi bir süreçte birey otantik başka bir deyişle gerçek deneyimler yaşayarak, araştırarak, sorgulayarak elde edeceği bilgileri geçmiş deneyimleriyle ve bilgileriyle ilişkilendirmelerle edinir. Yeni bir bilgi sürekli olarak önbilgi ile yapılandırılır. Önbilgilerin harekete geçme biçimi, kendi içindeki sırası, düzeltilmesi, artışı, ayrışması ve yeni bilgi ile bütünleşmesi öğrenmede kesin bir rol oynar ve nesnel bilgiyi keşfetmeye dayalı öğrenme ve içerik yerine, karşılaşılan problemlerle baş edebilme ustalık ve stratejileri ön plana çıkarılmaktadır (Şimşek, 2004). Bir başka şekilde, bilgi edinme bir sonuç değil, yeni bilginin oluşturulması için bir kaynaktır.

Öğrenme, bilginin öğrenci tarafından yeniden yapılandırılması ile gerçekleştiği anlayışına dayanmalıdır. Yani, bireyler bilgiyi aynen almak yerine, kendi bilgilerini kendileri oluşturmalıdır. Kendilerinde var olan bilgiyle beraber yeni bilgiyi, yine kendi öznel durumlarına uyarlayarak öğrenirler. Şimşek (2004)'de bu durumu, “yapılandırmacılığa temel olan yaklaşımların ortak noktası, var oluşun karmaşık gerçeğini öznellik temelinde aramak olarak ifade etmiştir.”

Yapılandırmacılığın öğrenme ile ilgili varsayımlarını şu şekilde özetlemek mümkündür (Şimşek, 2004):

1. Öğrenme ya tamamen ya da sosyal bir ortamda gerçekleşen bireysel bir süreçtir.
2. Öğrenme doğrusal ya da hiyerarşik bir süreç değildir. Yani bilgi olguları, kavramları, işlemsel bilgileri ve genellemeler gibi içerik türlerini içeren yapılandırılmış ağlar olarak ele alınmalıdır.
3. Öğrenmede güncellik ve yaşamla ilgi olma önemlidir.

4. Bilginin yapılandırılmasında önbilgi, inançlar, önyargılar, dünya görüşü etkili olmaktan öte, belirleyicidir.
5. Bağlam önemlidir. Öğrenme mutlaka bir bağlam içinde oluşmalıdır.
6. Öğrenmede çok boyutlu ve dinamik etkileşim önemlidir.
7. Bilgi geçici, gelişimsel, sosyal ve kültürelidir.
8. Öğrenme durumlu bir etkinliktir.
9. Öğrenme, mental biliş haritasının rafine edilmesi ve yapılandırılmasıdır.

Anlaşılabacağı üzere yapılandırmacılık, bilginin biriktirilmesi ve ezberlenmesi değil, düşünme ve analiz edilmesi ile ilgilidir. Yapılandırmacı öğrenmede asıl olan bilginin öğrenen tarafından alınıp kabul görmesi değil, bireyin bilgiden nasıl bir anlam çıkardığıdır. Bilgi, öğrenenin var olan değer yargıları ve yaşantıları tarafından üretilir. Yapılandırmacılıkta bütün çaba, öğrenmelerin kalıcılığının sağlanmasının ve üst düzey bilişsel becerilerin oluşturulmasına katkı getirmektir (Şaşan, 2002). Öğrenmede bilgi işleme önemlidir, öğrenciler öğrenmeleri için gerekli bilgiyi dışarıdan olduğu gibi bir aktaran vasıtasıyla değil kendileri edinmelidirler. Birey için bilgi çevresindedir ve bu çevreyle etkileşim süreci sonunda çıkardığı anlam önemlidir. Bilgilerin üst üste yığılı olacak şekilde ezberlenip öğrenilmesi ve aynı şekilde öğretilmesi bir işe yaramamaktadır; çünkü olgular ve durumlar sürekli olarak değişmektedir. Bir başka ifadeyle, ezberlenen bilgiler üzerinde düşünülüp anlamlar çıkarılan bilgiler olmadığından aralarında ilişki kurulmamış olan bu bilgilerin transferinin de söz konusu mümkün değildir. Dolayısıyla transfer edilmeyen bilgi kullanılmayan bilgidir, kolaylıkla unutulmaktadır. Bilginin sadece ezberden ibaret olduğu inancının yerleştiği zihinlerin, bilgiye değer vermesi ve onu üreterek yenisine yeniler katmak için çaba göstermesini görmek daha çok iyimser bir beklentidir. Deryakulu (2002, 53)'de belirttiği üzere, “ geleneksel öğretim uygulamalarının doğurduğu sorunların başında, öğretilen bilgilerin kalıcı olmaması, sınavlar için ezberlenip daha sonra hızla unutulması, bilgilerin çoğunun öğrencilerce eksik ya da yanlış anlaşılması ve öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri gelecek yaşamlarında etkin biçimde kullanamıyor olmaları gelmektedir.” Artık içinde bulunduğumuz çağda bireylerin hazırdaki bilgileri tüketmeleri değil, kullanacakları bilgiyi üretmeleri beklenmektedir. Böylesi bireyler, kendilerine bilgilerin olduğu gibi sunularak pasif rol üstlenmeyi değil, bilginin anlamlandırılması için yorum yapmak üzere aktif olmayı tercih edenlerdir.

Günümüz öğrencisinin, bir yandan kendisinin, en yakınındaki çevresinin, ait olduğu toplumun ve ülkesinin karşılaştığı problemleri fark etmesi ve çözebilmesi diğer taraftan da hızlı bir bilgi akış ve devriminin yaşandığı bilgi toplumu olma sürecinde bilişim ve iletişim teknolojisinin okuryazarlığını bilen bir profil çizmesi beklenmektedir. Öğrenci, internet ağı ile tüm dünyadaki bilgi kaynaklarına anında nasıl ulaşabileceğini, onlardan nasıl yararlanabileceğini, olguları, kavramları, ilkeleri, genellemeleri nasıl öğreneceği ve onlardan nasıl yorumlar yapabileceğini, bunları kolay, etkili, kalıcı olarak nasıl öğrenebileceğini bilmelidir. Çocuğu sosyal yaşama üretken, öğrenme ve güdülenmişlik düzeyi yüksek ve sorumlu bir birey ve etkin bir vatandaş olarak hazırlamanın en önemli yollarından biri, konuyu günlük yaşamdaki olay, olgu vb. durumlara bağlayarak bilgiye anlam kazandırmaktır. Çünkü bilginin anlamlılığı, onun kendi bağlamında kullanılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu aynı zamanda ulusların görmek istediği insan tipinin yani etkin vatandaş yetiştirme isteğinin eğitim programlarına yansımaları kaçınılmaz kılmaktadır. Ülkemizde etkin vatandaşlar yetiştirmek görevini de yaşamla bire bir ilişkili, onunla iç içe olan sosyal bilgiler dersi üstlenmiştir.

Sosyal bilgiler, bireyi sosyal yaşamda etkin, verimli, sorumlu ve kendi kendine yaşam sorunlarına karşı meydan okuyan modern bir insan olarak yetiştirme amacı güden disiplinler arası derstir. Yine sosyal bilgiler, insanı ve sürdürdüğü yaşamı tüm boyutlarıyla anlamak için vardır. Doğanay (2003, 43)’a göre, “ sosyal bilgiler yaşamın sosyal boyutuyla ilgili bilgileri disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirerek, etkin, demokratik vatandaşlar yetiştirme amacıyla oluşturulmuş bir derstir.” Sosyal bilgilerin konu alanı, sosyal yaşam kaynaklıdır. Sosyal yaşam hızlı bir şekilde çağın getirdikleriyle değişmekte, şekillenmektedir. Sosyal bilgilerin en önemli görevi ise, öğrencileri sosyal yaşamın kendisine hazırlamak ve yaşamdaki dinamik değişkenleri öğrencilerin önlerine sunmaktır.

Sosyal bilgilerin bilgi temelini antropoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, coğrafya, tarih, ekonomi, psikoloji gibi insanla ilişkin sosyal bilimler ve bu bilimlerin ilgili olguları, kavramları, genellemeleri oluşturmaktır. Bu bilgilerin aktarılması ve öğrencinin ezberlemeye çalışması ve olduğu gibi kayıt yapması, hayatı anlamak ve sosyal olaylara anlam vermesi için yeterli olmayacaktır. Bilgilerin öğrenilmesi ve en önemlisi hayat ile ilişkilendirilmesi ezberden öte üst düzey zihinsel işlem yapılmasını

gerektirmektedir. Yani, bilginin sadece ezberlenmesi değil; yeni bilgiler ile bellekte var olan bilginin sürekli ilişkilendirilerek anlam kazanması gerekmektedir. Bilindiği üzere bir önceki programa göre sosyal bilgiler, olgusal bilgilerin daha ağırlıklı olduğu bir ders olarak yer almaktaydı. Olgusal bilgiler Gardner, Demirtaş ve Doğanay (1997, 3.4) tarafından “ doğal çevremizdeki olaylar, objeler, insanlar ve kolayca kanıtlanabilip, anlaşılıp, hakkında ortak karara varılabilen şeyler hakkındaki veriler” olarak tanımlanmıştır. Olgusal bilgi ağırlıklı bir sosyal bilgiler dersinde, bilgiler arasında özellikle hayatın kendisiyle ilişki kurmakta sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir. Olduğu gibi kaydı yapılan bu bilgiler sosyal bilgiler dersinin ezber dersi olarak algılanılmasını sağlamaktadır. Daha üst düzey düşünmenin gerçekleşebilmesi elbette ki bellekteki bilgiye bağlıdır. Bellekte işlem yapmak üzere kayıtlı bilgi yoksa olgusal bilgi de yok demektir. Olgusal bilgiler özellikle yaşamla ilişkilendirildiği, bağlamına uygun olduğu sürece anlamlıdır.

Böylesi bir gerçeğe göre, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğrenciyi merkeze alarak onların aktif rol üstlenmelerini sağlayacak bilgiyi oluşturma bazında tasarlanmıştır. Bu sebeple etkinlikler öğretmen rehberliğinde, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak her bir öğrencinin kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği içinde çalışma, problem çözme, bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi temel becerileri geliştirici yönde yapılandırılmıştır. Öğrenme süreci içinde öğrenciye göre bilgi, karşılaşılan her türlü problem durumunun çözümünde etkin bir araç görevi görmektedir.

Sosyal bilgiler dersi yine bilgi toplumunun gerektirdiği etkin, demokratik vatandaş yetiştirme görevini de üstlenmiştir. Etkin vatandaş bilgiyi karşılaştığı problemlerin çözümü için ihtiyacı olan bilginin nerede olduğunu bilen, ona ulaşarak kullanan ve bu yönüyle sadece bulan ve tüketen değil aynı zamanda kendisi için önemli ve anlamlı bilgiler üreten insandır. Sosyal bilgiler içerik bakımından olgularla zengin bir derstir. Bu olguların ezberlenmesi değil, üst düzey zihinsel işlemler için kullanılması gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersinin 2005 yılı itibariyle yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri bazında yeniden düzenlenmesi, sosyal bilgiler eğitiminin genel amaçlarına temel olan yeni perspektiflere dikkat çekmiştir.

2.1.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Perspektifler

Etkili vatandaş yetiştirme, eğitim kurumlarının üstlendiği en önemli sorumlulukların başında gelmektedir. Eğitim kurumları böylesi bir sorumluluğu, toplumsal değişimlere ayak uydurabilen, toplumun gereksinim ve beklentilerine duyarlı, kişisel ve sosyal açıdan hak ve sorumluluklara ilişkin gerekli bilgi ve beceriye sahip, içinde yaşadığı toplumun kültür öğelerini, değerlerini, tarihini, kurumlarını, sosyal yapı ve düzenini tanıyan, toplumdaki rollerini benimseyen bireyler yetiştirmekle gerçekleştirir. Eğitim kurumları böylesi bir sorumluluğu sosyal bilgiler dersi yoluyla kazandırmaya çalışır.

Sosyal bilgilerin amacı, sosyal bilimlerin bilgisini olduğu gibi aktarmak değildir. Sosyal bilgiler bir bilim alanı olmadığı için bilgi üretmez ancak sosyal bilim alanlarının bilgilerini olgu, kavram ve genelleme olarak sınıflamakta, üretilen yeni bilgileri bünyesine alma zorunluluğu taşımaktadır. Bilgi ve anlayışının değişmesi beceri ve sürecin ön plana çıkmasını tetiklemekte, bireysel ve ulusal kimliğin yanında, evrensel bir kimlik algısına da sahip olunmasını sağlamaktadır. Bu anlayış göz önüne alındığında, sosyal bilgilerin amaç ve içerik boyutlarında bir takım yeni arayışlara gidildiği görülmektedir. Doğanay (2007) bu arayışları, çeşitli kaynaklardan yola çıkarak yaptığı ayrıntılı bir analizle şu şekilde belirtmektedir:

- ❑ Geçmiş-bugün-gelecek boyutu
- ❑ Küresel duyarlılık
- ❑ Yerel-bölgesel-ulusal- evrensel dengesi
- ❑ Bilgi-değer-beceri dengesi
- ❑ Çoğulculuk: Farklılıkların uyumu
- ❑ Güncel olayların ele alınması
- ❑ Tartışmalı konuların ele alınması
- ❑ Konuların derinliğine incelenmesi
- ❑ Üst düzey düşünme becerilerine odaklanma
- ❑ Toplumsal katılım: Topluma hizmet yoluyla öğrenme
- ❑ İnsan haklarına vurgu
- ❑ Barış eğitimi ve çatışmaların çözümü

Sosyal bilgiler dersi amaçlarını gerçekleştirirken, bireyin ve içinde yaşadığı fiziksel ve üyesi olduğu toplumsal çevreyle olan ilişkisini bilgi, beceri, değer ve tutum boyutlarıyla **geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında** irdelemelidir. Doğanay (2003, 19)’a göre, “sosyal bilgiler, insanları ve birlikte oluşturdukları yaşamı anlamayı hedefler. Ancak bugünkü yaşamı anlamlandırabilmek için, geçmiş insan deneyimlerinin incelenmesi ve bugünkü yaşama etkisinin anlaşılması gerekir.”

Kitle iletişim araçlarının gelişmesi dünyanın ayrı ayrı köşelerindeki insan ve yaşayışlarını, üzerinde yer aldıkları fiziksel ve içinde yaşadıkları toplumlar hakkında derinlemesine bilgi edinilmesini sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi amaçlarını, bireylerde ayrıca **küresel duyarlılık** oluşturacak şekilde gerçekleştirmeye çalışmalıdır.

Bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğretiminde bu boyutlar tek bir yönde ağırlık kazanmamalı yani ağırlık olarak sadece bilgi ya da beceri, tutum ve değerler lehine bir dağılım olmamalı, **bilgi, değer, beceri dengesi** sağlanmalıdır. Ayrıca içerik seçilmesinde ve düzenlenmesinde **yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel denge** söz konusu olmalıdır.

Amaçlar, bireyler ve toplumlar arasındaki farklılıkları içerecek biçimde ifade edilmelidir. Bireysel farklılıkların olabileceği inancının yer aldığı bir anlayış yani **çoğulculuk** özelliği taşınmalıdır. Bu durum sosyal bilgiler aracılığıyla, demokratik bir toplum olmanın gerektirdiği en temel prensip olarak kazandırılmalıdır.

Dün, bugün ve yarın ekseninde bugünü tamamlayan **güncel olayların kullanılmasına** yer verilmelidir. Sosyal olaylar kapalı değildir, kendini yenilemektedir. Bu nedenle güncel olayların sınıf ortamına taşınmasını sağlayan materyaller kullanılmalıdır.

Öğrencilerin eleştirel becerilerini geliştirici yönde büyük bir katkı sağlayan ve henüz sonuca ulaşmamış **tartışmalı konuların öğretimi** üzerinde durulmalıdır.

Çok sayıda konu yerine **az ama derinlemesine konu** incelenmelidir. Bu konuların öğretiminde de olgu ağırlıklı bir yol yerine süreç ağırlıklı ya da bir başka deyişle beceri ağırlıklı bir yol takip edilmelidir.

Bilginin işlenmesi bilginin kullanılma amacına bağlıdır. Bilginin belleğe kodlandığı şekliyle tek tek otomatik olarak öğrenilmesi değil başka bir biçime transfer edilmesi ile gerçekleşen *üst düzey düşünme becerilerine* odaklanılmalıdır. Öğrenciler, görsel ve yazılı basının eleştirel bir okuyucusu olmaya teşvik edilmeli, öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerisi geliştirilmeye çalışılmalıdır.

Vatandaşlık toplum içinde öğrenilen bir kavramdır, yaşanılması gerekmektedir. Bu nedenle gerçek yaşam ortamında öğrencilerin *toplumsal hizmet yoluyla öğrenmeleri*, toplumsal katılım becerileri kazanmaları yoluyla vatandaşlık stajı yapmaları sağlanmalıdır.

Barış eğitimi ve çatışmaların kaynağını ve giderilmesi için olabilecek çözüm yollarının öğretilmesi üzerine ve *insan haklarına* odaklanılmalıdır. Öğrencilerin insan haklarını bir takım bilgi yığını olarak görmeleri yerine duyuşsal anlamda bir takım tutum ve davranışlar kazanmaları sağlanmalıdır. Sosyal bilgiler programı amaç ve içeriğinde ayrıca aşağıda belirtilen yeni bakış açılarına yer verilmelidir.

Kültürü etkileyen en önemli unsurlardan biri bilim ve teknolojidir. Teknoloji yaşam şeklini etkilemekte ve sosyal yaşamı yönlendirmektedir. Sosyal yaşam kaynaklı sosyal bilgiler dersi de *bilim, teknoloji ve toplumsal* değişimle kendini yenilemelidir.

Çoğunlukla değer içerikli olmaları ve yazıldığı dönemim tüm özelliklerini yansıtmaları bakımından ders konularını sevdirci roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir. Sosyal bilgiler konuları *edebiyat* ile desteklenmelidir.

Olguları ve olayları aktarmak ya da ezberletmek yerine öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik edici yöntemlerle, *aktif öğrenme etkinlikleri* uygulanmalıdır.

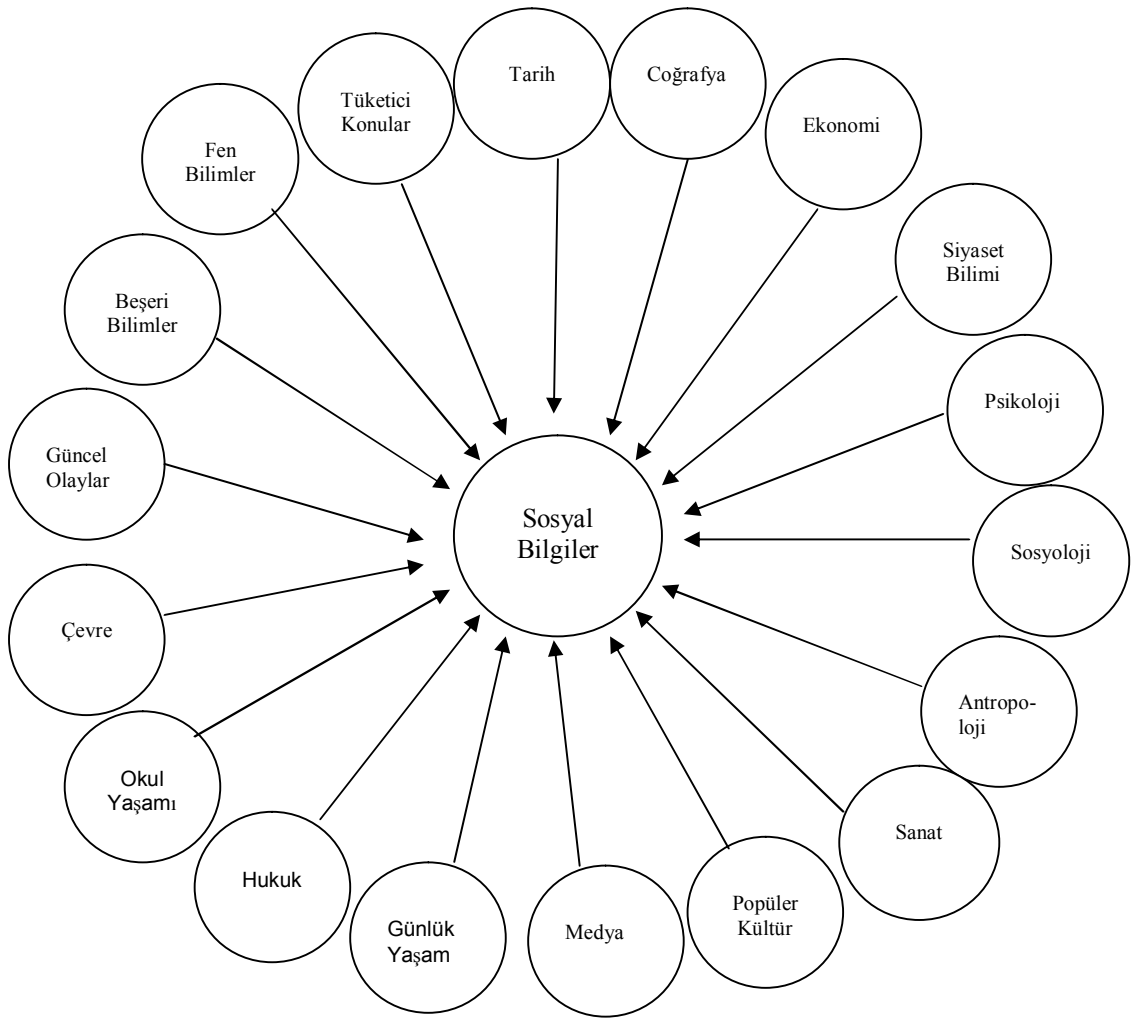
Doğanay (2003, 18)'ın belirttiği üzere, “insanlar belli bir yer üzerinde, yaşanan yer ve birbirleriyle etkileşerek yaşadıkları deneyimleri sosyal, politik, ekonomik açılardan bütünlük oluşturur. İnsan yaşamında deneyimler bütün olarak şekillenir.” Bu nedenle *insan deneyimlerinin bütün olarak* alınması gereklidir.

Kitle iletişim araçları kullanımının hızlı bir şekilde yaygınlaşması sonucu günümüz çocukları, sadece kendi ve ailesinin bilgisine değil dünyanın en uzak yerlerinde yaşayan veya bulunan her şeyin bilgisini edinmektedir. Ben, ailem ve ben, okulumuz, yakın çevremiz, ilimiz ve bölgemiz, yurdumuz, dünyaya toplu bakış şeklinde ilerleyen *genişleyen çevre yaklaşımı yerine sarmal program anlayışı* izlenilmelidir.

Sosyal bilgiler dersinde bu yaklaşımları takip ederken, öğrenciyi merkeze alacak her türlü yöntem ve teknik kullanılmalıdır. Proje tabanlı öğrenme, yaratıcı, yansıtıcı ve eleştirel düşünme, işbirliğine dayalı öğrenme, probleme dayalı öğrenme, çoklu zekâ kuramı, beyin temelli öğrenme, tam öğrenme, bilgisayar ve internet temelli öğrenme gibi alternatif öğrenme ve öğretim çerçevesine dayanan öğretim uygulamalarına yer verilmelidir. Yeni gelen bilginin var olan bilginin üzerine inşa edilmesi anlayışını taşıyan ve bu süreçte öğrenciyi aktif kılan yaklaşımın sosyal bilgiler dersine de yansması ve programın yaklaşımın ilkelerine göre yeniden yapılandırılması öğretmen ve öğrenci rollerini de bu bağlamda değiştirmiştir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencinin aktarılan bilgiyi olduğu gibi ezberlemesi değil, bugünü yansıtan güncel olaylarla ilişkilendirerek anlaması beklenir.

2.1.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar

Sosyal bilgiler dersi, öğrencinin içinde bulunduğu toplumsal yaşamla ilgilidir. Sosyal bilgiler dersiyle öğrencilere ulusal miras, anayasa, temel haklar, ulusal ve evrensel değerler, politik süreçler ve yetişkin bir insanın bilmesi gereken temel bilgiler verilerek etkili bir vatandaş yetiştirmek amaçlanmaktadır (Deveci, 2005). Doğanay (2003, 18-19)’a göre, “sosyal bilgiler sadece sosyal bilim dallarının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması olarak değil, insanla ilgili tüm bilimlerden ve bilgilerden yararlanan bir program olarak görülmektedir.” Şekil 2.3. sosyal bilgilerin yararlandığı bilgi kaynaklarını göstermektedir .

Şekil 2.3. Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları
(Kaynak: Martorello, 1988)

Bireylere gerekli temel bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmayı amaç edinen sosyal bilgiler dersi demokrasi içinde vatandaşlığa hazırlık olarak algılanmaktadır. Kaltsounis (1987)'in de belirttiği gibi, demokratik topluma etkili katılımı sağlamak için ilköğretim okulu döneminden yararlanarak sosyal bilgiler dersi aracılığıyla, çocukların çeşitli tutumları, değer sistemlerini ve davranış kalıplarını kazanmaları sağlanmalıdır (Akt: Deveci, 2005).

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin hayat hakkındaki görüşleri yönünden önemlidir. Özellikle bu ders aracılığıyla kendini, yaşadığı yakın ve uzak çevresini, geçmişi, bugünü ve geleceği yakından tanıma olanağı bulan çocuk toplumsal sorunlarla karşı

karşıya bırakılır ve kendisinin toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu hissettirilerek, yaşamla kaynaştırılır. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi yaşama dönük bir derstir ve çocuğun yakından uzağa doğru aile, okul, köy, ilçe, il, bölge, toplum, ülke, kıta, dünya konularının işlenmesi olaylar arasında ilişki kurmasını ve katılımcı olmasını gerekli kılmaktadır (Deveci, 2005).

Sosyal bilgiler dersi amaçlarını gerçekleştirirken, bireyin ve içinde yaşadığı fiziksel ve üyesi olduğu toplumsal çevreyle olan ilişkisini bilgi, beceri, değer ve tutum boyutlarıyla geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında irdelemektedir. Geçmiş anılamının ve gelecek hakkında kestirimlerde bulunmanın en iyi yolu şimdiki zamanı anlamaktır. Şimdiki zamanı güncel, taze olayların bilgisi oluşturmakta ve anlaşılması bu olayların takip edilmesine bağlıdır. Bu bağlamda güncel olaylar sosyal bilgiler dersinde mevcut gündemi aktarmak için ders kitabı dışında önemli birer araç-gereç görevi görmektedir. Çünkü ders kitapları geçmişin, olmuş olanın bilgisini yansıtmaktadır. Bugünle geçmiş arasındaki bağlantıyı kuracak ve gelecek hakkında yordama yapılmasını sağlayacak tek kaynak ise oluyor olanın bilgisi yani güncel olaylardır ve öğretim sürecinin güncel olaylarla desteklenmesini gerekli kılmaktadır.

2.1.4.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Yeri ve Önemi

Güncel olaylar, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında yeni bilgiler kazanmaya ve bu bilgileri yeni durumlara uygulama becerisi edinmeye katkı sağlar (Paykoç, 1987). Güncel olaylar bireyi ve ait olduğu toplumu ilgilendiren, birey ve toplumların karar verme ve düşünce sistemlerini etkileyen, gündemi oluşturan insan ya da doğa kaynaklı oluyor olanın bilgisidir. Güncel olaylar mevcut gündemin kendisidir, dünyanın herhangi bir yeri yine dünya üzerindeki herhangi bir toplum ve düzenleri ile ilgili olabilmektedir. Güncel olayların geçmişe göre artan bir oranda sosyal bilgiler dersinde bahsedilmesinin gereğini ise şu şekilde belirtmek mümkündür:

- ❑ Toplumsal ve kültürel gelişme ve değişimler,
- ❑ Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin insan yaşamı üzerindeki etkileri,
- ❑ İnsanların sık yer değiştirmeleri ve gezilerin artması,
- ❑ Nüfus patlaması,
- ❑ Siyasal ve ideolojik değişimler,

- ❑ Kitle iletişim araçlarındaki değişimler
- ❑ Bilgi anlayışındaki değişimler ve öğrenme durumlarına etkisi,
- ❑ Hastalıklar ve iyileştirme çabasının hız kazanması, farklı çözüm yollarının bulunması,
- ❑ Yönetimler ve gelişmelere açıklıkları,
- ❑ Dünya ekonomisi ve kaynağının yön değiştirmesi,
- ❑ Dünyanın fiziksel yapısında meydana gelen değişimler, doğal kaynakların tüketimi ve geleceğe etkisinin kestirilmesi,
- ❑ Küresel düzeyde farkındalık kazanma ihtiyacının hissedilmesi (Paykoç, 1987, 45).

Güncel olayların öğretim amaçları sosyal bilgilerin etkin demokratik vatandaş yetiştirme amacıyla ortak noktada kesişmektedir. Güncel olayların kullanıldığı öğretim uygulamaları, öğrencilere dünyada ve kendi ülkelerinde meydana gelen fiziksel ya da toplumsal yönden hızlı değişimleri, gelişmeleri takip etmeleri, bilgi sahibi olmaları hususunda farkındalık ve duyarlılık kazandırmaktır. Sosyal bilgiler dersi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırken, güncel olayların kullanılmasının yararlarını şu şekilde belirtmek olasıdır:

Güncel olaylar;

- ❑ Öğrenme ortamının ilgi çekici olmasını sağlar,
- ❑ Konuyu örneklendirerek öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırır,
- ❑ Vatandaşlık bilgi ve becerilerini geliştirir,
- ❑ Sosyal eylemlere katılma olanağı sağlar,
- ❑ Anlamlı konular için kaynak oluşturur,
- ❑ Güncellenmiş materyal içeren çalışma kaynakları oluşturur,
- ❑ Öğrencilerin, gerçekler ile kendi görüşleri arasındaki farkı ayırt etmesine olanak sağlar,
- ❑ Öğrencilerin bir vatandaş olarak yaşadığı dünyayı daha iyi anlamalarına olanak sağlar,
- ❑ Öğrencilerin toplumsal yaşamdaki yönetimleri fark etmelerini sağlar,
- ❑ Empati geliştirme, küresel düzeyde farkındalık oluşturma, hoşgörü geliştirme gibi duyuşsal özelliklerin kazanılmasına yardımcı olur,

- ❑ Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin akademik başarılarının ve bilgileri hatırlama düzeylerinin artmasını sağlar,
- ❑ Öğrencilerin bilgi toplama becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur,
- ❑ Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine yardımcı olur,
- ❑ Geçmiş anlamayı, bugünü görmeyi ve geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturur (Kaltsounis, 1987, Akt: Arın, 2006; Paykoç, 1987, 47; Erden (tarihsiz), 163-164).

Sosyal bilgiler alanında öğrenmeyi zevkli bir uğraşa dönüştürmenin öğrencinin derse katılımını sağlamaya ve çeşitli yaratıcı etkinliklerin yapılmasına bağlı olduğu düşünülürse öğretmenin öğrencilerin yaşantılarını zenginleştirmesi ve güncel olaylar vasıtasıyla önemli toplumsal olayları derse taşıyarak etkin katılım artması gerekir. Çünkü kaynağı toplumsal olan olaylar, çocukların yaşayarak öğrenmeleri için önemli sosyal bilgiler dersi kaynaklarıdır. Güncel olaylar da bu bağlamda kullanılabilecek en temel toplumsal kaynaklar arasında yerini almaktadır. Toplumsal kaynaklar büyük hızla değişen sosyal olaylardır ve dün, bugün ve gelecek bağlamında irdelenmelidir.

Paykoç (1987, 46)'a göre, “bir insanın değişimlere ayak uydurabilmesi için, çeşitli haber kaynaklarında yer verilen güncel olaylara ilgi geliştirmesi ve bunu sürekli kılması gereklidir. Bu süreklilik ise, ilgili tutum, değer ve becerilerin henüz ilköğretimde öğrencilere kazandırılması ile mümkün olabilir.”

Güncel olaylar öğrencilerin okul içi ve dışı yaşam, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmasını sağlayan önemli bir köprü görevi görür ve öğrenme yaşantısının doğallaşmasını ve zenginleşmesine katkı sağlar (Deveci, 2007). Güncel olayların kullanıldığı öğretim uygulamalarında öğrenci ders konularının somutlaşmış kanıtlarını görme olanağı bulur ve öğrendiklerini kullanarak bilgisine önemli anlamlar yükler.

Paykoç (1987)'a göre güncel olayların ele alınması çeşitli becerilerin ve özelliklerin sürece katılmasını gerektirir. Güncel olayların öğretilmesindeki temel amaç, bu beceri ve özelliklerin çocuklarda gelişmesini sağlamaktır. Bu beceri ve özellikleri şu şekilde belirtmek mümkündür:

- ❑ Haberlerin verildiği materyalleri okuma,
- ❑ Önemli ve daha az önemli olaylar arasında ayırım yapabilme,

- ❑ Bilgiye ve bilgilerin eleştirel değerlendirmesine dayalı sorunlarda belli bir yanı tutabilme,
- ❑ Var olan gelişmeler ışığında, oluşabilecek sonuçları tahmin etme,
- ❑ Nesnel olabilme,
- ❑ Propagandayı, saptırılmış haberleri ayırt edebilme (46).

Sosyal bilgiler dersi, birey ve toplumların bir zaman ve mekân çerçevesinde geçmişteki olay ve olguları bugünkü yaşayış ve anlayışlarıyla kıyaslayarak sistematik olarak incelendiğinden, zamanın olaylarına ışık tutan güncel olay ve olgularının öğretimine yer verilmelidir. Güncel olay ve olgular, öğrencilerin problem çözme yöntemini kullanarak gerçeğe dayalı genellemeler ve nesnel değerlendirmeler yapmalarına yardımcı olmaktadır.

Sosyal bilgileri dersinin içeriği mevcut düzende gelişen yeni olaylar yani güncel olayların sınıf ortamına getirilmesiyle güçlendirilir. Öğrencinin bu yolla, ünite ya da konularında geçen temel kavram ve genellemelerin günlük yaşamda kullanıldığının farkına varması sağlanabilir.

Bilginin hızla arttığı günümüzde, gündemi oluşturan güncel olayların seçilmesi, düzenlenmesi, bir plana bağlı kalarak kullanılması önem arz eder ve bazı kıstaslar göz önünde bulundurularak bir takım kurallar ve ilkelere göre davranılmasını gerektirir. Güncel olay konularının seçimindeki belli başlı kıstaslar şu şekilde belirtilebilir (Paykoç, 1987, 47–48):

Eğitimsel değer: Seçilen güncel olaylardan öğrenciler önemli sonuçlar çıkarabilmeli, bilişsel ve duyuşsal açıdan gelişmelerine önemli katkılar sağlayabilmeli, okul içi yaşamda öğrendikleriyle ilişkilendirebilmelidir. Aynı zamanda güncel olaylar çağdaş gelişmelerle tutarlı olmalıdır.

Amaçlara uygunluk: Seçilmek istenilen güncel olay konusu, kazanımları uygulama fırsatı sunarak öğrencilerin hedeflere daha hızlı ulaşabilmesini sağlamalıdır. İşlenecek güncel olaylar, geliştirilecek bilgi, beceri, değer ve tutumların kazanılmasına katkıda bulunabilmelidir (Paykoç, 1987)

Öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeylerine uygunluk: Seçilmek istenilen güncel olaylar, öğrencilerin yaş, sınıf düzeyi, sosyo- kültürel çevre, toplumun yapısı gibi özelliklere uygun olmalı, öğrenci gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Sosyal bilgilerde bugünü anlamaya yarayan araçlar olarak düşünülen güncel olaylar, öğrencilerin bilişsel (algılama, ayırt etme, anlama), psiko-motor dokunma, tutma, kullanma) ve sosyal gelişim düzeyine (paylaşma, sorumluluk alma) uygun ve bu gelişim alanlarına katkı sağlayıcı özellikler taşımasına dikkat edilmelidir (Kıldan ve Ünver, 2006)

İlişkililik: Seçilmek istenilen güncel olay, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurabilmeli, dersin ana konusuyla birbirini tamamlar nitelikte olmalıdır.

Ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik: Seçilmek istenilen güncel olaylar, öğrencilerin ön bilgileriyle ilişkilendirilebilmeli, daha fazla bilgi edinmek için yeterli öğrenme materyallerine ulaşılabilme fırsatı sunabilmelidir.

Ekonomiklik: Seçilmek istenilen güncel olaylar, öteki teknik ve tekinliklerle tutarlı olmalı, kullanım öncesinde ne gibi hazırlıkların yapılması gerektiği öğretmen tarafından belirlenmeli ve yeterli zaman içinde incelenebilmelidir.

Güvenirlik ve geçerlik: Bilgilerin doğruluk derecesinden ve tutarlılığından emin olunmalı, gerçeğin tarafsızca mı yoksa yanlı olarak mı yansıtıldığına dikkat edilmelidir.

Belirtilen bu kıstaslar, hem öğretmenler hem de öğrencilere güncel olayların seçimi konusunda büyük bir rahatlık sağlayabilmekte ve daha sağlıklı ve etkili bir kullanım imkânı verebilmektedir. Öğretmenler sosyal bilgiler ders içeriği kapsamında aşağıda verilen güncel konuları kullanabilir ve öğrenme ve öğretme ortamını zenginleştirebilir, ayrıca öğrencilerin topladığı bu haberlerle tartışma ortamları yaratabilir.

- **Öğrencilerin Aile Yaşamı, Kendileri ve Yakınları;** Kadın ve erkek rolleri Ebeveynlerin iş yaşamları, Öğrencilerin okul yaşamları, Anne-baba-kardeş ilişkileri, Akraba ilişkileri, İletişim.
- **Coğrafya;** İklim, Mevsimsel değişimler, Küresel ısınma, Doğal kaynaklar, Su kaynakları, tüketimi ve kirliliği, Doğal felaketler, Enerji, Popülasyon,

Kentleşme, İnsan ve çevre etkileşimi, Yaşanan yerin (il, ilçe, kasaba, köy) uzak ve yakın diğer yerleşim yerleriyle ilişkisi.

- **Tarih;** Teknolojik gelişmeler, İstilalar ve savaşlar, Barış ve anlaşmalar, Bugünü etkileyen kilit insanlar, Bugünü etkileyen önemli kilit olaylar.
- **Ekonomi;** Sanayi, Ticaret, İhracat, İthalat, Tarım, Besin üretim ve dağıtım, Para, Türk lirasının değeri, Yoksulluk, Zenginlik.
- **Yönetim;** Suç ve kanun, Seçimler, Mahkemeler, Liderler, Güvenlik, Refah, Demokrasi.

Öğrencilerin, güncel olaylara ilişkin araştırma yaparken, göz önünde bulundurmaları gereken noktaları şu şekilde belirtmek mümkündür:

1. Sorulacak soru ve incelenecek konular, öğrencilerin ilgi ve yetiştirme düzeylerine uygun olmalıdır.
2. Açık ve cevaplanabilir olmalıdır.
3. Verilecek cevaplar kanıtlanabilir olmalıdır.
4. Haber alma ve inceleme kaynakları açıkça belirtilmelidir.
5. İnceleme / araştırma sonuçları, çeşitli şekillerde sergilenmeli ve sınıfta sunulmalıdır.
6. Hazırlanacak cevaplar sosyal bilgiler ünitelerini desteklemelidir.
7. Araştırma raporları, öğrencilerin okuma, yazma, not tutma ve benzer araştırma becerilerini geliştirmelidir (Demirtaş ve Barth, 1997, 13).

Paykoç (1987, 52)’ın belirttiği üzere, “genel olarak, haber toplama, zorunlu bir etkinlik olmaktan çok, gönüllü ve istekli yapılan bir etkinlik olmalıdır. Bu da öğretmenin tutumuna bağlıdır. Eğer çocukta haberlere karşı artan bir ilgi geliştirilirse, o kendiliğinden, önemli olduğuna inandığı haberleri sınıfa getirebilir.”

2.1.4.2. Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Yaklaşımlar

Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen “güncellik” ilkesinden hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir (Kıroğlu, 2006). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde, güncel olayların konularla ilişkilendirilmesinde en

yaygın üç yaklaşım kullanılmaktadır. Parker (2005) ilk yaklaşımı *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme*, ikinci yaklaşımı *güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici olarak kullanma*; üçüncü yaklaşımı *güncel olayları sosyal bilgiler ünitelerinin temeli olarak kullanma* olarak belirtmiştir.

2.1.4.2.1. Güncel Olayları Sosyal Bilgilere Ek Olarak Öğretme

Bu yaklaşıma göre öğretmen, her sabah ilk dersin belirli bir süresini ülkesinde, yaşadığı bölgesinde ve dünyada meydana gelen önemli güncel haber konularına harcamayı planlar ve öğrencilerini haftalık, aylık çocuk dergilerinden veya günlük gazetelerden önemli haber bültenlerini getirmeleri için teşvik eder. Öğrenciler sınıf çalışmalarına katılmayı sağlayıcı haber konuları getirmeye isteklendirilir. Öğrencilerin gazete veya dergilerden getirdiği güncel olaylar sınıftaki haber tahtasına asılır yine radyo veya televizyondan elde ettikleri olaylar derlenir, öğretmen tarafından okunur, çeşitli anahtar sorularla içeriği açılarak tartışma ortamı yaratılır ve yazıların yorumlanmasını sağlanır. Bu yaklaşımın kullanımı esnasında öğrencilere getirilen haberler üzerinden şu tür sorular sorulabilir:

- “Sizce, kasabamız çevresine yapılan yeni anayol, kazaların olma sıklığını ne derece etkileyecek?”
- “Astronotlar bu gezintide neyi bulmak istiyorlar?”
- “Akıllı trafik tahmincilerinin yurdumuzda kullanılması bizlerin yaşamını ne derece etkileyecektir?”
- Bu buluşun yapıldığı ülkeyi haritada gösterebilir misiniz?

Getirilen haberler önceden hazırlanan bülten tahtasına asılarak geri kalan haberlerin öğrenciler tarafından daha sonraki zamanlarda okunması sağlanır. Parker (2005, 199-200)’e göre bu yaklaşım, “belirli bir zamanın ayrılmasından dolayı güncel olayların düzenli kullanımını sağlamak, öğrencilerin güncel olaylara ilgilerinin arttırmak ve yine öğrencilerin okuma, yorumlama ve tartışma becerilerinin geliştirmek açısından büyük avantaja sahiptir.”

2.1.4.2.2. Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Programını Tamamlayıcı ya da Pekiştirici Olarak Kullanma

Bu yaklaşıma göre öğretmen, sosyal bilgiler dersinin başında belli etkinliklere yer verir, işlenecek ünite ile ilgili haberler, makaleler sunar. Haber bülteni tahtasının yanı sıra küçük bir masa üzerinde gazete küpürleri, makaleler, dergiler, haritalar ya da benzeri malzemeler sergilenir (Paykoç, 1987). Öğretmen süreç içinde, güncel olay içerikli farklı öğretim materyalleri vasıtasıyla, sınıf tartışması ile yıllar önce olmuş olaylar ve öğrencilerin tanık oldukları mevcut günün olayları arasında paralellik kurar veya benzetimlerden (analojiler) yararlanır. Ayrıca olayların varsa tekrar edici özelliklerine dikkat çeker. Bu yaklaşımla, güncel olaylar ünitelere bağlanak işlenir, ünitelere ayrılan zaman aşılmamış olur ve böylelikle tamamlayıcı ya da pekiştirici rol üstlenir. Bu yaklaşımın kullanımı esnasında, ünite ile ilgili getirilen haberler üzerinden şu tür sorular sorulabilir: Örneğin, bir öğrenci “Isparta’da 40 artçı deprem” başlıklı haberi okurken, öğretmen:

- “Türkiye’den yakın zaman içinde İstanbul, Adapazarı’nda meydana gelen depremin ne gibi yıkıcı etkileri olmuştur?
- Ülkemizi hangi yönlerden olumsuz etkilemişti?
- Yabancı ülkeler ve kendi halkımız evsiz yiyeceksiz kalan depremzedelere ne gibi desteklerde bulunmuşlardı? ” şeklindeki sorularla geçmişle günümüz arasında bir bağlantı kurar.

Parker (2005)’a göre, bu yaklaşım program konularının mevcut güncel olaylarla ilişkilendirilmesi, derinlemesine öğrenilmesini sağlama açısından büyük bir avantaja sahiptir. Ayrıca bu yaklaşım ile program konularının gerçek yaşamda var olduğu öğrenciler tarafından görülmekte ve bilgiler daha somut bir hale gelmektedir. Ancak tek dezavantajı, ünite konularına uygun haberlerin sınırlı sayıda olmasıdır.

2.1.4.2.3. Güncel Olayları Sosyal Bilgiler Ünitelerinin Temeli Olarak Kullanma

Bu yaklaşımda, güncel olaylara göre dersin konuları ve üniteleri belirlenir. Bu yaklaşıma göre, seçilecek güncel konular bakımından çok dikkatli olmak gerekir. Paykoç (1987, 51)’a göre, “en yararlı ve uygun konular, dünyadaki ve ülkedeki genel ve evrensel sorunlarla, kavramlarla ilgili olan konulardır. Bu yaklaşımda öğrencilerin

ilgilerini artırma ve tartışma ortamı hazırlama olanaklıdır.” Bu yaklaşıma göre, konuları zenginleştirecek materyal, haber başlığı bulmak çoğu zaman sıkıntılı bir iş olabileceği için güncel olay temelli ünite konu başlıklarının çok iyi seçilmiş olması gerekir. Bu nedenle seçimler, seller, depremler, tıp, keşifler, bilimde yapılan icatlar, dünya örgütleri (NATO) gibi toplumsal ve evrensel konular kapsamında öğrencilerle birlikte haber kaynaklarından yararlanılarak ayrı bir ünite hazırlığı yapılabilir.

Bu yöntem geçmiş ve güncel olaylar arasında önemli köprü kurmak gibi avantaja sahip olsa da güncel olayları önceden tahmin etmek oldukça güç olduğundan programla direkt ilgili olayların planının yapılması sıkıntı yaratabilmektedir. Bir öğretmen, içinde bulunduğu duruma, amaçlarına, öğrencilerine ve elindeki kaynaklarla, malzemelere göre birden çok yaklaşımı benimseyebilir, yerine göre değişik yöntemler izleyebilir (Paykoç, 1987 ; Parker, 2005).

2.1.4.3. Güncel Olayların Öğretiminde İzlenebilecek Etkinlikler ve Uygun Yöntem-Teknikler

İnsanın yaşamında kullandığı, onun daha kolay, mutlu ve rahat yaşamasını, kendini gizil güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler sosyal bilgilerin kapsamı içine girebilir ve bu bağlamda sosyal bilimlerin kesiştiği, dinamik bir alan olarak düşünülebilir (Deveci, 2005). Güncel olaylar her gün televizyon, radyo, gazete gibi kaynaklarda yer alan gerçekte olan olaylardır. Bu kaynaklarda yer alan olay ve olgular bireyleri etkilemekte, eğitim ve öğretim vasıtasıyla doğruluğu neden-sonuç ilişkisine dayalı olmak koşulu ile gözlenerek ve tartışılarak bilimsel bir nitelik kazanmaktadır.

Sosyal olaylar dinamiktir ve bugünün meselesi güncel olaylardır, geçmişle bağlantılıdır ve geleceğe yansımaktadır. Sosyal bilgiler dersinde içeriği güncel olaylarla zenginleştirmek isteyen öğretmen, etkili öğrenme-öğretmeyi sağlayacak bir takım yöntem, teknik ve etkinlikler kullanabilir. Bu yöntem, teknik ve etkinlikler aynı zamanda güncel olayların anlaşılmasını, hayatla bağ kurulmasını sağlayarak öğretimi kolaylaştırır.

Güncel olayların öğretimine yönelik sınıf düzeylerine göre seçilmesi ve uygulanması koşulu ile bir çok etkinlik düzenlenebilir. Sözer (1998, 75-76),

ilköğretimdeki sosyal bilgiler öğretiminde güncel olayların kullanımına yönelik etkinliklerde, bir öğretmenin dikkate alması gereken özelliklerle bu özelliklerden kaynaklanan ilkeleri şu şekilde belirtmiştir:

- ❑ Sosyal bilgiler dersi, çocuğun algı gelişimiyle çok yakından ilgilidir. Çocuk, içinde yaşadığı yakın ve uzak çevreyi küresel (global) olarak algılar. Bu nedenle, ilköğretim kurumlarının 4., 5., 6. ve 7. sınıflarında okutulmakta olan "Sosyal Bilgiler" dersi çocuğun bu özelliğine uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenciler kolaylıkla güdülenebilir. Örneğin; *günlük olaylar* bu ders için iyi bir başlangıç olabilir. Güncel konulardan işe girilerek sosyal olay ve olgular üzerinde us (akıl) yürütmek son derece yararlıdır.
- ❑ Sosyal bilgiler dersinde fırsat ve olanaklardan olabildiğince yararlanmak ve öğretimi buna göre düzenleyip sürdürmek gerekir. Bu konu, daha önce sözü edildiği gibi, günlük olaylar ve güncel konularla çok yakından ilgilidir. Kutlanan günler ve haftalar, anma günleri, ulusal bayramlar vb. bu iş için oldukça uygundur.

Sözer (1998, 91)'e göre, “sınıftaki öğrenme-öğretme etkileşiminde izlenen çeşitli etkinlikler yanında, etkili ve başarılı bir sonuç elde edebilmede bir takım yöntem ve tekniklerin kullanılmasının rolü büyüktür.” Bu yöntem ve tekniklerin seçimini etkileyecek pek çok faktör vardır. Bunların en belli başlıları şunlardır (Küçükahmet, 2006, 54–55):

- **Öğretmenin yönetime yatkınlığı:** Öğretmen, kendi kişiliği, yetenekleri, bilgi ve becerilerine en uygun yöntem ve tekniği seçmelidir.
- **Zaman ve fiziksel imkânlar:** Öğretmenin zamanı etkili ve kullanması için konusuna ve fiziksel şartlarına en uygun yöntem ve tekniği seçmelidir. Bu durum verimli bir öğretme- öğrenme ortamının oluşmasını destekler niteliktedir.
- **Maliyet:** Öğretmen, imkânları dâhilinde uygun yöntem ve teknikleri seçmelidir.
- **Öğrenci grubunun büyüklüğü:** Yöntem ve tekniklerin kullanıldığında etkili sonuçların alınması öğrenci grubunun büyüklüğüne bağlı

olduğundan, öğretmen sınıfın kalabalık ya da az mevcutlu olmasını göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca öğrenci grubunun gelişim özellikleri ve hazır bulunuşluluk düzeyleri de dikkate alınmalıdır.

- **Konunun özelliği:** Her yöntem ve teknik her konu için kullanım imkânı yaratmadığından, öğretmen konuya uygun yöntem ve teknik seçimine gitmelidir.
- **Öğretim Sonucunda Öğrencide Geliştirilmek İstenen Nitelikler:** Dersin amaçları uygun yöntem ve tekniğin seçimini belirlediği için, öğretmen öncelikli olarak işlediği konuyla ilgili olarak, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel amaçları belirlemelidir.

Güncel olayların kullanıldığı öğretim uygulamalarında, doğru yöntem ve tekniklerin seçilmesi öğrencilere kazandırılmak istenilen davranışlara daha hızlı ulaşılması konusunda başarı sağlar. Güncel olayların öğretiminde kullanılabilecek belli başlı etkinlikleri şu şekilde belirtmek mümkündür (Paykoç, 1987, Parker, 2005)

2.1.4.3.1. Haber Konularının Günlük Olarak İşlenmesi

Çocukların hiç şüphesiz günlük haberleri konuşmayı sevdiklerinin bilinmesinden dolayı, sosyal bilgiler programında onlara yakın çevreleriyle, ülkeleriyle ya da dünyayla ilgili çeşitli meseleleri fark edebilecekleri fırsatlar yaratılmalıdır. Genel anlamda, sabahları ilk dersin belirli bir süresi günlük olayların sınıf ortamında konuşulduğu, tartışıldığı en yaygın uygulamadır (Jarolimek, 1990). Haberlerin güncelliği çocukların yaşları, sınıf düzeyleri arttıkça değişmektedir. Okul öncesi ve ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf çocuklarının mevcut güncelini babasının iş gezisine çıkması, yeni bir kardeşinin olması, ailenin evcil bir hayvan alması oluşturmaktadır. Paykoç (1987,51)'in belirttiği üzere, “ayrıca küçük çocuklarda, kendilerini doğrudan doğruya ilgilendiren ulusal nitelikteki haberlere de - anlamını tam olarak kavramasalar bile - ilgi gözlenebilmektedir.” Ancak çocuklar olgunlaştıkça kendisiyle ve yakın çevreye olan dikkat ve ilgileri kişisellikten çıkıp daha toplumsal sorunlara doğru yönelmektedir.

2.1.4.3.2. Tartışmalı Sorunlar Üzerine Karar Alma

Güncel haber takibi yapılırken öğrencilerin çeşitli tartışma konularıyla karşı karşıya gelmeleri beklenir. Demirel (2003, 68)'e göre tartışma, “ bir konu üzerine öğrencileri düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak ve verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanan bir yöntemdir.” Bu yöntemle öğrenciler bir ders konusunun kavranması aşamasında karşılıklı görüşler ortaya koyabilmekte ve güncel haberde yer alan problemin çözüm yollarını anlayabilmekte ve sonuçlar üretebilmektedir. Ancak her güncel olay tartışılır olmayabilir. Örneğin, çocukların sabahları okula gitmesi, okulların yazın tatil için kapanması, pirinç tüketiminin hemen hemen her evde olması gibi örnekler üzerinde çok düşünülecek ve hakkında daha fazla bilgi toplamak için araştırma yapılacak olaylar arasında yer almamaktadır.

Haber konularının tartışılmasında önemli sayılacak durumlar arasında öğretmenin iyi bir model olması yer almaktadır. Küçük çocuklar için öğretmenler, örnek olarak alınabilecek kişilerdir. Öğrenciler dışarıdan çok çabuk etkilenecekleri için öğretmenler daha sonraki aşamalarda kendi görüşlerini ve altında yatan nedenleri açıklamalı, öğrencilerine bir konunun farklı kişilerce farklı değerlendirebileceğini hissettirmelidir. Kabapınar ve Baysal (2004)'a göre,

Sosyal olaylar ile ilgili tartışmaların yetenekleri, deneyimleri ve düzeyleri ne olursa olsun tüm öğrenciler için geliştirici olduğu, sınıftaki iletişimin her öğrenciye farklı oran ve biçimlerde de olsa katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Çünkü öğrenciler bir olayın algılanması, düşünülmesi, duyumsanması, yorumlanması, eleştirilmesi ile ilgili çok farklı seçenekler, görüşler, duygular, bakış açıları, değer yargıları ile karşılaşma olanağı bulabilmektedir.

Tartışmalı sorunların öğretiminde, öğretmenler diğer taraftan öğrencilerin farklı fikirlerin açıklanması esnasında hoşgörülü olmalarına, bilgi kaynaklarını değerlendirme becerisi kazanmalarına ve tek bir konu üzerinde çoklu bakış açılarını görmelerine yardımcı olma sorumluluğu taşımaktadır. Tartışma yöntemiyle öğrenciler, fikirlerini, bilgilerini açıkça ortaya koyduklarından, sorunu daha iyi anlayabilir ve tanımladıkları sorunlara etkili çözüm önerileri getirebilirler. Bu yöntem, kullanım sırasında karmaşa ve disiplinsiz bir ortamla karşılaşılması adına önceden iyi bir hazırlık gerektirmektedir. Öğretmenin önderliğinde, getirilen haber konularının aşağıdaki

adımlar takip edilerek sınıf ortamında öğrencilerle tartışılabilir ve tartışma konusu üzerinde karar verilebilir. Öğretmenlerin bu yöntemi sorular yönelterek durumun açıkça ifade edilmesine yardım edip ve durum hakkında daha fazla bilgi isteyerek öğrencilerin kaçırdığı önemli noktaları açıklaması gerekmektedir. Yine öğretmenler, tartışma sonunda ortak karar alarak uygulamaya özen göstermelidir (Shung ve Beery, 1987). Bu yöntemi şu şekilde bir örnekle açıklamak gerekirse;

Kaynak: <http://hurriyet.com.tr>

Tarih: 30 Mart 2007

Küresel Isınmanın Etkisi Ortaya Çıkıyor

BM Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporuna göre, küresel ısınmanın planktonlardan kutup ayılarına, dünyanın en güney noktasından en kuzeyine kadar, yeryüzündeki canlılar üzerinde beklenen ciddi etkisi ortaya çıkmaya başladı. AP'nin haberine göre, IPCC tarafından açıklanması beklenen ve 100'den fazla ülke hükümetinin tayin ettiği 2000 dolayındaki bilimcinin katkılarıyla hazırlanan raporda, “iklimdeki değişiklikler artık tüm kıtalarda fiziksel ve biyolojik sistemleri etkiliyor” denildi. “Yüzlerce canlı türünün eski yayılma alanları değişmiş, ekosistemler bozulmuş durumda” denilen rapora göre kuzey ve güney kutuplarındaki hayvan ve bitkiler dâhil canlı türlerinin yaşam biçimlerinde çok büyük değişiklikler başladı. “Yükselen deniz suları kıyılarda canlı türleri için yaşam alanı yaratan sulak alanları tahrip ediyor. Isınan deniz suları da çeşitli türlerin zengin bir uyum içerisinde yaşadıkları mercan resiflerinin beyazlaşmasına ve ölmesine yol açmaya başladı. Isınan sular ayrıca, denizlerdeki türleri kutuplara doğru yönlenmeye zorladı, Afrika göllerindeki balık miktarlarında da düşüşler oldu.” Rapora göre, yeryüzünün ortalama sıcaklığı 1–2 santigrat derece daha artarsa yeryüzündeki türlerin üçte biri yayılma alanlarını değiştirecek veya tükenecek.

Adım 1: Olayın Tüm Gerçekliğiyle İfadelenilmesi

Öğretmen haberi kısa bir konuşma yaparak sınıfa tanıtır. Haber tanıtılırken fikir ve gerçeklerin ayrımı iyi bir şekilde yapılmak durumundadır

BM Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporuna göre,

- İklimdeki değişiklikler tüm kıtalarda fiziksel ve biyolojik sistemleri etkilemektedir,
- Yüzlerce canlı türünün yerleşme düzenleri değişmektedir,
- Ekosistemler bozulmuş durumdadır,
- Deniz sularının yükselmesi kıyıda yaşayan canlıların yaşamlarını tehdit etmektedir,
- Deniz suları ısınmakta ve deniz canlıları ya ölmekte ya da bazı türleri kutuplara doğru yönelmesine neden olmaktadır,
- Yeryüzü sıcaklığının 1–2 santigrat derece daha artması canlı türlerini etkileyecektir,
- Kuzey Kutbu’nda yaşayan kutup ayıları sayılarında azalma görülmektedir.

Adım 2: Tartışma Konusunun İçeriğinin Açılması

Tartışma konusunun içeriği “Neden?, Niçin?,Nasıl?...” gibi düşündürücü soruların yöneltilmesiyle açılır. Bunu yapmaktaki temel amaç, konunun gerçekliğinin öğrenciler tarafından anlaşıldığından emin olmaktır.

- Bu raporun açıklanma sebebi ne olabilir?
- Küresel ısınma nedir? Neden kaynaklanıyor olabilir?
- Hayvan ve bitki türlerinin sayılarında azalma olması ya da nesillerinin tükenmesi yaşamı nasıl etkiler?
- Deniz sularının ısınmasıyla bazı balık türleri neden kutuplara doğru yönelmektedir?
- Deniz sularının yükselmesinin sebebi nedir?

Adım 3: Problemdeki Anahtar Soruyu Belirtmek

Bu adımda, öğretmen tarafından öğrencilere tartışma konusunun ana fikrini oluşturan soru yöneltir.

- Küresel ısınmanın olumsuz etkisini azaltmak için neler yapılabilir?

Adım 4: Problemdeki Alternatif Çözümleri Belirtmek

Tartışma konusu ne ise o soruna yönelik alternatif olabilecek çözüm yolları öğrenciler tarafından önerilir. Öğretmen, bu çözüm yollarını öğrencilerin görmesi ve daha sonra üzerinde konuşmalarını sağlamak adına tahtaya yazar.

- Küresel ısınma ve etkilerinden haberdar olunması için okullarda etkinlikler yapılmalı,
- Televizyonlarda, gazetelerde, radyolarda sıkça küresel ısınma ve etkileri haber konusu yapılmalı,
- Küresel ısınma ve etkilerini önlemek için çalışmalar yapan dernek ya da çeşitli gönüllü kuruluşların etkinliklerine katılım gösterilmeli,
- Bütün dünya ülkelerinde ses getirecek yürüyüşler yapılmalı,
- Bireysel önlemler alınmalı.

Adım 5: Her Bir Alternatif Üzerinde Düşünmek

Bir önceki adımda, öğrenciler tarafından belirlenen alternatifler üzerinde tek tek düşünmeleri, bu çözüm önerilerinin kullanılabilirliğini değerlendirmeleri istenir. Öğrenciler,

“Her öğrenci küresel ısınmanın ne olduğu ve olumsuz etkilerinin canlı türleri üzerindeki etkilerini öğrenmelidir. Okullarda küresel ısınma konulu çalışmalar yapılarak, projeler düzenleyerek gelecek nesillerin daha bilinçli olmaları sağlanabilir. Bireysel olarak yapılması gereken vazifeler okullarda daha doğru bir şekilde öğrenilebilir.

Televizyon, gazete ve radyolar en önemli kitle iletişim araçlarıdır. Bu araçların kullanımı ile sadece öğrenciler değil 7 ‘den 70’şe herkesin bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Çalışmalar sadece bir ülkenin işe başlamasıyla olmaz. Çünkü üzerinde yaşadığımız dünya her türlü canlıya ait olduğundan bu konunun evrensel boyutta düşünülmesinde yarar vardır. Bütün dünya ülkelerinde duyarlı olan herkesin yürüyüşler yaparak devlet büyüklerinin bu konularda destekleri alınabilir ve ilgili kararları çıkarmaları konusunda dikkatleri çekilebilir” şeklinde açıklamalar getirebilirler.

Adım 6: Ortak Karar Almak

Alternatifler üzerinde tek tek düşünceleri sağlanan öğrenciler ve öğretmenler tartışma sorununa kendileri için en önemli gördükleri ortak bir çözüm yolu belirler.

- Öncelikle insanlar, bireysel olarak üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidirler.

Adım 7: Paylaşma

En son adımda ise, çözüm yollarının olabildiğince yakın ve uzak çevrelere duyurulmasını sağlayıcı etkinlikler yapılmaya çalışılır.

Sınıfta gönüllü olan herkesin küresel ısınma ve etkileri konu başlığında çeşitli araştırmalar yaparak posterler, pankartlar hazırlamaları istenilebilir ve okulda herkesle paylaşılabilir. Gazeteciler haber verilerek yapılan etkinliklerin diğer okullar tarafından da duyarlılık göstermeleri sağlanabilir.

Güncel konular üzerinde tartışma yöntemiyle, öğrenciler çözülmeyi bekleyen gerçek yaşam problemleriyle karşı karşıya kaldıklarından, önceden edindikleri bilgilerini ortaya çıkarırlar ve yeni bilgiler edinirler. Öğrenciler üst düzey bilişsel süreçlerini kullanarak, bilgileri, görüşleri, fikirleri sorgular, tanımlayarak anlamını oluşturur ve durumu neticeye bağlamak için karar verme becerilerini kullanırlar.

2.1.4.3.3. Haber Bültenleri Tahtasının Kullanılması

Paykoç (1987, 52)'a göre haber bülteni tahtası, “ilginç haber resimlerinin ve metinlerinin sergilendiği ve öğrencilerin güncel olaylarla ilgili bilgiler bulabildiği bir araçtır.” Bülten tahtası üzerine çeşitli yazılar, resimler, şekiller ve duyuruların asılabileceği bir ilan köşesi olarak tanımlanabilir (Kıldan ve Ünver, 2006). Öğretmenler bu tahtaları hazır olarak alabilmeleri ve kendilerinin de ucuz ve kullanışlı malzemelerden sınıflarının bülten tahtalarını yapabilmeleri mümkündür. İşman (2005, 111)'nın da belirttiği gibi, “bülten tahtalarında görselliğin ön planda olması bakımından, bazen öğrenilmesi çok zor olan kavramlar rahatlıkla öğrencilere, tahtaların etkili kullanımı sayesinde öğretilir. Bu yüzden, bülten tahtaları, okul öncesinden,

ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretime kadar eğitimciler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.”

Bülten tahtalarının öğrencilerin bütününe görülebileceği yere asılmasına özen gösterilmelidir. Çünkü haber bülteni tahtaları öğrencilerin güncel olaylara karşı dikkatlerini çekerek olaya ilgilerini uyandırmak ve sürdürmek için kullanılabilecek yardımcı araçlar arasında yerini almaktadır. Öğrencilere, bülten tahtasını güncellemeleri hususunda görev ve sorumlulukların verilmesi ayrıca ilgi uyandırmak açısından kullanılabilir.

Güncel olayların yer aldığı haberlerin sergilenmesinde özenle davranılmalıdır. Tahtada yer alan haberlerin öğrencilerin dikkatini çekmesi açısından yöre ile ilgili haberler, bölge ile ilgili haberler, bilimle ilgili haberler, ülkemiz genelindeki haberler, dünyadan haberler gibi ayrı ayrı alt bölümlere ayrılabilir.

2.1.4.3.4. Haber Haritalarının Kullanılması

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretiminde haber haritalarının kullanımı, çocuğun keşfetme, bütüncül algılama ve harita okuma gibi becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Paykoç (1987,53)’a göre bu etkinlik uygulanırken, “tahtanın ortasına büyük bir dünya haritası yapıştırılır ve haritanın çevresinde güncel haberlerle ilgili gazete ve dergi kesikleri ile resimler yapıştırmak için yer bırakılır. Haber ya da resimlerle olayın geçtiği yeri ilişkilendirmek için renkli ipler ya da şeritler kullanılabilir.” Öğrencilere, haber haritalarını yerleştirme hususunda görev ve sorumlulukların verilmesi ayrıca güncel olaylara ilgi uyandırmak açısından kullanılabilir.

2.1.4.3.5. Günlük Gazetelerin Kullanılması

Gazeteler vatandaşlık bilgisi kazanmada, politika ve hükümet gibi konuların öğretiminde önemli kaynaklar olarak görülmektedir. Demirtaş ve Barth (1997)’a göre, öğrencilerin geleceğin etkin birer vatandaşı, toplumun başarılı birer üyesi olabilmeleri için sosyal etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin birlikte çalışma, demokratik düşünme, problem çözme, karar verme gibi sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarına uygun davranış geliştirmelerine yardımcı olmalıdır. Gazeteler

önemli öğrenme kaynaklarıdır. Gazeteler vasıtasıyla öğrenciler, gerçek yaşam durumlarıyla yüz yüze gelirler ve derste öğrendikleri bilgileri kullanma fırsatı bularak, gözlem yapar, görüşler ve gerçekler arasında farkı ayırt ederler, tartışır, soru sorarlar, daha fazla bilgi edinmek için araştırma yaparlar.

Gazeteler öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine olan ilgilerini çekerek, onların eleştiren okuyucu, bilgili vatandaş ve değişen dünyaya katkı sağlayan birer üye olarak hazırlanmasına yardımcı olur (Street, 2002). Sosyal bilgiler dersinde gazete aracılığı ile, etkili ve verimli bir öğrenme durumu oluşturmak için bazı noktaları şu şekilde belirtmek olasıdır

- ❑ Gazetelerin genel düzeni, belli bölümlerin amaçları, belli bilgilerin nerede bulunabileceği,
- ❑ Haberlerin genel niteliği (ön sayfada ve iç sayfada olma durumu) ,
- ❑ Başlıkların amacı ve kullanılması,
- ❑ Gazetede şekiller, resimler, haritalar, fotoğraflar, şemalar, grafikler, karikatürler,
- ❑ Başyazı ve işlevi,
- ❑ Haberlerde yanlışlığı bulabilme,
- ❑ Haberlerdeki vurguyu sezebilme,
- ❑ Gazetelerin nasıl okunacağını bilme (Paykoç, 1987, 53;Parker, 2005, 204):

Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımına yer veren ve ders konularıyla güncel olayları ilişkilendiren öğretmen, ders konularının gerçekte var olduğunu göstererek öğrenciler için olgu ve olayların daha anlamlı hale gelmesini sağlar. Bunun yanında, ayrıca, sınıf içinde gazete kullanımını gerekli kılan nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir. Gazeteler;

- ❑ Öğrencilerin kelime bilgisini geliştirir,
- ❑ Tüm yetenek ve yaşlardaki çocuklar için farklı konularda değerli güncel bilgi sağlar,
- ❑ Temel beceriler ve yaşam becerileri için birincil ve destek kaynak olarak kullanılabilir,

- ❑ Güncel ders kitaplarından daha az pahalıdır,
- ❑ Ders kitaplarından farklı olarak kesilebilir, yapıştırılabilir, katlanabilir ve işaretlenebilir,
- ❑ Gerçek dünya konularını içerdiğinden güdüleyicidir,
- ❑ Öğrencilere öğrendiklerini dünyada olup bitenlerle ilişkilendirmelerine yardım ederek, sınıftaki kuram ve gerçek arasında bağlantı sağlar,
- ❑ Öğrencilerin derslerine anlam katarak her öğrencinin ilgi duyabileceği oranda ve geniş ölçüde konu çeşitliliğine olanak verir (www.mcall, 2004).

Yaşamla iç içe bir ders olan sosyal bilgiler dersinde konuları gazetelerdeki haberlerle destekleyen bir öğretmen öğrencilere de birçok katkı sağlamış olur. Nas (2000, 232)’a göre öğrenci;

- ❑ Yaşamla bağını güçlendirir,
- ❑ Güncel olayları izleme, gazete okuma isteği, alışkanlığı kazanır,
- ❑ Eleştirel düşünme gücünü geliştirir,
- ❑ Önemli ve önemsiz olayları birbirinden ayırabilir,
- ❑ Doğru haberle yanlış haberi ayırabilir,
- ❑ Güncel olayların günlük yaşamdaki etkilerini gözlemler,
- ❑ Güncel olayların gelecekte yaşamı nasıl etkileyeceğini kestirebilir,
- ❑ Okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2008-2009 eğitim öğretim yılından itibaren “İlköğretim 4–8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretmen-Öğrenme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma” adlı ek bir program uygulayacağı belirtilmektedir. Belirtilen bu ek programda gazetelerin güncel bilgiye ulaşılabilir en kolay kaynaklardan biri olması açısından öğrenme-öğretme amaçlı kullanılabilirliği vurgulanmaktadır. Gazeteler içerdikleri farklı konulardaki (şehir, ülke, dünya, ekonomi, sağlık, bilişim, kültür-sanat, spor, eğitim vb.) haberler, zengin görsel unsurlar (resim, fotoğraf, şema, grafik, harita vb.) ve her düzeyde (okul öncesinden, yükseköğretime) içerdikleri bilgilerle her derste kullanılabilir bir araçtır. Ders ve ders kitaplarından edinilen bilginin pekiştirilmesinde ve hedeflenen becerilerin kazanılmasında, günlük yayınlanması açısından “**her gün yenilenen bir kitap**” işlevi gören gazete ve gazete kupürleri, ders kitabından daha ucuz; kesilebilmesi, yapıştırabilmesi, katlanabilmesi

açısından da etkili bir kaynaktır. Bu bağlamda gazetenin tamamı değil; konu ve içerik ile ilgili gazete kupürünün eğitim açısından kullanımı esas alınmaktadır (MEB,2008).

Gazeteler her türlü sosyal disiplin alanının içermesi bakımından oldukça zengin kaynaklar olarak görülmektedir. Bilindiği gibi gazeteler, güncel ve ulaşılabilir olma özellikler itibariyle her düzeydeki öğrencileri geliştirmek için kullanılabilecek ve güncel olayların öğretiminde yararlanılabilecek çok yönlü bir gerçek materyaldir ki; öğrencileri toplumsal yaşama hazırlayacak ortamın oluşması için bu etkin araçtan faydalanılmalıdır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde gazetelerin sağladığı bu geniş imkânlarla etkin katılımı yaratan öğretme- öğrenme süreçleri düzenlenmelidir.

2.1.4.3.6. Televizyonun Kullanılması

Televizyon bilimsel ve teknolojik gelişmeleri, sosyo- kültürel ve ekonomik alandaki değişimleri, yerel, ulusal ve küresel anlamda bilgi ve güncel haber aktarımını sağlaması, eğlence yönünün olması nedeniyle insanları güçlü bir şekilde etkileme gücüne sahip bir iletişim aracı olarak görülmektedir. Sözer (1998, 133)’a göre, “olgu ve olayları görüntü ve sesleriyle birlikte, hareketli olarak izleyicilere sunma olanağı yaratan televizyon, görsel- işitsel araç olarak eğitimde önemli işlevleri gerçekleştirmektedir.”

Televizyon izleyen çocuklar zihinsel ve duygusal yönden oldukça etkilenmektedir. Bu etkiler olumlu ya da olumsuz yönde olabilmektedir. Bundan dolayı, öğretmenin, sosyal bilgiler öğretimi açısından televizyonun olumlu ve olumsuz etkilerini düşünmesi önemlidir. Paykoç (1987, 53)’un belirttiği üzere, “televizyonun olumlu etkisi, çocukların dünyamızı oluşturan değişik kişilikler, kültürler ve olaylarla yüz yüze gelmelerini sağlamasıdır.” Televizyonun eğitsel bakımdan sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir :

- ❑ Sınıfa getirilmesi olanaklı olmayan cisim, olgu ve olayları meydana geldiği anda olduğu gibi gösterir ve duyurur. Bu özelliği nedeniyle televizyon diğer öğretim araçlarına göre daha çok heyecan verici ve açıklayıcıdır.
- ❑ Eğitimin niteliğini artırır ve bu niteliğin ülke çapında standartlaşmasını sağlar,.
- ❑ Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yer ve kaynak tasarrufu sağlar.
- ❑ Örgün ve yaygın eğitim yoluyla öğrenim gören öğrencilere destek sağlar.
- ❑ Eğitim sisteminin dışında olan kişilerin de eğitilmesini olanaklı kılar (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2002; Yaşar, 2005; Akt:Yaşar ve Gültekin, 2006,299).

Televizyonun olumsuz etkileri ise, çocukların tutum ve ahlaklarını istenmeyen yönde değiştirmesi, kavga ve dövüş sahnelerini izleyen çocuklarda şiddet eğilimlerinin artması, dikkat dağınıklığı, ırkçılık ve cinsiyete ilişkin toplumdaki roller ile ilgili çocuklarda yanlış inanışlar oluşturmaları, okul performanslarında düşüklük oluşturmalarıdır (Yaşar ve Gültekin, 2006 ; Paykoç, 1987).

Sosyal bilgiler eğitimi açısından bakıldığında, televizyon güncel olayların derslik ortamına getirilerek öğrenciler tarafından dinlenmesine ve tartışılmasına katkı sağlamaktadır. Televizyondan güncel olayları anlamada yararlanmak için şu aşamalar izlenir:

- ❑ Öğrencilerle birlikte televizyonu izleme ve haber toplama ile ilgili bir plan yapılır.
- ❑ Televizyon izlendikten ve haberler, olaylar rapor edildikten sonra, öğrencilerle bir tartışma yapılır. Bu arada harita, küre vb. araçlar kullanılabilir. Haberler ve sunulan olaylar, ansiklopedilerden ve öteki kaynaklardan sağlanan bilgilerle desteklenebilir.
- ❑ Sosyal sorunların belli dizilerde, filmlerde ve gösterilerde ayrıştırmasının yapılması için öğrenciler hazırlanır. Bu konuda bir gözlem formu da kullanılabilir (Paykoç, 1987, 53–54).

Öğrenciler, televizyon aracılığı ile açılış törenlerini, insan ve doğa yaşamına ait belgeselleri, belirli gün ve haftalara ilişkin programları, yabancı konukların ziyaretlerini, bilim ve teknolojiye ilişkin ilerlemeleri ve haber olmaya değer programları izleyerek rapor edebilir ve tartışabilirler (Paykoç, 1987). Öğrencilerin güncel olayları takip etmeleri konusunda ebeveynlere de büyük görevler düşmektedir. Televizyondan etkili bir şekilde yararlanmalarını sağlamaları açısından anne ve babalarla konuşulabilir.

2.1.4.3.7. Yuvarlak Masa Tartışması Düzenleme

Bu etkinlikle, öğrencilerin toplumlarını, ailelerini veya dünyayı ilgilendiren haberleri getirmeleri istenerek yaşamları ve diğer yaşamlar arasında bağ kurulmaya çalışılır. Paykoç (1987, 54)'a göre bu etkinlik uygulanırken, sınıf, beş ya da altı kişilik tartışma kümelerine ayrılır. Her küme, belirlenen bir konuyu tartışır. Küme

tartışmalarının sonunda, her küme, temel görüşlerini kapsayan dört-beş cümlelik bir özet sunar.”

2.1.4.3.8. Toplu Görüşme Düzenleme

Paykoç (1987, 54)’a göre bu etkinlik uygulanırken, “güncel olaylarla ilgili bir konu üzerinde sınıftan onar dakikalık sunuşlar yapabilecek beş öğrenci seçilir. Tartışılacak konuda uzman olarak kabul edilen bu beş öğrenciye, konuya hazırlanmaları için birkaç gün ya da hafta verilir.” Sunumunu yapan öğrencilere, sınıfın geri kalanları tam olarak anlaşılmamış noktaları aydınlığa kavuşturucu eklemeler yapar, grubu sorularla yönlendirirler.

2.1.4.3.9. Çizelge, Harita, Grafik Yapma

Öğretmenler bu etkinliği uygularken öğrencilere, bir krize yol açan olayın basamakları, iş bulmada artış ya da düşüş, bir hafta sonunda olan trafik kazaları, önemli bir uçak seferinin yolu, okul çağı nüfusunun artışını gösteren okul içi ve dışında gözlenen gündemi oluşturan önemli olayları gösteren çizelge, harita ve grafikler hazırlatılabilir (Paykoç, 1987).

2.1.4.3.10. Afiş ve Duvar Resimleri Hazırlama

Öğrencilere güvenli yaşamayı, hava yolculuğundaki değişiklikleri, uzaydaki ilerlemeleri vb. konuları ele alan afiş ve duvar resimleri hazırlatılabilir (Paykoç, 1987).

2.1.4.3.11. Haberlere İlişkin Karikatür Çizme

Karikatürler, gündemi oluşturan ironilere ve ciddi noktalara dikkat çektiğinden etkileyicidirler. Bu teknikle öğrencilerin kendi deneyimlerinden yola çıkarak karikatürdeki temayı anlamaya çalışmaları beklenir. Karikatürü doğru yorumlama, gerçek ve abartı arasındaki farkı anlamaları konusunda öğrencilere yardımcı olunmalıdır. Karikatürler peşin hüküm taşıyabileceğinden önyargıları anlamaya ve eleştirel düşünmeye yardımcı olur. Özden (2000, 189)’e göre, “okumaya göre çok daha hızlı mesaj verirler ve tavır ve davranış kazandırmada etkilidirler.” Öğretmen karikatür getirip sınıfta gösterir, kendisi açıklar ya da öğrenciye açıklattırır. Böyle bir etkinlik, üst

sınıflardaki çocuklarla belli kişilere ve gruplara saldırarak türde olamamak koşulu ile yapılabilir (Parker, 2005)

2.1.4.3.12. Radyo Haber Programları Düzenleme

Paykoç (1987, 55)'a göre, bu etkinlikler, “haberleri canlandırmak, oyunlaştırmak için yapılabilir. Bir teyp kullanılarak kaydedilen haber yayını, sınıfa ve başka sınıflara sunulabilir.” Öğrencilerin ilgisini çeken güncel bir olaya ait haber programı hazırlanır, teybe kaydedilir ve sınıfa sunulabilir.

2.1.4.3.13. Haber Olayları Oyunlaştırma

Dramatizasyon ve benzetim tekniklerinden yararlanılarak haber olaylardan uygun olanları canlandırılabilir. Böylesi yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanıldığı ders ortamlarında öğrenciler yerel, ulusal ya da dünyadan bir haber duydukları zaman, sosyal bilgiler ders konularıyla ilişkilendirme yapar hale gelebilirler. Aynı zamanda güncel olayların kullanımına müsait olan bu tür yöntem, teknik ve aktiviteler öğrencilerin kendi düşüncelerini destekleyen yollar içermektedir. Bu durumla öğrenciler olay ya da olgulara eleştirel gözle bakar ve analiz eder duruma gelirler.

Çoğu öğrenci güncel sorunları anlamak, geçmişle bağlantı kurmak konusunda sıkıntı yaşar. Eğitimciler arasında da içeriği yetiştirmek konusunda zaman yetersizliği problem olarak görülebilmektedir. Ancak güncel olaylar, günü anlatan konuları içerdiği ve öğrencilerin bugün ile geçmiş arasındaki farkı görmelerine yardımcı olması nedeniyle konu güncelliğini kaybetmeden öğretim sürecinde kullanılmalıdır. Çünkü çoğu teorisyene göre güncel olaylar, öğrencileri etkin vatandaş olarak yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler programının önemli bir parçasıdır ve geleneksel kitapların yarattığı büyük boşluğu doldurabilmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili alan yazının taranması sonucu gerek sosyal bilgiler gerekse diğer ders alanlarında güncel olayların öğretme ve öğrenme sürecinde kullanımına yönelik araştırmaların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmenlerin güncel olayların öğretimine ilişkin hangi tür yaklaşımları izledikleri üzerine yapılmış

bir araştırmaya rastlanmamıştır. Eğitim ve öğretim sürecinde güncel olayların kullanımının önemini dikkate alarak yapılan ve bu araştırmayla ilgili ulaşılabilen yurt içindeki ve yurt dışındaki araştırmalara aşağıdaki gibi yer verilmeye çalışılmıştır.

2.2.1.Yurt İçindeki Araştırmalar

Yiğit, Ayvacı ve Devecioğlu (2002)’nin “İlköğretim Fen Bilgisi Öğrencilerinin Fen Kavramlarını Günlük Yaşamdaki Olgu ve Olaylarla İlişkilendirme Düzeyleri” başlıklı araştırmalarına 250 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada Fen bilgisi dersinde öğrencilerin kavramları günlük yaşamdaki olgu ve olaylarla ilişkilendirme düzeylerine bakılmıştır. Öğrencilere açık ve kapalı uçlu 20 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Araştırmada derslerin geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenmesi ve bilgiyi hatırlamaya dayalı klasik soruların sorulması sebebiyle öğrencilerin kavramları günlük hayatla ilişkilendirebilme seviyelerinin düşük olduğu görülmüştür.

Özmen (2003), kimya öğretmen adaylarının asit ve baz kavramlarıyla ilgili bilgilerini günlük yaşamda karşılaşılan asit- baz olaylarını açıklamada ne ölçüde kullanabildiklerini belirlemeye çalışan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla asit ve bazlarla ilgili günlük yaşamdan seçilen örnek olayları içeren yazılı olarak cevaplanacak 14 açık uçlu sorudan oluşan bir test hazırlanmış ve KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Kimya Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 40 öğrenciye uygulanmıştır. Sorulardan elde edilen veriler anlama, kısmen anlama, yanlış anlama ve cevapsız şeklinde dört kategoride toplanmış ve bu kategorilerde verilen cevapların oranların sırasıyla %5–90, %10–75, %5–73 ve % 5–35 arasında değiştiği görülmüştür. Araştırmada kimya öğretmen adaylarının asit ve baz kavramlarıyla ilgili bilgilerini günlük yaşamda karşılaşılan asit- baz olaylarını açıklamada istenen düzeyde kullanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kabapınar ve Baysal (2004), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde gazete haberinin kullanıldığı müfredat programı ile ilgili konulardaki gazete haberlerinin, yaşamla ilişkili sosyal sorunlarını içeren bir öğretimin tasarlanmasını ve değerlendirilmesini yapmayı amaçlamışlardır. Başka bir ifadeyle yaşamın kendisini yansıtan gazete haberlerinin, öğrenciler tarafından ahlaki, düşünsel ve empatik boyutları ile incelenmesi ve irdelenmesi amacıyla nitel bir araştırma gerçekleştirmişlerdir.

Tasarlanan öğretim yaklaşımı, İstanbul'daki iki ayrı ilköğretim okulunda 3. ve 5. sınıf öğrencilerine, her gazete haberi için iki ders saati olarak uygulanmıştır. İlk ders saatinde gazete haberi dağıtılarak öğrenciler tarafından okunmuş ve okuma sonrasında ahlaki, düşünsel ve empatik boyutları kapsayan sorular olay öncesi, olay anı ve olay sonrası olmak üzere üç zaman ekseninde yöneltilmiştir. İkinci ders saatinde ise, öğrencilerin kendilerine dağıtılan açık uçlu soruların yer aldığı bireysel çalışma yapraklarına görüşlerini yazmaları sağlanmıştır. Böylelikle öğrenciler sunulan sosyal olaylar ve bu olaylarla ilgili sözel ve yazılı cevapları araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, ilköğretim 3. ve 5. sınıf öğrencilerinin sorunların çözümünde aktif rol alarak; öğretmen, ders kitabı yazarının ya da ailesinden bir büyüğün yönlendirmesinden bağımsız kendi düşüncelerini ortaya koyarak gazete temelli sosyal olayları ahlaki, düşünsel ve empatik boyutlarıyla değerlendirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Arın (2006), sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisini belirlemek amacıyla olarak deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma 2005- 2006 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir 24 Kasım İlköğretim okulunda deney ve kontrol grubu olarak belirlenen iki 6. sınıfta yürütülmüştür. Araştırmada deney grubundaki öğrencilerin bazı değişkenler açısından denkleştirilmesinde kullanılmak üzere bir anket formu hazırlanmıştır. Öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenilenlerin hatırd tutma düzeyini ölçecek bir başarı testi, Sosyal Bilgiler dersinin güncel olayların kullanımına göre işlenebilmesi için hazırlanan ders planları, ders notlarıyla sınıf içi etkinlikler için öğretim materyalleri, ayrıca öğrencilerin güncel olayların kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir soru geliştirilmiştir. Araştırmayla ilgili istatistiksel çözümlemelerde SPSS paket programından yararlanılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen bu verilerden, Sosyal Bilgiler dersinde, güncel olayların kullanımının uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarıları ile hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuş ve öğrencilerin güncel konuların kullanımına yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci (2007), sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olayların öğretimine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile Eskişehir merkezindeki alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarında görev

yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde, betimsel çözümleme tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler sayısallaştırılarak sunulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinden yapılan bu araştırmada, öğretmenlerin derste güncel olayların kullanılmasının yararına inandıkları, güncel olayların öğretiminde en çok gazete ve televizyon gibi kaynakları, derste güncel olaylara, konuya göre yeri ve zamanı geldiğinde yer verdikleri, güncel olayların öğretimi sırasında daha çok soru- yanıt, araştırma ödevi, tartışma ve canlandırma gibi yöntem ve tekniklerini kullandıkları, güncel olayların öğretimi sırasında öğrenciler ve ailelerden kaynaklanan sorunlar yaşadıkları yönünde bulgular elde edilmiştir.

Ünlüer (2008), 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde ilköğretim dördüncü sınıftaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla Eskişehir’de bir çalışma yürütmüştür. Araştırmanın nicel verileri, deneme modelinden “öntest-sontest kontrol gruplu modele” uygun olarak, nitel verileri ise öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmada öğrencilerin denkleştirilmesinde kişisel bilgi formu, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek için tutum ölçeği, öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için başarı testleri, gazete için hazırlanmış materyaller ile ders planları, gazeteler ve öğretimden sonra öğrenci görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanmıştır. Araştırmada nicel verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ve derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmenin yapıldığı öğrencilerin derste gazete kullanılması ile okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin geliştiğini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiklerini, araştırma becerilerinin geliştiğini, dersi daha iyi öğrendiklerini belirttikleri bilgisi elde edilmiştir.

Ayvacı ve Devecioğlu (2008) İlköğretim Öğrencilerinin Fizik Kavramlarını Günlük Yaşamla İlişkilendirme Düzeyleri başlıklı bir araştırma yürütmüşlerdir. Bu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin bilişsel alanın “kavrama, uygulama ve değerlendirme” basamaklarında günlük hayattan olgu ve olaylarla tanımlanan durumları, fizik kavramlarıyla ilişkilendirme düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma

Trabzon ili merkez ve çevre ilköğretim okullarında beşinci sınıfa devam eden 123 öğrenci ve bu okullarda görev yapan 30 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmada veriler, doküman incelemelerinden, öğretmenlere uygulanan anketten ve öğrencilere uygulanan açık uçlu bir test vasıtasıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin kavramları günlük hayatla ilişkilendirebilme düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

2.2.2. Yurt Dışındaki Çalışmalar

Anderman ve Johnston (1994), “Ergenlik Çağındaki Gençlerin Güncel Olay Bilgileri Üzerindeki Güdüleyici Etmenler” başlıklı bir araştırmalarında öğrencilerin amaçları, öz-yeterlik inançları ve haber araştırma davranışı ile güncel olay bilgileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma daha önce Sosyal Bilgiler alanında amaçlar ve öz-yeterlik inancının başarıya etkisini inceleyen bir çalışma üzerine geliştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Mayıs 1993’te güncel olay testini ve motivasyon envanterini tamamlayan 4 ortaokul ve 9 liseden toplam 1148 öğrenciden oluşmuştur. Örneklemini oluşturan %50’si kız, %50’si erkek öğrencinin %55’i güncel olayları okulda bir dersin parçası olarak düşünmüşlerdir. Verilerin analizi sonucunda, ortaokulda erkek öğrencilerin haberlere karşı öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu, lisede yine erkek öğrencilerin haber araştırmada kız öğrencilere göre daha fazla performans eğilimli olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında lisede başarı puanı ile haber araştırma arasında pozitif iliksinin olduğu görülmüş, ancak ortaokulda aynı ilişkiye rastlanmamıştır. Tüm örneklem grubunda uzmanlık ve performans amaçlarının haber araştırma davranışı ve öz-yeterlik inancında dolaylı bir etki oluşturduğu görülmüştür. Okulda güncel olaylar dersini alanların almayanlara göre daha az uzmanlık yöneliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Wilson ve diğerleri (1999) “Medyanın geniş çapta odaklandığı güncel tartışmalı konular sosyal bilgiler programı içeriğinin bir parçası mıdır?” başlıklı bir araştırma yürütmüşlerdir. Bu araştırmada güncel tartışmalı konularla programın bütünleştirilmesine ilişkin öğretmenlerin bakış açıları belirlenmiştir. Araştırmada bu soru anketler ve derinlemesine görüşmelerle anaokulundan on ikinci sınıfa kadar ki eğitim sürecinde yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak yanıtlanmaya çalışılmıştır. 48 eyalette toplam 468 anket, ortaokul ve lise sosyal bilgiler

öğretmenlerine posta yoluyla gönderilmiştir. Anketi yanıtlayanlara, en az iki sınıf periyodunda Clinton ile ilgili günlük haberleri öğretip öğretmedikleri sorulmuştur. Olumlu yanıt veren öğretmenlere altı açık uçlu, kısa cevaplı soru; olumsuz yanıt verenlere ise sınıfta bu konudan neden söz etmedikleri sorulmuştur. Bunlara ilaveten öğretmenlere olay yaratan güncel olaylara ilişkin görüşlerini kontrol etmelerini isteyen 11 ifadeye yer verilmiştir. Öğretmenlerin yarısından çoğu ankette istenilen minimum süre için Clinton ile ilgili günlük haberlere yönelik öğretim yaptıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğretim yapmayan 5-12.sınıfları okutan öğretmenlerin gerekçesi ise konunun programla ilgili olmayışı yönündedir. İkinci bir çalışma ile öğretmenlerle derinlemesine görüşmeler yapılmış, öğretmenlerden olay yaratan konularla ilgili görüşleri daha derinlemesine alınmıştır.

Haas ve Laughlin (2000) “Güncel Olayların Öğretimi: Sosyal Bilgilerdeki Yeri” başlıklı bir araştırmalarında Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi’ne (NCSS) üye öğretmenlerin sınıflarında güncel olayları nasıl öğrettikleri sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmada konseye üye ilköğretim (ilkokul), ortaokul ve lisede görev yapanlar olmak üzere üç gruptan oluşan 598 öğretmene anket uygulanmıştır. Ankette öğretmenlerin güncel olayları öğretirken kullandıkları stratejilere, öğretim sürecine ve değerlendirmeye ilişkin kısa cevaplı sorular yer almıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler sosyal bilgiler dersi öğretimlerinde güncel olaylara yer vermekte, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların öğretiminin önemine inanmakta, öğrencilerinin güncel olaylara ilgili davrandığını söylemekte, çoğunluğu tarihsel, coğrafik, sosyal, ekonomik ve politik kavramları işlemekte, güncel olaylar vasıtasıyla öğrencilerde bilgi toplama, bilgileri analiz etme, problem tanımlama, varsayım üretme, ana hatları özetleme, sonuç yazma gibi becerilerinin geliştiğine inanmakta, sosyal olayların zaman ve kültürler içindeki sürekliliğini vurgulamak için güncel olaylardan yararlanmaktadır. Öğretmenlerin küçük bir bölümü ise bir süreç olarak sorgulamayı vurgulayıp öğrencilerin farklı bakış açılarını tanımlama becerilerini geliştirmede güncel olaylardan yararlanmaktadır.

2.2.3. Araştırmaların Değerlendirilmesi

İlgili alan yazın taraması sonucu ulaşılabilen araştırmalarda sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların sosyal bilgiler öğretmenlerince kullanılıp kullanılmadığına

bakılmış, güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinin öğrenci başarısına, tutumlarına, bilgilerin kalıcılığına etkisi incelenmiştir. Fen bilgisi alanında ise temel kavramların günlük yaşamda öğrenciler tarafından fark edilme düzeylerine bakılmıştır. Araştırma bulguları ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde güncel olayları kullandıkları, güncel olaylarla desteklenen derslerde öğrencilerde derse karşı olumlu tutumlar geliştiği, başarının arttığı, kalıcılığın sağlandığı, düşünme becerilerinin geliştiği yönündedir. Çalışmalar gösteriyor ki gerek sosyal bilgiler gerekse diğer derslerde öğretilen kavramların günlük yaşamın bir parçası olduğunun öğrenciler tarafından fark edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma ile ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylara yer verip vermedikleri, güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşlerini ve kullanma amaçlarını yine güncel olayların ele alınışında izledikleri yaklaşımları, güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları kriterleri, ele aldıkları konuları, kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikler ile yararlandıkları kaynaklar ve kullanma nedenlerini ayrıca bu süreçte yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin getirdikleri çözüm önerileri anket ve görüşme araştırma teknikleriyle derinlemesine belirlenmeye çalışılmıştır.

Güncel olayların öğretimi sosyal bilgiler eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler dersi de soyut kavramların fazla olduğu bir ders olması nedeniyle somut işlemler döneminin sonlarına yaklaşan (7-12 yaş) ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine gösterilen bir derstir. Sosyal bilgiler dersinde kavramların güncel olaylar vasıtasıyla örneklendirilmesi öğrenci için bilginin somutlaşmasını sağlar, öğrenmeyi kolaylaştırır. Sosyal bilgiler dersiyle öğrenilen bilgilerin hayatta karşılaşılan durumlara uygulanabilirlik düzeyi ve sosyal yaşamda zaten var olduğunun algılanılması, bireyin hayatını kolaylaştırmakta; öğrendiklerinin somutlaştırılarak kalıcı biçime getirilmesi ise bilgilerin özümsemesinde ve yeni durumlara uyarlanmasında önemli rol oynamaktadır. Nitekim okullarda verilen eğitimin hayata dönük olması ve öğrencilere sınıf ortamı yanında okul dışındaki dünyalarında da anlamalarını sağlayıcı etkinliklere göre düzenlenmiş olması gerekmektedir. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde güncel olaylar vasıtasıyla tüm bu önemli noktaları keşfedebilirler. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde güncel olaylar sınıf ortamına taşınmalıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

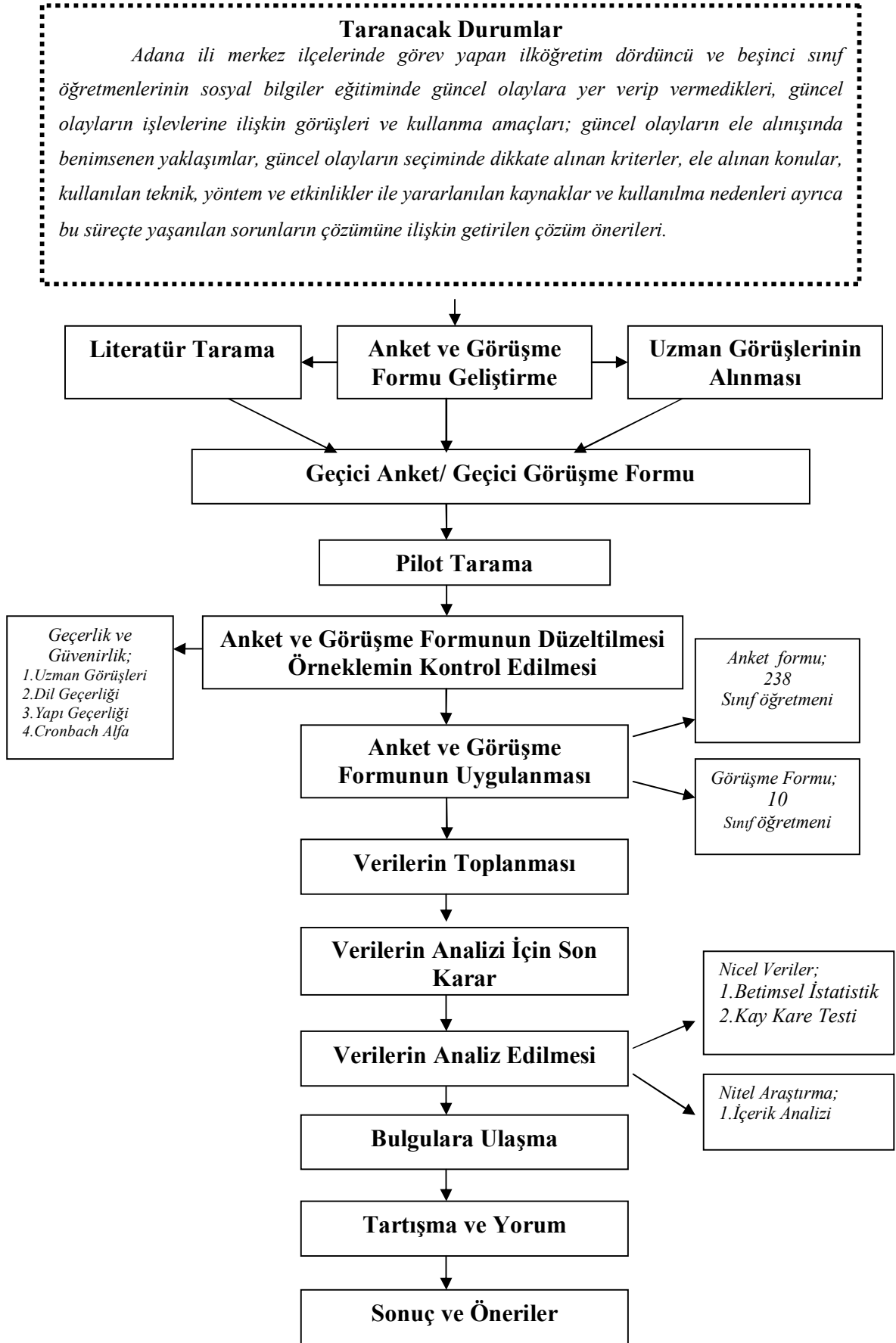
Bu bölümde araştırmanın modelinden, araştırma evren ve örnekleminin nasıl seçildiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan veri toplama araçları tanıtılmış, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmanın temel konusu, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesidir. Nicel ve nitel araştırma desenlerini kullanarak yöntem çeşitlemesine gidilen bu araştırmada amaçlara ulaşabilmek için betimsel özellikteki “tarama modeli” tercih edilmiştir. Karasar (2006, 77)’in belirttiği üzere, “tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu mevcut biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, olay veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. “ Tarama modelinde amaç, araştırılan değişkenlerin doğada var oldukları biçimde değiştirmeden yansıtmaktır. Bu araştırmada alt amaç konularına ulaşabilmek amacıyla öğretmenlerden veriler nicel araştırma yöntemlerinden anket ve nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemleri ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Thomas (1998)’a göre anket, insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını belirlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyali olarak tanımlanmaktadır (Akt: Büyüköztürk, 2005) Anket tarama modeli araştırmalarda yaygın kullanılan, geniş kitlelere ulaşılma özelleğinde, belirli bir plan ve amaç doğrultusunda hazırlanan veri toplama aracıdır. Bu araştırmada anket aracılığıyla, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesini sağlayan sorular yer almış ve elde edilen veriler üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 2006, 165). Stewart ve Cash'a göre (1985) görüşme, ciddi bir amaca ulaşmak için önceden belirlenen sorunların sorulması ve yanıtların alınmasıdır (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005, 119). Yapılan görüşmeler öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi konusunda yararlı olmuştur. Araştırma süresince Şekil 3.1.'deki akış modeli takip edilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Akış Modeli

Şekil 3.1.'de görüldüğü üzere, araştırmanın genel amacı göz önüne alındığında, öncelikle taranacak durumlar doğrultusunda literatür taraması yapılmış ve uzman görüşlerinin alınması ile anket ve görüşme formu geliştirilmiştir. Geliştirilen anket ve görüşme formlarının uygulanması ile pilot tarama yapılmış, elde edilen veriler ışığında ölçme araçları son şekillerine getirilmiştir. Anket ve görüşme formları belirlenen örneklem uygulanmış ve araştırma verileri elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için seçilen analiz tekniği tekrar gözden geçirilmiş ve son karar verildikten sonra veriler analiz edilmiştir. Veriler analiz edildikten sonra bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Son olarak sonuç ve öneriler yazılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2007-2008 eğitim-öğretim bahar yarıyılında, Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) resmi ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri oluşturmuştur.

3.2.1 Nicel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem

Araştırmanın örneklemini, yansızlık kuralı temelinde evreni temsil etmesi açısından güçlü olan, olasılığa dayalı “küme örnekleme”ye uygun olarak seçilmiştir. Karasar (2005, 114) küme örnekleme, “evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumunda yapılan örnekleme ” olarak tanımlamıştır. Çalışma evreninin benzer amaçlı kümelerden oluştuğu bilindiği için, küme örnekleme türlerinden “oransız küme örnekleme” seçimine gidilmiştir. Araştırmada Adana ili merkez ilçelerindeki her resmi ilköğretim okulu bir küme olarak kabul edilmiş, tam listeleri Milli Eğitim Müdürlüğünden alınarak örneklem çerçevesi elde edilmiştir.

Örneklem çerçevesindeki her resmi ilköğretim okuluna birden başlayarak bir numara verilmiş ve 35 ilköğretim okulu küme randomlu sayılar tablosunun kullanımıyla yansız olarak seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2007–2008 eğitim öğretim bahar yarıyılında Adana ili merkez ilçelerinde (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) bulunan ilköğretim okullarından oransız küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 35 ilköğretim okulunda görev yapan dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Anket 238

öğretmene uygulanmış ancak 222 öğretmenin anketi geri dönmüş ya da değerlendirilir nitelikte olduğu görülmüştür. Bu duruma bakıldığında anketlerin geri dönme oranı %93 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) 35 ilköğretim okulunda görevli dördüncü ve beşinci sınıfı okutan 222 öğretmenin cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
Kadın	133	59,9
Erkek	89	40,1
Toplam	222	100

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan 222 öğretmenin % 59,9’u kadın ve %40,1’i erkektir. Araştırmanın yürütüldüğü ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerinin belirlenmesi de önem taşımaktadır. Farklı okullarda görev yapan bu öğretmenlerin mesleki kıdeme göre dağılımı Tablo 3.2’de sunulmaktadır.

Tablo 3.2. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

<i>Mesleki Kıdem</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
0-5 Yıl	5	2,3
6-10 Yıl	24	10,9
11-15 Yıl	45	20,4
16-20 Yıl	35	15,8
21 Yıl ve üzeri	112	50,7
Toplam	221	100

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi, 2007–2008 eğitim-öğretim bahar yarıyılı Adana ili merkez ilçelerinde araştırmaya katılan 222 öğretmen arasından mesleki kıdem maddesini işaretleyen 221 öğretmenin %2,3’ünün 0-5 yıl arası görev yaptığı, %10,9’unun 6-10 yıl arası görev yaptığı, %20,4’ünün 11-15 yıl arası görev yaptığı, %15,8’inin 16-20 yıl görev yaptığı tespit edilmiştir. Araştırmada ilköğretim dördüncü

ve beşinci sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımları ise Tablo 3.3'te sunulmaktadır.

Tablo 3.3. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı

<i>Mezun Olunan Okul Türleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Eğitim Fakültesi	76	35
Eğitim Enstitüsü	62	28,6
Açık Öğretim Ön Lisans	23	10,6
Açık Öğretim Lisans Tamamlama	14	6,5
Eğitim Yüksek Okulu	12	5,5
Fen –Edebiyat Fakültesi	10	4,6
Fransız Dili ve Edebiyatı	2	0,9
Öğretmen Okulu	1	0,4
Diğer	17	7,8
Toplam	217	100

Tablo 3.3'de görüldüğü üzere, 2007-2008 eğitim-öğretim bahar yarıyılı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan 222 öğretmen arasından mezun oldukları okul türüne cevap veren 217 öğretmenin % 35'i eğitim fakültesi, % 28,6'sı eğitim enstitüsü, %10,6'sı açık öğretim ön lisans , % 6,5'i açık öğretim lisans tamamlama, % 5,5'i eğitim yüksek okulu, % 4,6'sı fen-edebiyat fakültesi, % 0,9'u Fransız dili ve edebiyatı, %0,4'ü öğretmen okulundan mezun olmuştur. Araştırmanın yapıldığı öğretmenlerinin geriye kalan % 7,8'i çeşitli okullardan mezun olmuştur. Farklı okullardan mezun olan bu öğretmenlerin dağılımları ile ilgili sayısal veriler ise Tablo 3.4'te sunulmaktadır.

Tablo 3.4. Diğer Kategorisinde Cevap Veren İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı

<i>Mezun Olunan Diğer Okul Türleri</i>	<i>f</i>
Ziraat Fakültesi	11
Su Ürünleri Fakültesi	2
Hukuk Fakültesi	1
Peyzaj Mimarlığı	1
Endüstri Mühendisliği	1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1
Toplam	17

Tablo 3.4’de görüldüğü gibi, 2007-2008 eğitim-öğretim bahar yarıyılı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan 17 ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmeninin on biri ziraat fakültesinden, ikisi su ürünleri fakültesinden mezun olurken; peyzaj mimarlığı, endüstri mühendisliği ve iktisadi ve idari bilimler fakültesinden ise birer öğretmenin mezun olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın yürütüldüğü ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik durumuna ait dağılım ise Tablo 3.5’te sunulmaktadır.

Tablo 3.5. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

<i>SED</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Alt	87	39,2
Orta	81	36,5
Üst	54	24,3
Toplam	222	100

Tablo 3.5’te görüldüğü üzere, uygulamaya katılan 222 ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin %39,2’si alt sosyo-ekonomik düzey, %36,5’i orta sosyo-ekonomik düzey ve %24,3’ü üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda görev yapmaktadır.

Araştırmanın yürütüldüğü bu okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerinin bilinmesi de araştırma amaçlarının gerçekleştirilmesinde önem taşımaktadır. Buna göre, uygulamaya katılan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 3.6’da sunulmuştur.

Tablo 3.6. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
4.Sınıf	112	51,4
5.Sınıf	106	48,6
Toplam	218	100

Tablo 3.6’da görüldüğü üzere, araştırmanın uygulandığı 222 öğretmen arasından okuttukları sınıf düzeyine cevap veren 217 öğretmenin %51,4’ü dördüncü sınıfı, %48,6’sı beşinci sınıfı okutmaktadırlar. Uygulamaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların mevcutlarına ait dağılımları Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıfların Mevcutlara Göre Dağılımı

<i>Sınıf Mevcudu</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
20 öğrenci ve altı	4	1,8
21-30 öğrenci	44	19,9
31-40 öğrenci	76	34,4
41-50 öğrenci	79	35,7
51 öğrenci ve üstü	18	8,1
Toplam	221	100

Tablo 3.7’de görüldüğü üzere, uygulamaya katılan 222 öğretmen arasından sınıf mevcuduna cevap veren 221 öğretmenin %1,8’i 20 öğrenci ve altı; %19,9’u 21–30 öğrenci; %34,4’ü 31–40 öğrenci; %35,7’i 41–50 öğrenci, %8,1’i 51 öğrenci ve üstü sayıda öğrenci okutmaktadır.

3.2.2. Nitel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem

Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme kullanılarak 10 öğretmenden derinlemesine bilgi toplanmıştır. Öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiştir. Bu durumda araştırma için öğretmenlerin kolay ulaşılabilirliği, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları her zaman ya da çoğunlukla kullanmaları ve araştırmaya gönüllü katılmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmada görüşmeye katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.8’de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>
Kadın	6
Erkek	4
Toplam	10

Tablo 3.8'e göre, görüşmeye katılan 10 öğretmenin altısı kadın, dördü erkektir. Görüşmeye katılan bu öğretmenlerin mesleki kıdemlere göre dağılımı Tablo 3.9'da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

<i>Mesleki Kıdem</i>	<i>f</i>
0-5 Yıl	2
6-10 Yıl	0
11-15 Yıl	0
16-20 Yıl	3
21 Yıl ve üzeri	5
Toplam	10

Tablo 3.9'a göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin ikisi 0–5 yıl arası mesleki kıdeme, üçü 16–29 yıl arası mesleki kıdeme ve beşi 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımı Tablo 3.10'de sunulmuştur.

Tablo 3.10.Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımı

<i>Mezun Olunan Okul Türleri</i>	<i>f</i>
Açık Öğretim Ön Lisans	2
Açık Öğretim Lisans Tamamlama	3
Eğitim Yüksekokulu	1
Eğitim Fakültesi	3
Öğretmen Okulu	1
Toplam	10

Tablo 3.10'e göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin ikisi açık öğretim ön lisans, üçü açık öğretim lisans tamamlama, biri eğitim yüksekokulu, üçü eğitim fakültesi, biri öğretmen okulundan mezun olmuştur. Görüşmeye katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik durumuna göre dağılımı Tablo 3.11'de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

<i>SED</i>	<i>f</i>
Alt	3
Orta	4
Üst	3
Toplam	10

Tablo 3.11 incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin üçü alt sosyo-ekonomik düzey, dördü orta sosyo-ekonomik düzey, üçü üst sosyo-ekonomik düzey okullarda görev yapmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine göre dağılımı ise Tablo 3.12’de sunulmuştur.

Tablo 3.12. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>f</i>
4.Sınıf	5
5.Sınıf	5
Toplam	10

Tablo 3.12 incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin beşi dördüncü sınıfı, beşi beşinci sınıfı okutmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin sınıf mevcutlarına göre dağılımı Tablo 3.13’te sunulmuştur.

Tablo 3.13. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflarının Mevcuduna Göre Dağılımı

<i>Sınıf Mevcudu</i>	<i>f</i>
20 öğrenci ve altı	0
21-30 öğrenci	0
31-40 öğrenci	3
41-50 öğrenci	4
51 öğrenci ve üstü	3
Toplam	10

Tablo 3.13’te belirtildiği üzere, görüşmeye katılan öğretmenlerin üçü 31–40 öğrenci; dördü 41–50 öğrenci, üçü 51 öğrenci ve üstü sayıda öğrenci okutmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen iki farklı araç kullanılarak toplanmıştır. Bu araçlardan ilki “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi*” ve ikincisi “*Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*”dur. Bu araçlar aracılığı ile Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimleri tespit edilmiştir.

3.3.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi

Bu araştırma, betimsel özellikteki “tarama modeli” olduğu için anket aracılığı ile veri toplanması uygun bulunmuştur. Tarama araştırmalarında veri toplamak için genellikle anket ve görüşme teknikleri kullanılmaktadır. Anketler aracılığı ile geniş kitlelere ulaşmak mümkün olurken; araştırmacılar, ulaştığı kitlelerin fikirlerini, tutumlarını, inançlarını, değer yargılarını, genel özelliklerini tanıma fırsatı bulabilirler.

Anket formu hazırlanmadan önce literatür taranmış, bu tip araştırmalarda kullanılan anket formları incelenmiştir. Yapılan literatür taramasından yola çıkılarak araştırmanın konusu ile ilişkili taslak anket formu hazırlanmıştır. Anketin dil geçerliliği ve amaca uygunluğunun anlaşılması için on sınıf öğretmenine pilot çalışması yapılmıştır. Elde edilen eleştiriler doğrultusunda anket formu tekrar geliştirilmiştir. Bir sonraki aşama, geliştirilen anket sorularının geçerliliğini sağlamak için uzman görüşlerinin alınması olmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda anket, Çukurova Üniversitesi İlköğretim ve Eğitim Bilimleri Bölümlerinde görev yapan öğretim elamanlarına sunulmuş, elde edilen eleştiriler ile anket soruları yeniden gözden geçirilmiş ve son şekline ulaşarak Adana Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan gerekli izinle (Ek-1) araştırma için kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm *Kişisel Bilgi Formu*’dur. Kişisel bilgi formları aracılığı ile araştırmanın örnekleminde bulunan bireylerin kendileri ya da çevreleriyle ilgili yaş, cinsiyet, mezun olunan bölüm, mesleki kıdem, sosyo-ekonomik düzey vb. gibi olgusal bilgileri edinilmektedir. Bu araştırmada ise kişisel bilgi formu aracılığı ile Adana ili merkez ilçelerindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf

öğretmenlerinin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, öğrenim durumları, mezun oldukları okul türleri, görev yaptıkları okul ve bu okulların sosyo-ekonomik düzeyleri, okuttukları sınıf düzeyleri ile ortalama sınıf mevcutları gibi olgusal bilgilerinin edinilmesi için yedi soru sorulmuştur. Kişisel bilgi formu araştırma sürecinde geliştirilmiş ve öğretmenlere anket ile birlikte dağıtılmıştır.

Anketin ikinci bölümü; öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini belirleme amacıyla hazırlanan 35 soruluk **“Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi”** formudur. Anket 5’li ve 3’lü likert tipi sorulardan oluşmaktadır. 5’li likert tipi sorular **“ Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum”** ve **“ Her Zaman, Çoğunlukla, Bazen, Nadiren, Hiç”** ifadelerinden, 3’lü likert tipi sorular **“Hiç Yaşanmıyor, Kısmen Yaşanıyor, Yaşanıyor”** ifadelerden oluşmaktadır. Anketin sonunda ise öğretmenlerin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla ilişkilendirebilme düzeyine yönelik görüşlerini 5’li derecelendirme ölçeğine göre belirtmeleri istenmiştir. Anket değerlendirilmesi en olumlu ifadeye 5 ya da 3, en olumsuz ifadeye 1 puan verilerek yapılmıştır. Ankette ayrıca nitel veri elde edilmesini sağlayan açık uçlu sorular da bulunmaktadır (Ek-2).

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi’nde araştırmacının literatür tarayarak oluşturduğu maddelerin Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda sosyal bilgilerde güncel olayların işlevi ile ilgili 15 maddeye ilişkin değer **.95**; güncel olayların seçiminde dikkate alınan kriterle ilgili 12 maddeye yönelik değer **.86**; güncel olayın seçiminde ele alınan konulara ilişkin 6 maddeye ilişkin değer **.70**; güncel olayların ele alınırken yararlanılan kaynaklara ilişkin 12 maddeye yönelik değer **.80**; güncel olayların ele alınırken uygulanması önerilen etkinliklere ilişkin 12 maddeye yönelik değer **.89**; güncel olayların ele alınırken kullanılması önerilen yöntem ve tekniklere ilişkin 9 maddeye yönelik değer **.74**; güncel olayların ele alınışında yaşanabilecek olası sorunlara ilişkin 10 maddeye yönelik değer **.80** olduğu belirlenmiştir. Bu değerler Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi’nin çalışmada kullanılabilecek güvenilirliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

3.3.2. Öğretmen Görüşme Formu

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçme aracı da görüşme formudur. Görüşme önceden belirlenmiş, ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Steward ve Cash, 1958, Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005, 119). Görüşme, bireylerin deneyimlerine, şikâyetlerine, görüşlerine, tutumlarına ilişkin bilgi edinmede kullanılan oldukça etkili ve bu yönleriyle en sık tercih edilen veri toplama aracıdır.

Araştırmada, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular, her görüşmeciye sistematik ve uygun sorular sorabilmek için, önceden belirlenmiş durumları kapsamaktadır. Ayrıca, görüşmeciye konunun dışına çıkma özgürlüğü ve rahatlığı tanımaktadır. Görüşme formu hazırlanmadan önce literatür taranmış, program gözden geçirilmiş ve bu tip araştırmalarda kullanılan görüşme formları incelenmiştir. Yapılan literatür taramasından yola çıkılarak araştırmanın konusu ile ilişkili altı sınıf öğretmeniyle yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır. Elde edilen eleştiriler ışığında görüşme formu geliştirilmiştir. Bir sonraki aşama, geliştirilen görüşme sorularının kapsam ve yapı geçerliliğini sağlamak için uzman görüşlerinin alınması olmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme soruları, Çukurova Üniversitesi İlköğretim ve Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan öğretim elamanlarına sunulmuş ve elde edilen eleştiriler ile sorular yeniden gözden geçirilmiş ve yapılandırılmıştır (Ek-3).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın genel ve alt amaçlarına uygun olacak şekilde geliştirilen *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi* araştırmacının kendisi tarafından öğretmenlere teslim edilmiştir. Formların doldurulması için öğretmenlere bir hafta süre verilmiş ve bir hafta sonra toplanmıştır.

Araştırma verilerinin diğer bir kısmı görüşme yapılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları, örneklem içinden farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda görev yapan 10 öğretmene uygun gördükleri bir zamanda bizzat araştırmacının kendisi tarafından gerekli açıklamalar yapılarak, yönlendirme olmaksızın formata uygun olarak sorulmuştur. Görüşmeler

sırasında öğretmen görüşleri araştırmacı tarafından not alınmış, öğretmenlerden alınan izinler doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırmada anket ile toplanan nicel veriler bilgisayar programına aktarılmış ve araştırmacının amaçları doğrultusunda SPSS 11.0 istatistiksel paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada nicel verilerin elde edilmesinde betimsel istatistik ve kay kare istatistik teknikleri kullanılmıştır. Veriler betimsel istatistik tekniğinde frekans (f), yüzde (%) , aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) olarak analiz edilmiştir. Kay kare tekniği analizlerinde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olarak alınmıştır.

Araştırmada anket ve görüşme formu aracılığı elde edilen nitel veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Görüşmeler öğretmenlerin tercihinine göre ya not alma ya da kayıt cihazı yöntemi ile belgelenmiştir. Anket ve görüşmeler sırasında alınan notlar ya da ses kayıtları yazılı metne dökülmüştür. Öğretmenlerin güncel olayların işlevlerine yönelik görüşleri, güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinin öğrenci üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri, güncel olayları kullanım amaçları, seçiminde dikkate aldıkları kriterleri, güncel olayların seçiminde kullandıkları konular, yararlandıkları kaynaklar, uyguladıkları etkinlikleri, kullandıkları yöntem ve teknikleri, sınıf içinde yaşayabilecekleri olası sorunlar ve getirdikleri çözüm önerilerine ilişkin ortak yargı bildiren cümleler bir araya getirilerek sınıflandırılmıştır. Ortak yargı bildiren cümleler, nitel analize uygun olarak gruplara dönüştürülmüş, ilişkili gruplar bir araya getirilip kodlamalar ve bu kodlarla ilişkili temalar oluşturulmuştur. Analiz sonucunda elde edilen bu temalar ve yapılan kodlamalar tablolar halinde sunulmuştur. Görüşme verilerini raporlaştırırken, öğretmenlerin temel yargılarını olduğu gibi gösterebilmek için doğrudan alıntılar kullanılmıştır. Öğretmenlerin araştırma konuları ile ilgili görüşlerini aktarırken “Ö” harfi kullanılmış ve alıntı sonlarına öğretmenlere verilen numaralar şeklinde (Örnek olarak (Ö198)) gösterilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçlarına uygun olarak, Adana ili merkez ilçelerinde (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam) görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olaylara yer verip vermedikleri, güncel olayların ele alınışında benimsedikleri temel yaklaşımlar ile kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikleri, yararlandıkları kaynakları ayrıca bu süreçte karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik önerdikleri olası çözüm önerileri belirlenmiştir. Araştırma bulguları açıklamalarıyla tablolar şeklinde sunulmuştur.

4.1. Anket Verilerinin Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylara yer verip vermediklerini, güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşlerini ve kullanma amaçlarını, güncel olayların ele alınışında izledikleri yaklaşımları, güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları kriterleri, yer verdikleri konuları, yararlandıkları kaynaklar ile kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikleri ve bu süreçte karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla **“Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi”** uygulanmış ve bulguları tablolar şeklinde sunulmuştur.

Anketi cevaplayan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde yer verdikleri güncel olayların öğrencilerde yarattığı değişimleri, yararlandıkları kaynakları kullanma nedenlerini ve bu süreçte yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin önerdikleri önerileri belirlemek amacıyla **“Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimi Anketi”** nde ayrıca açık uçlu sorular yöneltilmiş ve ulaşılan verileri ayrı başlıklar altında sırasıyla sunulmuştur.

4.1.1. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Takip Etmelerine İlişkin Bulgular

Adana ili merkez ilçelerine görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine gündelik yaşamlarında güncel olayları takip etme sıklıkları sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Güncel Olayları Takip Etmelerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Günlük yaşamınızda güncel olayları takip ediyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Her Zaman	96	43,2
Çoğunlukla	116	52,3
Bazen	9	4,1
Nadiren	0	0
Hiç	1	0,5
Toplam	222	100

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü Adana ili merkez ilçelerinde çalışan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin % 43,2’si her zaman, %52,3’ü çoğunlukla, %4,1’i bazen olmak üzere günlük yaşamlarında güncel olayları takip ettiğini belirtmiştir. Günlük yaşamlarında güncel olayları nadiren takip eden öğretmene rastlanmamıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin %0,5’nin ise günlük yaşamlarında güncel olayları hiç takip etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularından da görüldüğü üzere, öğretmenlerin %95,5’inin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları her zaman ya da çoğunlukla kullandıkları anlaşılmaktadır.

4.1.2. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin günlük yaşamlarında güncel olayları takip etme alışkanlıkları değerlendirildikten sonra (Tablo 4.1), araştırmanın uygulandığı öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları kullanma sıklıklarına bakılmıştır. Elde edilen bulguları Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullanıyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Her Zaman	68	30.2
Çoğunlukla	127	56.4
Bazen	21	9.3
Nadiren	0	0
Hiç	5	2.2
Toplam	225	100

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 30,2’si her zaman, %56,4’ü çoğunlukla, %9,3’ü bazen olmak üzere sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullandıklarını belirtmiştir. Günlük yaşamlarında güncel olayları nadiren takip eden öğretmene rastlanmamıştır. Ayrıca araştırmanın yürütüldüğü öğretmenlerin %2,2’sinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kısaca araştırmanın yürütüldüğü öğretmenlerin %86,6’sının sosyal bilgiler dersinde güncel olayları her zaman ya da çoğunlukla takip ettikleri anlaşılmaktadır.

4.1.3. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alış Durumlarının Zamana Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların öğretmenlerce kullanılma sıklıkları değerlendirildikten sonra (Tablo 4.2), ayrıca araştırmanın uygulandığı öğretmenlerin güncel olayları ele alış durumlarının zamana göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulguları Tablo 4.3’de aktarılmıştır.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alış Durumlarının Zamana Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Güncel olayları genellikle hangi durum ya da durumlarda kullanıyorsunuz?	HİÇ KULLANMIYORUM	1-3 DAKİKA	3-5 DAKİKA	5-10 DAKİKA	10-15 DAKİKA	15-20 DAKİKA	20-30 DAKİKA	BİR DERS SAATİ	BELLİ BİR SÜRE YOK	TOPLAM
	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %	f %
Sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre	56 29,5	1 0,5	5 2,6	51 26,8	68 35,8	3 1,6	3 1,6	1 0,5	2 1,1	190 100
Her gün ilk derse başlamadan önce	94 46,1	3 1,5	1 0,5	45 22,1	58 28,5	— —	1 0,5	— —	1 0,5	204 100
Sosyal bilgiler dersinin başlangıcında	156 73,1	1 0,5	3 1,4	28 13,2	22 10,4	— —	2 0,9	— —	— —	212 100
Her hafta önceden belirlenmiş bir ders saatinde	202 92,7	1 0,5	8 3,7	2 0,9	3 1,4	— —	2 0,9	— —	— —	218 100
Sosyal bilgiler ders süresinin sonuna doğru	199 92,6	1 0,5	2 1,0	8 3,7	2 0,9	— —	1 0,5	— —	— —	215 100

Tablo 4.3'te sunulan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin % 70,5'i sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları *sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre* en fazla ele aldıkları sonucuna ulaşılmış, ayrıca öğretmenlerin %35,8'inin *sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna* göre güncel olaylara *10-15 dakika* süre ayırdıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin %53,9'unun sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları *her gün ilk derse başlamadan önce* ikinci sırada el aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin %28,5'inin güncel olaylara *her gün ilk derse başlamadan* (ilk saat hangi ders olursa olsun) *10-15 dakika* süre ayırdıkları tespit edilmiştir. Aynı tabloya bakıldığında öğretmenlerin %26,9'unun sosyal bilgiler

eğitiminde güncel olayları *sosyal bilgiler dersinin başlangıcında* üçüncü sırada ele aldıkları sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin % 13,2'si güncel olayları *sosyal bilgiler dersinin başlangıcında 5-10 dakika* ele aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin % 7,3'ünün güncel olayları *her hafta önceden belirlenmiş bir ders saatinde* dördüncü sırada ele aldıkları sonucu elde edilmiştir. Güncel olayları *her hafta önceden belirlenmiş bir ders saatinde* ele alan öğretmenlerin % 3,7'si ise yaklaşık *3-5 dakika* ele aldıklarını belirtmişlerdir.

Ancak araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları *sosyal bilgiler dersinin sonuna* doğru en az düzeyde beşinci sırada ele aldıkları sonucu elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin % 3,7'si güncel olayları *sosyal bilgiler dersinin sonuna doğru 5-10 dakika* ele aldıklarını belirtmişlerdir.

Kısaca Tablo 4.3'te sunulan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin güncel olayları *en fazla sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre 10-15 dakika*, *en az sosyal bilgiler ders süresinin sonuna doğru 5-10 dakika* ele aldıkları anlaşılmaktadır.

4.1.4. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Çalışmada alt amaçlara uygun olarak, öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde kullandıkları güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşlerine bakılmış ve ortaya çıkan bulguları Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

MADDE	Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar;	5	4	3	2	1	TOPLAM	$\bar{X}$	S
		KESİNLİKLE KATILYORUM f %	KATILYORUM f %	KARARSIZIM f %	KATILMIYORUM f %	KESİNLİKLE KATILMIYORUM f %			
17	öğrencilerin derste öğrendikleriyle, sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırır.	97 44,1	107 48,6	5 2,3	5 2,3	6 2,7	220 100	4,29	0,84
18	Sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkartır.	93 43,1	107 49,5	5 2,3	5 2,3	6 2,8	216 100	4,27	0,84
5	konuları örnekledirerek öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırır.	105 47,3	98 44,1	2 0,9	7 3,2	10 4,5	222 100	4,26	0,97
16	öğrencilerin bilgi toplama becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur.	81 37,3	115 53	11 5,1	7 3,2	3 1,4	217 100	4,21	0,79
10	öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine yardımcı olur.	80 36,5	122 55,7	7 3,2	5 2,3	5 2,3	219 100	4,19	0,80
6	ders bilgilerinin kalıcılığını artırır.	94 42,5	105 47,5	4 1,8	8 3,6	10 4,5	221 100	4,19	0,97
9	öğrencilere toplumsal değişim ve gelişmeleri takip ederek farkındalık kazandırır.	76 34,7	127 58	3 1,4	9 4,1	4 1,8	219 100	4,19	0,80
13	geçmiş anlamada önemli kaynakları oluşturur.	72 33,8	121 56,8	10 4,7	8 3,8	2 0,9	213 100	4,18	0,76
7	öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirir.	74 33,8	129 58,9	3 1,4	7 3,2	6 2,7	219 100	4,17	0,83
15	öğrencilerin nesnel ve öznel bilgi arasındaki farkı ayırt etmelerini sağlar.	61 28	140 64,2	9 4,1	7 3,2	1 0,5	218 100	4,16	0,68
8	öğrencilere evrensel değişim ve gelişmeleri takip ederek farkındalık kazandırır.	77 35	122 55,5	7 3,2	7 3,2	7 3,2	220 100	4,15	0,87
14	öğrencilerin empati geliştirme, hoşgörü kazanma gibi duyuşsal özellikleri kazanmalarına yardımcı olur.	74 33,8	120 54,8	14 6,4	8 3,7	3 1,4	219 100	4,15	0,80
11	öğrencilere okuduğunu, dinlediğini, seyrettiğini objektif olarak değerlendirme yeterliliği kazandırır.	73 32,9	124 56,4	8 3,6	10 4,5	5 2,3	220 100	4,13	0,85
12	geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturur.	70 32,1	123 56,8	14 6,4	7 3,2	4 1,8	218 100	4,13	0,81
4	öğrencilerin önemli ve daha az önemli olaylar arasında ayırım yapabilmesini sağlar.	50 22,8	142 64,8	7 3,2	11 5	9 4,1	219 100	3,97	0,91

Tablo 4.4 incelendiğinde, öğretmenlerin 4,29 aritmetik ortalamayla (*Öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırır.*) madde 17'nin işlevine birinci sırada katıldıkları; 4,27 aritmetik ortalamayla (*Sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkartır.*) madde 18'in işlevine ikinci sırada katıldıkları ve 4,26 aritmetik ortalamayla

(Konuları örneklendirerek öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırır.) madde 5'in işlevine üçüncü sırada katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Aynı bulgularına bakıldığında, öğretmenlerin % 92,7'si güncel olayların öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırdığı görüşüne katılmaktadır. Araştırmaya katılan bu öğretmenlerin % 93,6'sı ise güncel olayların sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkardığı görüşüne yüksek ölçüde katılmaktadırlar. Yine öğretmenlerin %92,6'sı güncel olayların konuları örneklendirerek öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırdığı düşüncesindedir.

Ayrıca, araştırmanın uygulandığı öğretmenler 4,13 aritmetik ortalamayla **(Öğrencilere okuduğunu, dinlediğini, seyrettiğini objektif olarak değerlendirme yeterliliği kazandırır.)** madde 11'in ve 4,13 aritmetik ortalamayla **(Geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturur.)** madde 12'nin işlevine az düzeyde katıldıkları sonucu elde edilmiştir. Araştırmada 3,97 aritmetik ortalamayla **(Öğrencilerin önemli ve daha az önemli olaylar arasında ayırım yapabilmesini sağlar.)** madde 4'ün işlevine en az düzeyde katıldıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 4.4'te sunulan bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin % 89,3'ü güncel olayların öğrencilere okuduğunu, dinlediğini, seyrettiğini objektif olarak değerlendirme yeterliliği kazandırdığı görüşüne katılmaktadır. Bu öğretmenlerin % 88,9'u güncel olayların geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturduğuna büyük ölçüde katılmaktadır. Öğretmenlerin % 87,9'sı ise güncel olayların öğrencilerin önemli ve daha az önemli olaylar arasında ayırım yapabilmesini sağladığı görüşündedir.

Kısacası araştırmanın yürütüldüğü öğretmenlerin güncel olayların sosyal bilgiler dersine olan katkılarına büyük ölçüde fayda sağladığına inandıklarını söylemek mümkündür.

Araştırmada anketin 19. maddesini cevaplayan öğretmenlerin bazıları sosyal bilgiler eğitiminde kullandıkları güncel olayların işlevlerine ilişkin diğer görüşlerini de belirtmiştir. Bulguları ise Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Diğer Görüşleri

Temalar	Kodlar	
Duyarlılık	1.Öğrencilerin ülke ve dünya olaylarına duyarlılığını artırır.	8
İlgi	1.Öğrencilerin dersi ilgiyle takip etmelerini sağlar.	2
Etkili Öğrenme	1.Öğrencilerin başarı düzeylerini yükseltir.	1
Düşünme	1.Öğrenciye kendini ifade etme fırsatı verir.	1
Vatandaşlık	1.Öğrencilerde vatandaşlık bilincini geliştirir.	1
Toplam		13

Tablo 4.5’te görüldüğü üzere, anketin uygulandığı öğretmenlerden 8’i güncel olayların öğrencilerin ülke ve dünya olaylarına karşı duyarlılıklarını arttırdığını belirtmişlerdir. Bir öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“ Öğrenciler çevrelerinde ve ülkelerindeki gelişmeleri değerlendirir. Duyarlı olurlar.”(Ö53)

İki öğretmen güncel olayların öğrencilerin dersi ilgiyle takip etmelerini sağladığını ifade etmiştir. Aynı öğretmenler bu durumu şu şekilde belirtmişlerdir.

“Dersi daha zevk alarak dinlerler.”(Ö121)

“Dersin ilgi ile takip edilmesini sağlar.”(Ö4)

Bir öğretmen güncel olayların öğrencilerin başarı düzeylerini yükselttiğini belirtmiştir. Aynı öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir.

“Güncel olayları bilmek, yorumlamak bence çok yararlıdır. Ben buna 30 yıldır yer veriyorum. Çocuklar daha başarılı oluyorlar. Bunu gözlemledim ve kanıtladım.” (Ö207)

Bir öğretmen güncel olayların öğrencilere kendini düşünme fırsatı verdiği düşüncesinde olup, bu düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir.

“Çocuğa kendini ifade etme fırsatı verir.”(Ö103)

Diğer bir öğretmenin ise öğrencilerde vatandaşlık bilincini geliştirdiğini belirtmiştir. Aynı öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir.

“Hayata hazırlar, farkındalık sağlar. Sorumluluklarını bilen vatandaş olur.”(Ö156)

Kısacası öğretmenler, güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde duyarlılık geliştirdiğini, derse ilgi duymalarını sağladığını, düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığını belirtmiştir.

4.1.5. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin güncel olayların işlevlerine yönelik görüşleri belirlendikten sonra (Tablo 4.4, Tablo 4.5) öğretmenlere sosyal bilgiler dersinin güncel olaylarla desteklenmesinin öğrencileri nasıl etkilediği sorulmuştur ve gözlemlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Bulguları ise Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Sosyal bilgiler eğitiminde dersin güncel olaylarla desteklenmesinin öğrenciler üzerindeki etkisi,		
Temalar	Kodlar	f
Düşünme	1.Öğrenci düşünsel yönden aktif hale geliyor.	128
	2. Somutlaşan içeriği daha kolay algılıyorlar.	56
	3. Kendi düşüncelerini ifade etme ve dinleme becerileri gelişiyor.	18
	4. Güncel olayları takip etmeye başlıyorlar.	14
	5. Öğrendikleri ders bilgilerini sosyal yaşamda uyguluyorlar.	9
İlgi	1.Derse etkin katılımları artıyor.	66
	2.Öğrencilerin konuya karşı ilgisini arttırıyor.	43
	3. Öğrencilerin sosyal yönleri gelişiyor.	12
	4. Öğrencilerin ilgi alanları belirleniyor.	1
Duyarlılık	1.Dünya, toplumsal ve çevre olaylarına duyarlı davranıyorlar.	25
Bilgi Kazanımı	1.Yeni bilgiler öğreniyorlar.	22
Özgüven	1.Kendilerine duydukları özgüven artıyor.	6
Olumsuz Etkilenim	1.Olumsuz içerikli güncel olaylar öğrencileri mutsuz ediyor.	3
Toplam		403

Not: Öğretmenler bu bölümde birden çok yanıt verdiklerinden, Tablo 4.6'daki değerler toplam yanıt sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere, öğretmenlerin yüz yirmi sekizi sosyal bilgiler eğitiminde kullanılan güncel olayların öğrencileri düşünsel yönden aktif hale getirdiğini belirtmiştir. Bu durumu öğretmenlerden üçü şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Dersin güncel olaylarla desteklenmesi öğrencilerin güncel olayları takip etmesine neden oluyor. Ayrıca derse katılımı artırıyor. Diğer taraftan öğrencilerin empati yapma, yorumlama vb. becerilerini geliştirmektedir.”(Ö20)

“Günlük olayların çocukların düşünmesini, yorumlayabilmesini, ders çıkarabilmesini, örnek alınmasını etkilemektedir.”(Ö29)

“İlk zamanlar rehberliğim olmadan olayları yorumlayamayan çocuklar zaman içerisinde gelişme göstererek güncel olaylara kendi yorumlarını yapabilir konuma geldiler. Güncel olayları önemsiyor, yorumluyor ve duyarlı hale geliyorlar. Kendilerine güveniyorlar. (Ö112)

Öğretmenlerin elli altısı güncel olayların kullanılmasıyla somutlaşan içeriğin öğrenciler tarafından daha kolay algılandığı görüşündedir. Bu görüşü bir öğretmen şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğrenciler güncel olaylarla desteklendiğinde konuyu somut olarak daha iyi kavlıyor. Yorum yaparak yaşadığı toplumda kendisinin de var olduğunu anlıyor.”(Ö45)

Öğretmenlerden on sekizi güncel olaylar ile öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade etme ve dinleme becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Bu durumu iki öğretmen şu şekilde açıklamıştır:

“Sosyal bilgiler dersi kişilerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları zorluk ve yapması gereken konulardır. Bu konuları işlerken zorlanmadan akıcı olmasını sağlıyor. Dikkati toplamak, konuşma, konuşmasının sözünü kesmeden dinlemeyi öğreniyor.”(Ö82)

“Derslerde muhakeme yapabilmeleri gelişir. Derse karşı ilgilerini sağlamakta. Konuşma, söz alma, kendilerini ifade edebilme becerileri gelişir.” (Ö83)

Öğretmenlerin on dördü, öğrencilerin güncel olayları takip etmeye başladığını ifade etmiş ve bu öğretmenlerden biri görüşlerine aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Öğrencinin dikkatini çekmektedir. Ezberleme zorunluluğu yok. Bu nedenle akılda kalıyor. Kendi yaşantısından örneklerle bağ kurabiliyor. Televizyonda izlediği haberi anlamlandırabiliyor ve farkında olarak yetişiyor. Bir şekilde güncel olayları takip ettiğini hissettirmek istiyor.”(Ö17)

Öğretmenlerin dokuzu, öğrencilerin öğrendikleri ders bilgilerini sosyal yaşamda uyguladıkları düşüncesinde olup, üçü aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Öğrenciler dersle-ders dışı yaşamı ilişkilendirir. Etrafına daha saygılı hoşgörülü davranırlar.”(Ö27)

“Teorik bilgileri pratiğe geçirmiş oluyoruz. Somutlaştırmış oluyoruz. Olayları kafalarında canlandırıp, yorum yapmak, kendi düşüncelerini ifade edebilmek onları geliştiriyor, mutlu ediyor.” (Ö36)

“ Teorik bilgilerin pratikte görmelerini sağlar. Konuları günlük olaylarla pekiştirmiş olurlar. “ (Ö208)

Tablo 4.6’ya göre, öğretmenlerin altmış altısı güncel olaylarla desteklenen derste öğrencilerin etkin katılımlarının arttığını belirtmişlerdir. Bu durumu öğretmenlerin biri şu şekilde açıklamıştır:

“Sosyal bilgiler dersinin güncel olaylarla desteklenmesi öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkiliyor. Derse katılan öğrenci sayısı daha çok artıyor.” (Ö98)

Ayrıca öğretmenlerin kırk üçü öğrencilerin konuya karşı ilgisinin arttığını ifade etmiş ve ikisi şu şekilde açıklamıştır:

“Konuya karşı ilgileri oldukça artmakta ve konuyu daha iyi kavramalarını sağlamaktadır.” (Ö1)

“Öğrencilerim fikirlerini söylemekten bir gurur, mutluluk duymaktalar. Derse ilgileri daha fazla olmakta. Dersi heyecanla, ilgiyle izlemekteler. Ders sıkıcı bir şekilde geçmemekte. Her dersin sonunda her zaman şunu söylemekteler. Öğretmenim ne çabuk ders bitti.” (Ö217)

Öğretmenlerin on ikisi güncel olayların kullanıldığı bir ders ortamında öğrencilerin sosyal yönlerinin geliştiği ortak görüşündedir. Bu durum bir öğretmen tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

“Öğrencilerin derse ilgisini artırıyor. Merak uyandırıyor. Bilgilerin daha kolay öğrenilmesini ve akılda kalmasını sağlıyor. Sosyal yönlerini geliştiriyor. Dilsel yeteneklerini geliştiriyor. Hayal gücünü artırıyor.” (Ö120)

Öğretmenlerden biri, öğrencilerin ilgi alanlarının belirlendiği görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“ Öğrencilerin ilgi alanları konusunda ipucu veriyor.” (Ö103)

Öğretmenlerin yirmi beşi, dersin güncel olaylarla desteklenmesiyle öğrencilerin dünya, toplumsal ve çevrelerindeki olaylara duyarlı davrandıkları ortak görüşündedir. Bu durumu öğretmenlerden biri şu şekilde ifade etmektedir:

“Öğrencilerin toplumsal olayları daha gerçekçi olarak takibini sağlıyor. Toplumsal olaylara daha duyarlı olmalarını sağlıyor. Geçmişle günümüzü daha iyi karşılaştırıyor.” (Ö26)

“Çevrelerinde gelişen olaylara karşı daha duyarlı olmalarını sağlıyor.” (Ö113)

“Türkiye’deki ve dünyadaki olaylardan haberdar olurlar. Olayların insanları nasıl etkilediğini fark ederler. Gelecek ile ilgili düşünce geliştirirler.” (Ö48)

Tablo 4.6’ya tekrar bakıldığında, öğretmenlerin yirmi ikisi öğrencilerin daha çok bilgi, farklı bakış açısı kazandıklarını belirtmiştir. Bu durumu öğretmenlerden ikisi, şu şekilde ifade etmiştir:

“Yazılı ve görsel alandan daha fazla bilgi edinmektedir.” (Ö43)

“Konular hakkında bilgi sahibi olurlar, genel kültürleri gelişir, ülke konularına yabancı kalmamış olurlar. Kendilerine olan güvenleri artar.” (Ö87)

Öğretmenlerin altısı ise öğrencilerin kendilerine duydukları özgüvenin arttığını belirtmiştir. Bir öğretmen bu duruma şu şekilde açıklama getirmiştir:

“Güncel olayların konuşulması öğrencilerin içinde yaşadığı toplumun günlük olaylarını takip etmesini, bu olayları konuşurken kendisinin de bu olayları bildiğini, duyduğunu göstermeye çalışması özgüven kazanmasına yardımcı olmaktadır.” (Ö31)

Ayrıca öğretmenlerin üçü öğrencilerin olumsuz içerikli güncel olaylarla mutsuz olduklarını ifade etmiş ve bir öğretmenin bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Şiddetten ve magazinden uzak olaylar iyi yönde etkilemektedir. Aile ortamında problemlili öğrenciler ise şiddet olaylarından çok fazla etkilenmektedir.” (Ö179)

Kısacası araştırmanın yürütüldüğü öğretmenlerin güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin düşünme becerilerinin geliştiği, derse ve konuya ilgilerinin arttığı, duyarlılık kazandıkları, yeni bilgiler edindikleri, kendilerine duydukları özgüvenin arttığı ve olumsuz içerikli güncel olaylardan da negatif yönde etkilendikleri görüşünde oldukları söylenebilir.

4.1.6. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların öğrenciler üzerindeki etkileri değerlendirildikten sonra (Tablo 4.6.), sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların kullanım amaçlarına bakılmış ve bulguları Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı

Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullanmayı tercih ediyorsunuz?	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	TOPLAM	$\bar{X}$	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Konuları örnekletmek için	88 39,6	110 49,5	15 6,8	3 1,4	4 1,8	220 99,1	4,25	0,79
Günlük haber edinimi için	84 37,8	85 38,3	30 13,5	4 1,8	13 5,9	216 97,3	4,03	1,07
Dikkat çekmek için	79 35,6	88 39,6	27 12,2	8 3,6	13 5,9	215 96,8	3,98	1,09
Performans görevi için	32 14,4	54 24,3	74 33,3	21 9,5	37 16,7	219 98,6	3,29	3,03
Proje ödevi için	20 9,0	50 22,5	84 37,8	22 9,9	44 19,8	220 99,1	2,90	1,22

Tablo 4.7’de sunulan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları en çok 4,25 aritmetik ortalamayla *konuları örnekletmek için* birinci sırada, 4,03 aritmetik ortalamayla *günlük haber edinimi amacıyla* ikinci

sırada kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin güncel olayları en az 2,90 aritmetik ortalamayla *proje ödevi için* kullanmayı amaçladıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Bu öğretmenlerin %90,1'inin her zaman ya da çoğunlukla olmak üzere güncel olayları *konuları örneklendirmek için* kullandıkları, % 76,1'inin de güncel olayları *günlük haber edinimi için* her zaman ya da çoğunlukla takip ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu öğretmenlerin %75,2'sinin güncel olayları *dikkat çekmek için* her zaman ya da çoğunlukla kullanırken, % 38,7'sinin *performans görevi için*, %31,5'inin *proje ödevi için* güncel olayları her zaman ya da çoğunlukla kullanmayı amaçladıkları görülmektedir.

Araştırmada anketin 21. sorusunun diğer seçeneğini cevaplayan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarını okutan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullandıklarına ilişkin diğer görüşleri de belirlenmiş ve elde edilen bulguları Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Diğer Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Düşünme	1.Düşünme becerilerini geliştirmek için.	8
	2. Konuyu anlaşılır hale getirmek için.	1
İlgi ve Dikkat	1.Derse yönelik ilgi ve katılımı artırmak için.	3
Duyarlılık	1.Toplumsal ve çevre olaylarına duyarlılıklarını arttırmak için.	2
Zengin Materyal	1.Kaynak çeşitliliğini sağlamak için	1
Özgüven	1.Kendilerine duyacakları güveni geliştirmek için.	1
Toplam		16

Tablo 4.8 incelendiğinde, öğretmenlerin sekizi sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek için kullandıklarını ifade etmiştir. Bu durumu öğretmenlerden üçü şu şekilde açıklamıştır.

“Bugün güncel olayları takip eden öğrenci ilerde bu olayları yorumlama, çözüm üretme ve tedavi etme gibi becerileri erken yaşlarda kavramış olur.”
(Ö31)

“Hayatı bir bütün olarak görüp, ders çıkarmada kullanmayı tercih ediyorum.”(Ö216)

Öğretmenlerin biri güncel olayları öğrencilerin konuyu anlaşılır hale getirmek için kullandıklarını ifade ederken, bu duruma bir öğretmen aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir.

“Konunun daha anlaşılır olması için kullanıyorum.”(Ö21)

Tablo 4.8 incelendiğinde öğretmenlerin üçü sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları öğrencilerin derse yönelik ilgi ve katılımını artırmak için kullanmayı amaçladıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin ikisi toplumsal ve çevre olaylarına duyarlılıklarını arttırmak için kullandıklarını belirtirken, bu duruma iki öğretmen aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Çevreye karşı duyarlı olmaları için. Çevre sorunlarını öğrenmeleri için. Bayramların ve önemli günlerin önemini anlatmak için. Bilgi edinmek için kullanıyorum.” (Ö37)

Ayrıca öğretmenlerin biri sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar için kaynak çeşitliliğini sağlamak için kullanmayı amaçladığını belirtmiştir. Öğretmenlerin bir tanesi ise güncel olayları öğrencilerin kendilerine duyacakları güveni geliştirmek için kullandığını ifade etmiştir. Bir öğretmenin bu durum ile ilişkili açıklaması aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunduğu için kendine güven duygusunu da geliştirmesine yardımcı olacaktır.”(Ö17)

Bulgulara bakıldığında öğretmenlerin güncel olayları en fazla konuları örneklemek ve dikkat çekmek en az ise profe ödevi amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın uygulandığı öğretmenler ayrıca güncel olayları düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

4.1.7. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları kullanım amaçları değerlendirildikten sonra (Tablo 4.7 ve 4.8.), araştırmanın bir diğer alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımları incelenmiş ve elde edilen bulguları Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler eğitiminde;	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	TOPLAM	— X	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma.	53 23,9	129 58,1	31 14	3 1,4	5 2,3	221 99,5	4,00	0,80
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma.	40 18	97 43,7	65 29,3	9 4,1	7 3,2	218 98,2	3,70	0,92
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma.	12 5,4	39 17,6	86 38,7	33 14,9	48 21,6	218 98,2	2,69	1,16

Tablo 4.9 incelendiğinde, öğretmenlerin 4,00 aritmetik ortalamayla **sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma** yaklaşımı en çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin % 82’si ise bu yaklaşımı her zaman ya da çoğunlukla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada öğretmenlerin 3,70 aritmetik ortalamayla **güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma** başlıklı yaklaşımı ikinci sırada benimsedikleri sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin % 61,7’si bu yaklaşımı her zaman ya da çoğunlukla kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca öğretmenlerin 2,69 ortalamayla ***güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma*** başlıklı yaklaşımı en az düzeyde benimsedikleri görülmektedir. Bu yaklaşımı ise öğretmenlerin % 23'ü her zaman ya da çoğunlukla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kısaca araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bilgilere göre, sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma yaklaşımının birinci sırada, güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımının ise en az düzeyde benimsendiği sonucuna ulaşılmaktadır.

4.1.8. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Kay Kare Sonuçları

Araştırmanın bir diğer alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımların sırasıyla cinsiyete, sınıf düzeyine, sınıf mevcuduna, okulun sosyo-ekonomik düzeyine ve mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaca yönelik analiz sonucunda beklenen değerin düşük olduğu gözlemlenmiş ve ifadeler arasında birleştirme yapılmıştır. Her zaman ve çoğunlukla ifadeleri “Evet”, bazen ifadesi “Kısmen” ve Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum ifadeleri “Hayır” yanıtı olarak düzenlenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar şeklinde sunulmuştur.

Tablo 4.10’da öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımlar arasında cinsiyetlere göre anlamlı farklılığın olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Cinsiyete Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları

Cinsiyet ve yaklaşımlar		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam		X ²
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma	K	110	82,7	17	12,8	6	4,5	133	100,0	!
	E	72	81,8	14	11,9	2	2,3	88	100,0	
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma	K	85	64,9	38	29,0	8	6,1	131	100,0	,969
	E	52	59,8	27	31,0	8	9,2	87	100,0	
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma	K	30	23,1	51	39,2	49	37,7	130	100,0	,979
	E	21	23,9	35	39,8	32	36,4	88	100,0	

K: Kadın **E:** Erkek **!:** Beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının % 33 ve üzerinde olduğu için Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Tablo 4.10'da sunulduğu üzere, birinci yaklaşımda beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının %20 üzerinde (%33) olması nedeniyle Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır. Araştırmada cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar ile ilgili benimsenen yaklaşımların kullanım sıklığının iki yaklaşımda anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alan yaklaşımını kadın ve erkek öğretmenlerin benzer şekilde kullandıkları anlaşılmaktadır. Kadın ve erkek öğretmenlerin yaklaşık beşte dördünün (%82,7; %81,8) bu yaklaşımı kullanmadıkları görülmektedir.

Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımını ise kadın öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi (%64,9), erkek öğretmenlerin yaklaşık beşte üçü (%59,8) tarafından kullanılmadığı görülmektedir.

Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımını erkek ve kadın öğretmenlerin diğer yaklaşımlara göre daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bu

yaklaşımı kullanmayan kadın ve erkek öğretmenlerin oranı % 37,7 ve %36,6 iken kullananların oranı benzer şekilde %23,1 ve %23,9 olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımı kısmen kullananların ise her iki cinsiyette de yaklaşık beşte iki (%39,2;%39,8) olduğu görülmektedir.

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayları benimserken ele aldıkları yaklaşımların cinsiyete göre dağılımı incelendikten sonra aynı araştırmada öğretmenlerce benimsenen yaklaşımların sınıf düzeylerine göre de anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11 'de sunulmuştur.

Tablo 4.11.Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları

Sınıf düzeyi ve yaklaşımlar		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam		X ²
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma	4	90	81,1	18	16,2	3	2,7	111	100,0	!
	5	90	84,9	11	10,4	5	4,7	106	100,0	
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma	4	61	55,5	38	34,5	11	10	110	100,0	,857
	5	72	69,2	27	26	5	4,8	104	100,0	
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma	4	23	20,7	40	42,7	48	43,2	111	100,0	,416
	5	27	26,2	44	39,3	32	31,1	103	100,0	

4: 4.Sınıf, 5: 5.Sınıf !: Beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının % 33 ve üzerinde olduğu için Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Tablo 4.11'e göre, birinci yaklaşımda beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının %20 üzerinde (%33) olması nedeniyle Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır. Sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar ile ilgili benimsenen yaklaşımların kullanım sıklığının ikinci ve üçüncü yaklaşımda sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir

Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alan yaklaşımın dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin % 97,3'ü, beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin % 95,3'ü tarafından kullanıldığı belirlenmiştir. Bu yaklaşımın dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin %2,7'si ve beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin % 4,7'si tarafından kullanılmadığı görülmektedir.

Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımının dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin % 90'ı beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin %95,2'si tarafından kullanıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca bu yaklaşım dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin %10'u ve beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin %4,8'si tarafından kullanılmadığı sonucu elde edilmiştir.

Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımını dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin % 43,2'si ve beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin %31,1'i tarafından kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaklaşımın dördüncü sınıfı okutan öğretmenlerin % 56,8'i beşinci sınıfı okutan öğretmenlerin % 68,9'u tarafından kullanıldığı saptanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin benimsedikleri yaklaşımların sınıf mevcutlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4.12'de sunulmuştur.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sınıf Mevcuduna Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları

Sınıf mevcudu ve yaklaşımlar		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam		X ²
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma	20 öğrenci ve altı	3	75	1	25	0	0	4	100	!
	21-30 öğrenci	36	83,7	6	14	1	2,3	43	100	
	31-40 öğrenci	62	81,6	12	15,8	2	2,6	76	100	
	41-50 öğrenci	65	82,3	10	12,7	4	5,1	79	100	
	51 öğrenci ve üzeri	15	83,3	2	11,1	1	5,6	18	100	
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma	20 öğrenci ve altı	3	75	1	25	0	0	4	100	!
	21-30 öğrenci	28	65,1	11	25,6	4	9,3	43	100	
	31-40 öğrenci	50	66,7	21	28,0	4	5,3	75	100	
	41-50 öğrenci	40	51,3	30	38,5	8	10,3	78	100	
	51 öğrenci ve üzeri	15	88,2	2	11,8	0	0	17	100	
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma	20 öğrenci ve altı	1	25	2	50	1	25	4	100	!
	21-30 öğrenci	9	20,9	19	44,2	15	34,9	43	100	
	31-40 öğrenci	17	23	29	39,2	28	37,8	74	100	
	41-50 öğrenci	16	20,3	33	41,8	30	38,0	79	100	
	51 öğrenci ve üzeri	7	41,2	3	17,6	7	41,2	17	100	

! : Beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının her bir yaklaşım için sırasıyla %53,3; %33,3; %26,7 olması nedeniyle Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Tablo 4.12'de sunulduğu üzere, sınıf mevcuduna göre sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar ile ilgili benimsenen yaklaşımların kullanım sıklığının üç yaklaşımda da toplam gözenek sayısının % 20 ve üzerinde (%53,3; %33,3; %26,7) frekans 5'ten aşağı olması nedeniyle Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alan yaklaşımı sınıf mevcudu 20 öğrenci ve altı olan öğretmenlerden hiç biri (%0) tarafından kullanılmadığı görülmektedir. Sınıfında 21-30 öğrencisi olan öğretmenlerin %2,3'ünün, 31-40 öğrencisi olan öğretmenlerin %2,6'sının ve 41-50 öğrencisi olan öğretmenlerin %5,1'inin ve 51 öğrenci ve üzeri öğrencisi olan öğretmenlerin % 5,6'sının bu yaklaşımı kullanmadığı görülmektedir.

Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımının ise 20 öğrenci ve altı ile 51 öğrenci ve üzerinde sınıf mevcudlarına sahip öğretmenlerin hiç birinin (%0) kullanmadığı görülmektedir. Sınıfında 21-30 öğrencisi olan öğretmenlerin

%9,3'ünün, 31-40 öğrencisi olan öğretmenlerin %4,3'ünün ve yine 41-50 öğrencisi olan öğretmenlerin %10,3'ünün bu yaklaşımı kullanmadığı tespit edilmiştir.

Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımının diğer iki yaklaşıma göre daha az kullanıldığı görülmektedir. Bu sonucu bağlı olarak, sınıfında 20 öğrenci ve altı öğrencisi bulunan öğretmenlerin %25'inin, 21-30 öğrencisi olan öğretmenlerin %34,9'unun, 31-40 öğrencisi olan öğretmenlerin %37,8'inin ve yine 41-50 öğrencisi olan öğretmenlerin %38'inin ve 51 öğrenci ve üzeri öğrencisi olan öğretmenlerin %41,2'sinin bu yaklaşımı kullanmadığını söylemek mümkündür.

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin güncel olayları benimserken ele aldıkları yaklaşımların sınıf mevcuduna göre dağılımı incelendikten sonra öğretmenlerce benimsenen yaklaşımların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.13 'de sunulmuştur.

Tablo 4.13.Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulguları

SED ve yaklaşımlar		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam		X ²
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma	Alt	70	80,5	15	17,2	2	2,3	87	100	!
	Orta	68	85	11	13,8	1	1,3	80	100	
	Üst	44	81,5	5	9,3	5	9,3	54	100	
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma	Alt	57	66,3	22	25,6	7	8,1	86	100	,423
	Orta	50	63,3	23	29,1	6	7,6	79	100	
	Üst	30	56,6	20	33,7	3	5,7	53	100	
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma	Alt	15	17,2	35	40,2	37	42,5	87	100	,036
	Orta	21	26,9	33	42,3	24	30,8	78	100	
	Üst	15	28,3	18	34	20	37,7	53	100	

!: Beklenen değeri 5'ten aşağı olan toplam gözenek sayısının %33,3 olması nedeniyle Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Tablo 4.13'te sunulduğu üzere, birinci yaklaşımda toplam gözenek sayısının % 20 ve üzerinde % 33,3 olması nedeniyle frekans 5'ten aşağı olduğu için Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar ile ilgili öğretmenlerce benimsenen yaklaşımların kullanım sıklığının ikinci ve üçüncü yaklaşımda anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alan yaklaşımın öğrencilerinin alt ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %2,3'ü, öğrencilerinin orta ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %1,3'ü, öğrencilerinin üst

ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %9,3'ü tarafından kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımının öğrencilerinin alt ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %8,1'i, öğrencilerinin orta ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %7,6'sı, öğrencilerinin üst ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %5,7'si tarafından kullanılmadığı sonucu elde edilmiştir.

Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımının ise diğer iki yaklaşıma göre daha az tercih edildiği anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak, bu yaklaşımın öğrencilerinin alt ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %42,5'i, öğrencilerinin orta ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %30,8'i, öğrencilerinin üst ekonomik düzeyde olduğu öğretmenlerin %37,7'si tarafından kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 4.14 'te ise öğretmenlerin güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımların mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı ve Kay Kare Bulgular

Mesleki kıdem ve yaklaşımlar		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam		X ²
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma	0-5 yıl	4	80	1	20	0	0	5	100	!
	6-10 yıl	21	87,5	3	12,5	0	0	24	100	
	11-15 yıl	39	86,7	3	6,7	3	6,7	45	100	
	16-20 yıl	27	77,1	6	17,1	2	5,7	35	100	
	21 yıl ve üzeri	90	81,1	18	16,2	3	2,7	111	100	
Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma	0-5 yıl	4	80	1	20	0	0	5	100	!
	6-10 yıl	20	83,3	3	12,5	1	4,2	24	100	
	11-15 yıl	30	69,8	8	18,6	5	11,6	43	100	
	16-20 yıl	16	45,7	13	37,1	6	17,1	35	100	
	21 yıl ve üzeri	66	60	40	30	4	3,6	110	100	
Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma	0-5 yıl	0	0	2	40	3	60	5	100	,637
	6-10 yıl	4	16,7	8	33,3	12	50	24	100	
	11-15 yıl	5	11,4	20	45,5	19	43,2	44	100	
	16-20 yıl	6	17,1	14	40	15	42,9	35	100	
	21 yıl ve üzeri	36	33,0	42	38,5	31	28,4	109	100	
X ² : ,637 sd:8 p:0,67										

! : Toplam gözenek sayısının % 20 ve üzerinde (%60; %40) frekans 5'ten aşağı olduğu içi Kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır.

Tablo 4.14'te sunulduğu üzere, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylar ile ilgili benimsediği ilk iki yaklaşımda beklenen frekans olan toplam gözenek sayısının %20 ve üzerinde (%60 ve %40) olması nedeniyle kay kare anlamlılık testi yapılamamıştır. Öğretmenlerin benimsedikleri güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımı ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir (p:0,67).

Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alan yaklaşımının 0-5 yıl ve 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin hiç biri (% 0) tarafından kullanılmadığı görülmektedir. Aynı yaklaşımı 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %6,7'si , 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %5,7'si ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerden % 2,7'si tarafından kullanılmadığı sonucu elde edilmiştir.

Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımının 0-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin hiç biri (% 0) tarafından kullanılmadığı görülmektedir. Aynı yaklaşımı 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %4,2'si, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %11,6'sı, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerden

%17,1'i ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerden % 3,6'sı tarafından kullanılmadığı görülmektedir.

Güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma yaklaşımının 0-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin % 60'ı tarafından hiç kullanılmadığı görülmektedir. Aynı yaklaşımı 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %50'si, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %43,2'si, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerden %42,9'u ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerden % 28,4'ü tarafından kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

Bulgulardan anlaşılaçağı üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara ilişkin benimsedikleri yaklaşımların cinsiyete, sınıf düzeyine, sınıf mevcuduna, sosyo-ekonomik düzeye ve mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediğı sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.9. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Bulgular

Araştırmada incelenen bir diğ er konu da öğretmenlerin güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları temel kriterlerdir. Bu konudaki elde edilen bulgular Tablo 4.15'te aktarılmıştır.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterler İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde neleri dikkate alıyorsunuz?	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	TOPLAM	— X	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Şiddetten uzak olmasına	134 61,5	76 34,9	5 2,3	2 0,9	1 0,5	218 100	4,55	0,63
Okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesine	98 45	108 49,5	10 4,6	1 0,5	1 0,5	218 100	4,55	0,63
Düşünmeye yönlendirmesine	115 53,2	96 44,4	5 2,3	0 0	0 0	222 100	4,50	0,54
Konuya uygunluğuna	118 53,9	90 41,1	9 4,1	1 0,5	1 0,5	219 100	4,47	0,64
Geçmiş ve gelecek ilişkisi kurabilmesine	107 48,6	106 48,2	7 3,2	0 0	0 0	220 100	4,45	0,55
Güvenilir ve kanıtlanabilir olmasına	109 49,5	102 46,4	7 3,2	2 0,9	0 0	220 100	4,44	0,60
Ders süresinin uygunluğuna	97 44,5	105 48,2	13 6	2 0,9	1 0,5	218 100	4,35	0,67
Sınıf düzeyine	86 39,4	123 56,4	8 3,7	1 0,5	0 0	218 100	4,34	0,57
Ulaşılabilir kaynaktan alınmasına	76 34,9	127 58,3	14 6,4	1 0,5	0 0	218 100	4,27	0,59
Magazinden uzak olmasına	104 48,6	70 32,7	28 13,1	9 4,2	3 1,4	214 100	4,22	0,92
Öğrencinin yaşadığı sosyo- kültürel çevreye uygunluğuna	59 26,8	140 63,6	18 8,2	3 1,4	0 0	220 100	4,15	0,61
Öğrencinin zihinsel ve duygusal gelişimine katkısına	60 27,5	133 61	22 10,1	3 1,4	0 0	218 100	4,14	0,64

Tablo 4.15'te sunulan bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin 4,55 aritmetik ortalamayla *şiddetten uzak olmasını* ve yine 4,55 aritmetik ortalamayla *güncel olayın okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesi* birinci derecede öneme aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin %96,4'ü güncel olayların şiddetten uzak olmasını yine %94,5'i güncel olayın okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesini her zaman ya da çoğunlukla birinci derecede kriter olarak gördüklerini belirtmiştir.

Aynı zamanda öğretmenlerin 4.50 aritmetik ortalamayla güncel olayın *düşündürmeye yönlendirmesi* üçüncü sırada kriter olarak gördüklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 97,6'sı bu kriteri her zaman ya da çoğunlukla önemsediklerini belirtmiştir.

Tablo 4.15'te sunulan bulgulara göre, öğretmenlerin 4,47 aritmetik ortalamayla güncel olayın *konuya uygunluğunu* dördüncü sırada ve 4,45 aritmetik ortalamayla güncel olayın *geçmiş ve gelecek ilişkisi kurabilmesini* beşinci sırada öneme aldıkları sonucu elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin % 95'i güncel olayın *konuya uygunluğunu*, % 96,4'ü güncel olayların *geçmiş ve gelecek ilişkisi kurabilmesini* her zaman ya da çoğunlukla önemsediklerini belirtmiştir.

Uygulamaya katılan öğretmenlerin 4,22 aritmetik ortalamayla güncel olayların *magazinden uzak olmasını* ve yine 4,22 aritmetik ortalamayla güncel olayların *öğrencinin yaşadığı sosyo-kültürel çevreye uygunluğunu* daha az önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 4,14 aritmetik ortalamayla öğretmenlerin güncel olayların *öğrencinin zihinsel ve duysal gelişimine katkısını* en az düzeyde önemsedikleri bilgisi elde edilmiştir.

Genel olarak araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayların seçiminde en çok güncel olayların şiddetten uzak olmasını, okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesini ve öğrenciyi düşünmeye yönlendirmesini en az ise öğrencinin zihinsel ve duysal gelişimine olan katkısını dikkate aldıkları anlaşılmıştır.

Araştırmada anketin 23. sorusunun diğer seçeneğini cevaplayan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarını okutan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları seçerken dikkate aldıkları diğer kriterlere ait bulguları Tablo 4.16'da sunulmuştur.

Tablo 4.16. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Diğer Görüşleri

Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Alınan Kriterler		f
Temalar	Kodlar	
İlgi	1.İlgi ve dikkat çekici olmasına	4
Düşünme	1.Öğrenciye tartışma ortamı sunabilmesine	2
Durum	1.Öğrenci yaşına uygunluğuna	1
	2.Ailenin yapısına uygunluğuna	1
Bağlantı	1.Diğer derslerle ilişkilendirilmesine	1
Toplam		9

Tablo 4.16 incelendiğinde, öğretmenlerin dördü güncel olayların öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekmesini kriter olarak aldığı görülmektedir. Bu durumu öğretmenlerden biri şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğrencinin ilgi ve dikkatini çekmesine.”(Ö117)

Öğretmenlerin ikisi öğrenciye tartışma ortamı sunabilmesini kriter olarak aldığı görülmektedir. Bu durumu bir öğretmen şu şekilde belirtmiştir:

“Ailesi ile görüşebileceği, tartışabileceği konularla ilgili olmasına.”(Ö17)

Yine öğretmenlerin biri güncel olayların öğrenci yaşına uygunluğunu, diğer bir tanesinin ailenin yapısına göre seçtiği belirlenmiştir. Bu durumu öğretmenlerden biri şu şekilde ifade etmiştir:

“Güncel olayları seçerken, öğrencinin sorgulayabileceği, tartışma ortamı yaratılarak tek başına değil grupta konuşarak bilgi edinebileceği, sınıf düzeyine, yaşına, yaşadığı ortama uygun konular seçmeye özen gösteriyorum.”(Ö132)

Ayrıca araştırmada öğretmenlerin biri güncel olayların diğer derslerle ilişkilendirilir özelliği olmasını dikkate aldığı görülmüştür. Bu durumu bir öğretmen aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Diğer derslerle ilişkilendirilmesine.”(Ö31)

Kısaca araştırma bulgularına bakıldığında, öğretmenlerin seçtikleri güncel olayların ayrıca ilgi çekici, öğrenciyi düşünmeye yönlendirmesini, öğrenci ve aile yapısına uygunluğu ile diğer derslerle ilişkilendirilir olmasını kriter olarak aldığı sonucu elde edilmiştir.

4.1.10. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Seçiminde Ağırlık Verdikleri Konulara İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları genel kriterler Tablo 4.15 ve Tablo 4.16’da sunulduktan sonra güncel olayların seçiminde ağırlık verilen genel konular ayrıca incelenmiştir. Elde edilen bulgular ise Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Ağırlık Verdikleri Konulara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları seçerken hangi tür konulara ağırlık veriyorsunuz?	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	TOPLAM	$\bar{X}$	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Günlük toplumsal olaylar	119 53,8	89 40,3	11 5	0 0	2 0,9	221 100	4,46	0,67
Günlük çevre olayları	104 47,3	92,7 41,8	21 9,5	0 0	3 1,4	220 100	4,33	0,76
Günlük ekonomik olaylar	37 16,9	78 35,6	77 35,2	20 9,1	7 3,2	219 100	3,53	0,98
Günlük spor haberleri	19 8,7	42 19,3	99 45,4	45 20,6	13 6	218 100	3,04	0,99
Günlük siyasi olaylar	10 4,6	28 12,8	93 42,7	51 23,4	36 16,5	218 100	2,65	1,04
Günlük magazin haberleri	4 1,9	9 4,2	27 12,7	74 34,9	98 46,2	212 100	1,80	0,94

Tablo 4.17’ye bakıldığında, öğretmenlerin güncel olayları seçerken 4,46 aritmetik ortalamayla **günlük toplumsal olayları** birinci sırada konu ettikleri bilgisi elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin % 94,1’i *günlük toplumsal olayları* her zaman ya da çoğunlukla kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin aynı zamanda 4,33 aritmetik ortalamayla **günlük çevre olaylarını** ikinci sırada; 3,55 aritmetik ortalamayla **günlük ekonomik olayları** üçüncü sırada; 3,04 aritmetik ortalamayla **günlük spor olaylarını** dördüncü sırada konu ettikleri bilgisine ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 89,1’i *günlük çevre olaylarını*, %52,5’i *günlük ekonomik olaylarını*, %28’i *günlük spor olaylarını* her zaman ya da çoğunlukla kullandıklarını belirtmiştir.

Uygulama katılan öğretmenlerin güncel olayları seçerken 2,65 aritmetik ortalamayla *günlük siyasi olayları* daha az konu ettikleri sonucuna varılırken;1,80 aritmetik ortalamayla *günlük magazin haberlerine* en az düzeyde yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı öğretmenlerin %17,4'ü günlük siyasi olaylara, % 6,1'i günlük magazin haberlerine her zaman ya da çoğunlukla yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Kısaca araştırma bulgularını bakıldığında, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde günlük toplumsal olayları en fazla, günlük magazin haberlerini en az kullandıkları anlaşılmaktadır. Araştırmanın 24. sorusundaki diğer seçeneğini cevaplayan öğretmenlerin güncel olayların seçiminde ele almayı tercih ettikleri konulara ilişkin bulgular Tablo 4.18'de sunulmuştur.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Diğer Görüşleri

Seçilen Konular	f
1.Aile hayatı ile ilgili güncel olaylar	4
2.Eğitim ile ilgili haberler	2
3.Trafik ile ilgili haberler	1
4.Günlük çocuk sorunları	1
5.Günlük hava durumu	1
6.Belirli gün ve haftalar ile ilgili haberler	1
7.Bilimsel olay ve buluş haberleri	1
8.Milli değer taşıyan haberler	1
Toplam	12

Tablo 4.18'e göre, öğretmenlerin dördünün aile içi güncel olayları işledikleri, ikisinin eğitim ile ilgili haberleri takip ettikleri, birinin trafik ile ilgili haberleri ve bir diğer öğretmenin günlük çocuk sorunları ile ilgili haberleri ele aldıkları anlaşılmıştır. Bu durumu öğretmenler ankette şu şekilde ifade etmiştir.

“Aile içi güncel olaylar” (Ö31)

“Eğitim ile ilgili haberler” (Ö204)

“Trafik ile ilgili haberler” (Ö17)

“Günlük çocuk sorunları ve aileden kaynaklanan olaylar” (Ö125)

Tablo 4.18’den elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerden birinin günlük hava durumu ile ilgili haberleri, birinin belirli gün ve haftalar ile ilgili haberleri, diğer birinin bilimsel olay ve buluş haberleri ile birinin milli değer taşıyan haberleri konu ettikleri görülmüştür. Anketin diğer maddesini dolduran öğretmenler sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde kullandıkları bu konuları belirtirken aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

“Yurdumuzda tarihi, turistik vb. alanlarda öğrencide merak uyandıracak, gezip görme isteği katabileceği, milli kültür bilincine sahip olabilecek konular seçmeye özen gösteriyorum. Ancak ders süresinin azlığı ve konuların ağırlığı nedeniyle bazı durumlarda istenilen davranışları çok fazla veremiyoruz. Ancak bu bir kültür dersi olduğu içini diğer derlerle de bağlantı kurarak gerekli davranışları kazandırmaya çalışıyoruz.”(Ö132)

“Bilimsel olay ve buluşlar”(Ö43)

“Belirli gün ve haftalarla ilgili haberleri. Milli bayram haberleri.”(Ö3)

“Günlük hava durumu”(Ö145)

Diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenlerden elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi sırasında en fazla aile içi yaşantı konulu ve eğitim temelli diğer güncel olayları ele aldıkları anlaşılmaktadır.

4.1.11. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaralandıkları Kaynaklara İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları seçerken yararlandıkları kaynaklar da incelenmiş ve bu inceleme sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4.19. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken hangi kaynaklardan, ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	Toplam	— X	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Yaşamdan örnekler	86 39,6	104 47,9	18 8,3	5 2,3	4 1,8	217 100	4,21	0,83
Gazete	73 33	113 51,1	32 14,5	2 0,9	1 0,5	221 100	4,15	0,72
TV	69 31,2	118 53,4	23 10,4	4 1,8	7 3,2	221 100	4,07	0,87
Kitaplar	73 33,3	95 43,4	35 16	8 3,7	8 3,7	219 100	3,99	0,98
İnternet	49 22,2	105 47,5	46 20,8	13 5,9	8 3,6	221 100	3,78	0,97
Resim	38 17,4	83 38,1	62 28,4	21 9,6	14 6,4	218 100	3,50	1,08
Fotoğraf	31 14,2	87 39,7	71 32,4	20 9,1	10 4,6	219 100	3,49	0,99
Dergi	30 13,6	80 36,4	81 36,8	17 7,7	12 5,5	220 100	3,45	1,00
Belirli gün konulu filmler	25 11,4	65 29,7	82 37,4	31 14,2	16 7,3	219 100	3,23	1,06
Kaynak Kişi	17 7,8	49 22,5	77 35,3	51 23,4	24 11	218 100	2,92	1,10
Radyo	9 4,2	35 16,2	84 38,9	51 23,6	37 17,1	216 100	2,66	1,06
Bilimsel toplantılar	14 6,9	33 16,2	60 29,4	56 27,5	41 20,1	204 100	2,62	1,17

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere, uygulamaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken 4,21 aritmetik ortalamayla *yaşamdan örnekleri* birinci sırada kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 87,5’i *yaşamdan örnekleri* her zaman ya da çoğunlukla kullandığını belirtmiştir. Yine 4,15 aritmetik ortalamayla *gazeteden* ikinci sırada; 4,07 aritmetik ortalamayla *TV*’den üçüncü sırada; 3,99 aritmetik ortalamayla *kitaplardan* dördüncü sırada; 3,78 aritmetik ortalamayla *internetten* beşinci sırada yararlandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Aynı öğretmenlerin %84,1’i *gazeteden*; %84,62’si *TV*’den; %76,7’si *kitaplardan*, %69,7’si *internetten* her zaman ya da çoğunlukla yararlandıklarını belirtmiştir.

Uygulamaya katılan öğretmenlerin güncel olayları seçerken 2,92 aritmetik ortalamayla *kaynak kişilerden* ve 2,66 aritmetik ortalamayla *radyodan* daha az düzeyde yararlandıkları sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin güncel olayları seçerken 2,62 aritmetik ortalamayla *bilimsel toplantılarından* kaynak olarak en az düzeyde yararlandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin %30,3’ü *kaynak kişilerden*, %

20,4'ü *radıodan*, % 23,1'i *bilimsel toplantılardan* her zaman ya da çoğunlukla yararlandığını belirtmiştir.

Kısaca Tablo 4.19'a baktığımızda, öğretmenlerin güncel olayları işlerken en fazla yaşamdan örnekleri, en az ise bilimsel toplantıları kaynak olarak kullandıklarını anlaşılmıştır. Araştırmanın 25. sorusundaki diğer seçeneğini cevaplayan öğretmenlerin güncel olayların seçerken yararlandıkları kaynaklara ilişkin bulguları ise Tablo 4.20'de sunulmuştur.

Tablo 4.20. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Diğer Görüşleri

Yararlanılan Kaynaklar	f
1.Slayt	2
2.Proje ve performans görevleri	2
3.Tiyatro-sinema	1
Toplam	5

Tablo 4.20'ye bakıldığında öğretmenlerin ikisi güncel olayları ele alırken slaytlardan, ikisi proje ve performans görevlerinden ve bir diğeri ise tiyatro ve sinema gibi kaynakları kullandıklarını belirtmiştir. Anketin diğer maddesini dolduran öğretmenler sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynakları belirtirken aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

“Belirli gün ve haftalarla ilgili slâytlar hazırlatırım.”(Ö4)

“Tiyatro-sinema gibi faaliyetlere katılırız.”(Ö17)

“Slayt gösterisi, proje ve performans görevleri.”(Ö37)

Kısaca araştırmaya katılan öğretmenlerden beşi güncel olayları ele alırken ayrıca slayt, proje ve performans görevleri, tiyatro-sinema gibi kaynaklara başvurduklarını belirtmiştir.

4.1.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynakları Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.20’de öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynaklar değerlendirildikten sonra, öğretmenlere bu kaynakları tercih etme nedenleri de sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4.21. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynakları Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Güncel Olayları Ele Alırken Yararlanılan Kaynakların Tercih Edilme Nedenleri		f
Temalar	Kodlar	
Hızlı Erişim	1.Yaygın ve ulaşılması kolay kaynaklar oldukları için kullanıyorum.	98
Bilgi	1. Kalıcılığı sağladıkları için kullanıyorum.	61
	1.Güvenilir bilgiler sundukları için kullanıyorum.	12
	2. Zengin içeriğe sahip oldukları için kullanıyorum.	5
	3.Tek bir bilgi kaynağı güvenilir değil.	1
Düşünme	1.Sosyal bilgiler konularıyla sosyal yaşam arasında bağ kurmaları için kullanıyorum.	14
	2.Öğrencileri düşünsel yönden etkin kıldıkları için kullanıyorum.	12
Bireysel Yarar	1. Teknolojiden faydalanmalarını sağlamak için kullanıyorum.	21
Dikkat	1.Öğrencilerin derse karşı dikkatini çektikleri için kullanıyorum.	11
Duyarlılık	1.Öğrencilerin olaylara karşı duyarlılıklarını arttırmak için kullanıyorum.	3
Toplam		238

Not: Öğretmenler bu bölümde birden çok yanıt verdiklerinden, Tablo 4.21’deki değerler toplam yanıt sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 4.21 incelendiğinde, öğretmenlerin doksan sekizi güncel olayların yaygın ve kolay ulaşılır olmasından dolayı tercih ettiklerini belirtmektedirler. Öğretmenlerin üçü ise bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların her zaman ulaşabileceği türden kaynakları kullanıyoruz. Çünkü çocuklarla konu hakkında tartışırken ya da bilgilendirilirken onların ulaşabileceği türden kaynak olması daha yararlı olacaktır. Çünkü çocuk kendisi araştırırsa bilgi, daha kalıcı olur.”(Ö95)

“İmkanlar ölçüsünde en kolay ulaşılan kaynaklar olduğu için.” (Ö136)

“Bulunduğumuz çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre kolay elde edilir kaynaklar olması önemlidir. Görsel olarak da desteklemek açısından gazete, dergi, fotoğraf türü materyallerin sınıfa getirilmesi kolaydır.”(Ö195)

Öğretmenlerin altmış biri ise güncel olay kaynaklarını bilgilerin kalıcılığını sağladıkları için kullandıklarını ifade etmiştir. Üç öğretmenin bu durum için ifadesi bu aşağıdaki gibidir:

“Beş duyuya da yöneldiği için öğrenmede kalıcılığı arttırdıkları için kullanıyorum.”(Ö85)

“Sınıfa daha kolay ulaşabildiğimiz ve kalıcılığı sağlayan kaynaklar olduğu için çoğunlukla interneti, yaşamdan örnekleri kullanıyorum.”(Ö160)

“Güncel olaylarla ilişkilendirilen konular kalıcı olmaktadır. Olayları hatırlaması daha kolay olmaktadır.”(Ö170)

Ayrıca öğretmenlerin on ikisi, güncel olay kaynaklarını güvenilir bilgi sundukları gerekçesiyle kullandıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmenin bu duruma yönelik görüşü aşağıdaki gibidir:

“Kaynak belirlemede iki öge öne çıkıyor.1. Ulaşılabilirlik. 2.Güvenirlik”(Ö211)

Öğretmenlerin beşi ise güncel olayların zengin içeriğe sahip oldukları için kullandığını belirtmiştir. Bu duruma bir öğretmen şu şekilde açıklama getirmiştir:

“ Kaynaklarda daha fazla haber ve olaylara yer verildiği için çocuklar daha çok bilgileniyorlar.” (Ö3)

Öğretmenlerin on dördü, güncel olayları ele alırken kullandıkları kaynakları tercih etme nedenini “sosyal bilgiler konularıyla sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını sağlamak” şeklinde belirtmiştir. Bir öğretmenin bu durum için ifadesi aşağıdaki gibidir:

“Çocuk yaşamla bağlantıyı daha iyi kurmasını sağlamak için.” (Ö102)

Öğretmenlerin on ikisi, güncel olayları ele alırken kullandıkları kaynakları tercih etme nedenini “öğrencilerin düşünsel yönden etkin hale gelmelerini sağlamak” olarak belirtmişlerdir. İki öğretmenin ifadesini aşağıdaki gibidir:

“Çocukların bilinçli bireyler olmalarını istiyorum. “Farkında olmayı”yı benimsetebilmek için kullanıyorum. (Ö156)

“Çocukların bilgi edinme yollarını, faydalı ve zararlı bilgileri ayırt edebilme, olaylara objektif bakabilme, kalıcı öğrenme becerilerinin gelişebilmesi için kullanıyorum.”(Ö191)

Tablo 4.21’e göre, öğretmenlerin yirmi biri güncel olayları ele alırken kullandıkları kaynakları tercih etme nedenini “öğrencilerin teknolojiye yararlanmalarını sağlamak” olarak ifade etmiştir. Bu ortak görüşü bir öğretmen şu şekilde açıklamıştır:

“Teknolojiden yararlanmayı bilinçli ve amacına uygun olarak yapmalarına özen göstermelerini istiyorum.”(Ö16)

“Bilişim teknolojisinden faydalanmasını, araştırmasını, sevmesini sağlamak için.”(Ö155)

Tablo 4.21’e bakıldığında, öğretmenlerin on biri güncel olay kaynaklarını öğrencilerin derse karşı dikkatini çektikleri için kullandıklarını ifade etmiştir. Bu durumu öğretmenlerden biri şu şekilde açıklama getirmiştir:

“ Akılda kalıcılığını ve ilgi çekiciliğini arttırdığı için.”(Ö149)

Öğretmenlerin üçü, öğrencilerin olaylara karşı duyarlılıklarını arttırmak için güncel olay kaynaklarını kullanmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. İki öğretmen bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Çevreye ve toplumsal olaylara karşı duyarsız kalmamaları için.”(Ö25)

Kısaca araştırmaya katılan öğretmenlerin güncel olaylar için kullandıkları kaynaklarda hızlı erişime olanak sağlama ve öğrencileri düşünmeye sevk edici olma özelliklerini en fazla dikkate aldıkları söylenebilir.

4.1.13. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayların Ele Alınışında Uyguladıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın uygulandığı öğretmenlere anket aracılığı ile güncel olayları ele alırken uygulamaları önerilen etkinlikler aktarılmış ve bu etkinliklerden hangilerini ne kadar sıklıkta kullandıkları sorulmuş, elde edilen bulguları Tablo 4.22’de sunulmuştur.

Tablo 4.22. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Uyguladıkları Etkinliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken uygulanması önerilen etkinlikler	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	Toplam	$\bar{X}$	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Günlük haber takibi	65 30,2	117 54,4	28 13	4 1,9	1 0,5	215 100	4,12	0,73
Afiş ve duvar resimleri hazırlama	32 14,4	101 45,5	53 23,9	20 9	16 7,2	222 100	3,50	1,07
Toplumda herkesin hem fikir olmadığı konuları tartışma	19 8,7	77 35,2	99 45,2	17 7,8	7 3,2	219 100	3,38	0,87
Çizelge, harita, grafik yapma	18 8,1	73 33	73 33	18 8,1	39 17,6	221 100	3,05	1,20
Haber olayları oyunlaştırma	10 4,5	51 23,2	79 35,9	44 20	36 16,4	220 100	2,79	1,10
Toplu görüşme düzenleme	9 4,2	23 10,6	98 45,4	42 19,4	44 20,4	216 100	2,58	1,05
Haber günlüğü oluşturma	16 7,5	28 13,1	68 31,9	47 22,1	54 25,4	213 100	2,55	1,21
Haberlere ilişkin karikatür çizme	6 2,7	27 12,2	84 38	50 22,6	54 24,4	221 100	2,46	1,07
Haber bülteni tahtası hazırlama	6 2,7	29 13,1	78 35,1	53 23,9	56 25,2	222 100	2,44	1,08
Haber haritalarını kullanma	1 0,5	21 9,8	81 37,7	46 21,4	66 30,7	215 100	2,44	1,01
Yuvarlak masa tartışması düzenleme	3 1,4	27 12,4	83 38,1	55 25,2	50 22,9	218 100	2,27	1,02
Radyo haber programları düzenleme	3 1,4	14 6,4	57 26	58 26,5	87 39,7	219 100	2,03	1,01

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken uygulaması önerilen ***günlük haber takibi*** etkinliğini 4,12 aritmetik ortalamayla birinci sırada yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 84,6’sı ***günlük haber takibini*** her zaman ya da çoğunlukla yaptığını belirtmiştir. Yine öğretmenlerin 3,50 aritmetik ortalamayla ***afiş ve duvar resimleri hazırlama*** etkinliğini ikinci sırada; 3,38 aritmetik ortalamayla ***“toplumda herkesin hem fikir olmadığı konuları tartışma”*** etkinliğini üçüncü sırada uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin %59,9’u ***afiş ve duvar resimleri hazırlama etkinliğini***, % 43,9’u ***toplumda herkesin hem fikir olmadığı konuları tartışma*** etkinliğini her zaman ya da çoğunlukla uyguladıkları anlaşılmaktadır.

Uygulamaya katılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken 2,44 aritmetik ortalamayla ***haber bülteni hazırlama*** etkinliğini ve yine 2,44 aritmetik ortalamayla ***haber haritalarını kullanma*** etkinliğini az seviyede kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 15,8’i ***haber bülteni hazırlama*** etkinliğini, % 10,3’ü ***haber haritalarını kullanma*** etkinliğini her zaman ya da çoğunlukla uyguladığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin 2,27 aritmetik ortalamayla ***yuvarlak masa tartışması*** etkinliğini ikinci sırada en az düzeyde uyguladıkları ve aynı zamanda 2,03 aritmetik ortalamayla ***radio haber programları düzenleme*** etkinliğini ise en az düzeyde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 13,8’i ***yuvarlak masa tartışması*** etkinliğini, % 7,8’i ***radio haber programları düzenleme*** etkinliğini her zaman ya da çoğunlukla uyguladıklarını belirtmiştir.

Kısaca araştırmadan anlaşıldığı üzere, öğretmenlerin güncel olayları işlerken en fazla günlük haber takibi etkinliğini en az ise radyo haber programları düzenleme etkinliğini uyguladıkları anlaşılmaktadır.

4.1.14. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt amacına yanıt aramak için öğretmenlere güncel olayları ele alırken genel olarak kullandıkları yöntem ve teknikleri ne ölçüde kullandıkları sorulmuş ve elde edilen bulguları Tablo 4.23’de sunulmuştur.

Tablo 4.23. Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken uygulanan yöntem ve teknikler	5 Her Zaman	4 Çoğunlukla	3 Bazen	2 Nadiren	1 Hiç	TOPLAM	$\bar{X}$	S
	f %	f %	f %	f %	f %	f %		
Soru- cevap	101 45,5	114 51,4	5 2,3	1 0,5	1 0,5	222 100	4,40	0,6
Anlatım	100 45,5	100 45,5	15 6,8	4 1,8	1 0,5	220 100	4,33	0,72
Örnek olay	40 18,2	117 53,2	49 22,3	8 3,6	6 2,7	220 100	3,80	0,87
Tartışma	49 22,1	94 42,3	64 28,8	11 5,0	4 1,8	222 100	3,77	0,90
Empati kurma	38 17,5	98 45,2	58 26,7	17 7,8	6 2,8	217 100	3,66	0,94
Dramatizasyon	30 13,7	95 43,4	76 34,7	11 5,0	7 3,2	219 100	3,59	0,90
Röportaj yapma	4 1,8	35 16,1	117 53,7	38 17,4	24 11	218 100	2,80	0,90
Proje hazırlama	8 3,6	68 9,2	108 49,3	48 21,9	35 16	219 100	2,62	0,97
Gezi düzenleme	7 3,2	21 9,6	108 49,3	48 21,9	35 16	219 100	2,55	1,21

Tablo 4.23 incelendiğinde, öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken kullanmaları önerilen yöntem ve tekniklerden 4,40 aritmetik ortalamayla **soru-cevap** tekniğini en fazla kullandıkları görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 96,9'u soru-cevap tekniğini her zaman ya da çoğunlukla kullandığını belirtmiştir. Yine öğretmenlerin 4,33 aritmetik ortalamayla **anlatım** yöntemini ikinci sırada; 3,80 aritmetik ortalamayla **örnek olay** yöntemini üçüncü sırada; 3,77 aritmetik ortalamayla **tartışma** yöntemini dördüncü sırada kullandıkları bilgisi elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin ise % 91'i anlatım yöntemini, % 71,4'ü örnek olay yöntemini, % 64,4'ü tartışma yöntemini her zaman ya da çoğunlukla kullandığını belirtmiştir.

Uygulanmaya katılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken 2,80 aritmetik ortalamayla **röportaj yapma** tekniğini daha az kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 17,9'u röportaj yapma tekniğini her zaman ya da çoğunlukla kullanmaktadır. Yine 2,62 aritmetik ortalamayla **proje hazırlama** yöntemini ikinci

sırada az düzeyde uyguladıkları; 2,55 aritmetik ortalamayla **gezi düzenleme** yöntemini ise en az düzeyde kullandıkları sonucu elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin % 12,8'i proje hazırlama yöntemini ve yine % 12,8'i gezi düzenleme yöntemini her zaman ya da çoğunlukla kullanmaktadır.

Kısaca Tablo 4.23'te sunulan bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin güncel olayları ele alırken en fazla soru-cevap tekniğini en az gezi düzenleme yöntemini kullandıkları anlaşılmıştır. Araştırmanın 32. sorusundaki diğer seçeneğini cevaplayan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin bulguları ise Tablo 4.21'de sunulmuştur.

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Diğer Görüşleri

Güncel Olaylar Ele Alırken Kullanılan Yöntem ve Teknikler	f
Sinema ve Tiyatroya Gitme	2
Skeç Hazırlama	1
Gözlem ve inceleme yapma	1
Toplam	4

Tablo 4.24 incelendiğinde, öğretmenlerin 2'si güncel olayları ele alırken 2'si sinema ve tiyatroya gittiklerini; bir tanesi skeç hazırladıklarını ve biri de tanesi gözlem ve inceleme yaptıklarını ifade etmiştir. Anketin 32. sorusundaki diğer maddesini dolduran öğretmenler güncel olayları ele alırken kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Film(sinema) izleme, tiyatroya gitme.”(Ö28)

“Skeç hazırlama.”(Ö38)

“Gözlem ve inceleme yapma. Film izleme.”(Ö37)

Tablo 4.24'ten elde edilen diğer bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin güncel olayları ele alırken en fazla sinema ve tiyatroya gitme uygulamasına gittikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca skeç hazırla, gözlem ve inceleme yapma yöntemlerini de az düzeyde de olsa kullandıkları belirlenmiştir.

4.1.15. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunların var olabileceği düşünülmüştür. Bu düşünce soru olarak iletilmiş ve elde edilen bulguları Tablo 4.25’te sunulmuştur.

Tablo 4.25. Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışında yaşanan sorunlar	3 Hiç Yaşanmıyor	2 Kısmen Yaşanıyor	1 Yaşanıyor	TOPLAM	$\bar{X}$	S
	f %	f %	f %	f %		
Aile ilgisizliği	30 14,5	149 72	28 13	217 100	2,50	0,62
Öğrenci ilgisizliği	97 44,5	110 50,5	11 5	218 100	2,39	0,58
Programı yetiştirme sıkıntısı	101 47,2	90 42,1	23 10,7	214 100	2,36	0,66
Ailenin iyi olmayan ekonomik durumu	77 36,2	109 51,2	27 12,7	213 100	2,23	0,65
Ders saatinin yetersizliği	78 36,1	88 40,7	50 23,1	216 100	2,12	0,76
Güvenilir ve kanıtlanabilir bilgiye ulaşamaması	30 14,5	149 72	28 13	207 100	2,00	0,53
Kaynak yetersizliği	66 31,3	105 49,8	40 19	211 100	1,98	0,72
Okul kaynaklarından yararlanamama	54 25,5	100 47,2	58 27,4	212 100	1,98	0,72
Ders kitaplarının uygun olmaması	37 17,6	132 62,9	41 19,5	210 100	1,98	0,61
Tepki alma korkusu	32 15,3	92 44	85 40,7	209 100	1,74	0,70

Tablo 4.25’e bakıldığında, öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken 2,50 aritmetik ortalamayla *aile ilgisizliğini* yaşadıkları en büyük sorun olarak belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin % 85’i aile ilgisizliğinin yaşandığını ya da kısmen yaşandığını ifade etmiştir. Öğretmenler 2,39 aritmetik ortalamasıyla *öğrenci ilgisizliği* yaşadıkları ikinci büyük sorun; 2,36 aritmetik ortalamasıyla *programı yetiştirme sıkıntısını* yaşadıkları üçüncü büyük sorun olarak görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 55,5’i öğrenci ilgisizliğini, % 52,7’si programı yetiştirme sıkıntısını sorun olarak yaşadıklarını ya da kısmen yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Uygulamaya katılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken 1,98 aritmetik ortalamalarıyla *kaynak yetersizliği, okul kaynaklarından yararlanamama ve ders kitaplarının uygun olmaması* gibi konularda daha az sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerin % 68,8'i kaynak yetersizliğini, % 74,6'sı okul kaynaklarından yararlanamamayı, % 82,4'i ders kitaplarının uygun olmaması sorununu yaşadıklarını ya da kısmen yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken 1,74 aritmetik ortalamayla *tepki alma korkusunu* en az düzeyde sorun olarak görmüştür. Bu öğretmenlerin % 84,7'si ise tepki alma korkusunu yaşadıklarını ya da kısmen yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bulgulara bakıldığında görülüyor ki, öğretmenler sınıf ortamında karşılaşılabilecekleri olası sorunların hepsini büyük oranlarda yaşamaktadır. Ama en fazla aile ilgisizliğinin, en az tepki alma korkusunun yaşandığı anlaşılmaktadır.

4.1.16. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Önerdikleri Çözümlere Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4.25'te değerlendirildikten sonra, Tablo 4.26'da yaşanan bu olası sorunlara ilişkin öğretmenlerin önerdikleri çözümlere ait bulgular aktarılmıştır.

Tablo 4.26. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri

Yaşanılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri		
Temalar	Kodlar	f
Ailelere Destek	1.Ailelere yeterli rehberlik çalışmaları yapılmalı.	68
	2.Ailelerin ekonomik durumları iyileştirilmeli.	12
Kaynak	1.Güncel olay kaynakları artırılmalı.	52
	2.Güvenilir bilgi kaynaklarından yararlanılmalı.	7
Süre	1.Sosyal bilgiler ders süresi artırılmalı.	22
	2.Derste güncel olaylara ayrılan süre artırılmalı.	11
Programın Gözden Geçirilmesi	1.Sosyal bilgiler programının yükü azaltılmalı.	6
	2.Ders kitaplarının konuları güncelleştirilmeli.	6
	3.Etkinlikler iyileştirilmeli.	3
Öğrenme ortamı	1.Öğrenciye yakın çevresindeki olaylar sunulmalı.	9
	2.Sınıf mevcutları azaltılmalı.	4
	3.Sosyal bilgiler dersliği oluşturulmalı.	2
	4.Sosyal kulüp oluşturulmalı.	1
Toplam		203

Tablo 4.26 incelendiğinde, öğretmenlerin altmış sekizi, ailelere yeterli rehberlik çalışmaları yapılmasını öneri olarak sunmuştur. Bu öneriye iki öğretmen şu şekilde açıklama getirmiştir.

“Veli toplantılarında ailelerin önce kendilerinin, sonrada çocuklarıyla birlikte tv izleme, gazete, dergi ve kitapların okunup izlenmesini tavsiye ediyorum. Etkili oluyor.”(Ö3)

“Ailelerin bilinçlendirilmesi. Onlara yönelik eğitim seminerlerinin verilmesi.”(Ö29)

Öğretmenlerin on ikisi ailelerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesini çözüm önerisi olarak belirtmiştir. Bu öneriyi bir öğretmen şu şekilde açıklamıştır:

“ Önce ailelerin ekonomik yapısı düzeltilmeli.”(Ö130)

Tablo 4.26’ya göre öğretmenlerin elli ikisi okul kaynaklarının arttırılmasını öneri olarak belirtmiştir. İki öğretmen bu öneriye aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Kaynak araç ve gereçlerin yetersizliğinin giderilmesi. Okullarda yeterli kaynakların temin edilmesi. Ders kitaplarının daha güncelleşmesi.”(Ö60)

“Teknolojik donanım bakımından okulların zenginleştirilmesi gerekir.”(Ö221)

Öğretmenlerin yedisi güvenilir bilgi kaynaklarından yararlanılmasını çözüm önerisi olarak belirtmiştir. Bu durumu bir öğretmen şu şekilde açıklamıştır:

“Güncel olayların güvenilir kaynaktan alınmasını, ailelerin eğitim düzeylerinin yükselmesini isterim.”(Ö106)

Ayrıca aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerin yirmi ikisi sosyal bilgiler ders süresinin, on biri ise derste güncel olaylara ayrılan sürenin arttırılmasını öneri olarak sunmuştur. Bu durumlara bir öğretmen şu şekilde açıklama getirmiştir:

“Ders saatinin yetersizliği ve program yetiştirme sıkıntısı yaşandığından güncel olaylar için haftada 1 ders saati gibi bir zaman ayarlanması yapılabilir.”(Ö168)

Tablo 4.26’da sunulan bulgulara tekrar bakıldığında, öğretmenlerin altısı sosyal bilgiler program içeriği sadeleştirilmesini çözüm önerisi olarak sunmuştur. Bir öğretmenin bu duruma yönelik ifadesi şu şekildedir:

“ Program yükü hafifletilip ders saati arttırmalı.”(Ö175)

Öğretmenlerin üçü etkinliklerin sadeleştirilmesini, öğretmenlerin altısı ise ders kitaplarının konularının güncelleştirilmesini çözüm önerisi olarak sunmuştur. Bu durumlara bir öğretmen şu şekilde bir açıklama getirmiştir:

“ Ders kitaplarının öğrencilerin seviyesine uygun olması, örneklerin, etkinlikler daha çekici olması, öğrencinin daha iyi anlayabileceği ve severek yapabileceği şekilde olması daha iyi olurdu. Öğrenciler birçok etkinlikte sıkılıyor ve yapmak zorunda oldukları için yapıyorlar.”(Ö67)

Ayrıca öğretmenlerin dokuzu öğrenciye yakın çevresindeki olaylar sunulmasını çözüm önerisi olarak sunarken, biri şu şekilde açıklama getirmiştir:

“Çocuğu direkt ilgilendiren, yaşamında kullanabileceği bilgileri öğrendiğine inandığı konulara ağırlık verilmeli.”(Ö22)

Öğretmenlerin dördü, sınıf mevcutları azaltılmasını öneri olarak sunmuştur. Bu duruma yönelik bir öğretmen aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Programı yetiştirme sıkıntısı, öğrenci mevcutlarının fazla oluşundan kaynaklanmaktadır. 15-20 kişilik sınıfların oluşturulması gereklidir.”(Ö6)

Öğretmenlerin ikisi, sosyal bilgiler dersliğinin oluşturulmasını öneri olarak sunmuştur. Bu durumu bir öğretmen aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Her okulda sosyal bilgiler sınıfının bulunması. Öğrencilerin bu dersi o sınıflarda işlemlerini öneriyorum. Tabiki sosyal bilgiler ders araç-gereçleri ile donatılmış olmalı.”(Ö31)

Öğretmenlerin biri, güncel olay adı altında sosyal kulüp kurulmasını öneri olarak sunmuş ve aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Bu etkinlikler için bir sosyal kulüp kurulması ve ayrı bir ders saatinin konulması.”(Ö116)

Araştırmanın uygulandığı öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara yönelik getirdikleri çözüm önerileri ailelere destek verilmesi, güncel olay kaynaklarının tedarik edilmesi, yeterli sürenin sağlanması, programın gözden geçirilmesi, ilgili öğrenme ortamlarının hazırlanması ve mevcutların azaltılmasına yöneliktir.

4.1.17. Sosyal Bilgiler Konularının Günlük Yaşamla İlişkilendirebilme Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla ilişkilendirebilme düzeylerine yönelik öğretmen görüşleri de incelenmiş ve elde edilen bulguları Tablo 4.27’de sunulmuştur.

Tablo 4.27. Sosyal Bilgiler Konularının Günlük Yaşamla İlişkilendirebilme Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Sosyal bilgiler konuları günlük yaşamla ne kadar ilişkilendirilebilir niteliktedir?		5	4	3	2	1	TOPLAM
		(Oldukça İyi)	(İyi)	(Orta)	(Az)	(Hiç)	
		f	f	f	f	f	
		%	%	%	%	%	%
SINIFI DÜZEYİ	4. Sınıf	16	47	36	8	4	111
		14,4	42,3	32,4	7,2	3,6	100
	5. Sınıf	16	42	34	10	4	106
		15,1	39,6	32,1	9,4	3,8	100
TOPLAM SAYI		32	89	70	18	8	217
		14,7	41,0	32,3	8,3	3,7	100

Tablo 4.27 incelendiğinde, araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü sınıf öğretmenlerinin %42,3'ünün sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla iyi (4.düzye) düzeyde ilişkilendirilir olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Dördüncü sınıf öğretmenlerinin %14,4'ü sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla oldukça iyi (5. düzey) düzeyde ilişkilendirilir; %32,4'ü orta (3.düzye) düzeyde ilişkilendirilir; %7,2'si az (2.düzye) düzeyde ilişkilendirilir ve %3,6'sı hiç ilişkilendirilemez (1. düzey) olduğunu düşünmektedir.

Tablo 4.27 incelendiğinde, araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim beşinci sınıf öğretmenlerinin % 39,6'sının sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla iyi (4.düzye) düzeyde ilişkilendirilir olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Beşinci sınıf öğretmenlerinin %15,1'i sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla oldukça iyi (5. düzey) düzeyde ilişkilendirilir; %32,1'i orta (3.düzye) düzeyde ilişkilendirilir; %9,4'ü az (2.düzye) düzeyde ilişkilendirilir ve %3,8'i hiç ilişkilendirilemez (1. düzey) olduğunu düşünmektedir.

Genel olarak araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla iyi (4.düzye) düzeyde ilişkilendirilir düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Görüşme Verilerinin Analizi Sonucunda Elde Edilen Bulgular

Araştırma örneklemini içinden farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda görev yapan on öğretmenle, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların işlevine yönelik görüşlerini, güncel olayları hangi amaç için kullanmayı tercih ettiklerini, seçerken dikkate aldıkları genel kriterleri, ağırlık verdikleri konuları, yararlandıkları kaynakları, güncel olayları ele alırken uyguladıkları etkinlikler ile kullandıkları yöntem ve teknikleri; ayrıca bu süreçte karşılaştıkları sorunları irdelemek amacıyla görüşme yapılmıştır. Görüşme verileri başlıklar altında sunulmuştur.

4.2.1. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Bulgular

Görüşmeye katılan öğretmenlere, güncel olayları ne kadar sıklıkta ele aldıkları sorulmuş ve elde edilen bulguları Tablo 4.28’de sunulmuştur.

Tablo 4.28. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Kullanmalarına İlişkin Görüşleri

Güncel Olayların Kullanılma Sıklığı	f
Her Zaman	6
Çoğunlukla	4
Toplam	10

Tablo 4.28 incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin altısı sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları *her zaman*, dördü *çoğunlukla* kullandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler güncel olayları kullanma sıklıklarına ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Evet, kullanıyorum. Her gün derse başlamadan 5-10 dakika kullanıyorum.”

(Ö7)

“Evet, kesinlikle kullanıyorum. Zaten Sosyal Bilgilerin kendisi güncel olay. İşlemezseniz başarılı olamazsınız. Geçmişle birlikte geleceği öğretiyoruz. Geleceği öğrenebilmesi geçmişten ders alabilmesi için güncel olayları takip etmeleri gerekiyor.” (Ö9)

“Evet, çoğunlukla kullanıyorum. Çocukların derse çok daha iyi adapte olmalarını sağlıyor.” (Ö8)

4.2.2 Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Zamana Göre Ele Alış Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.29’da öğretmenlerin, güncel olayları hangi durumlarda ne kadar süre ele aldıklarına ilişkin bulguları yer almıştır.

Tablo 4.29. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Zamana Göre Ele Alış Durumlarına İlişkin Bulgular

Güncel Olayların Zamana Göre Ele Alış Durumu	1-2 dakika (f)	5-10 dakika (f)	10 dakika (f)	Belirli bir süre yok (f)	Toplam (f)
Sosyal bilgiler ders sırasında konusuna göre	2	-	4	1	7
Her gün ilk derse başlamadan önce	-	-	1	-	1
Sosyal bilgiler dersinin başlangıcında	-	1	-	-	1

Tablo 4.29 incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin en çok güncel olayları *sosyal bilgiler ders sırasında konusuna göre* kullandığı sonucu elde edilmiştir. Bu öğretmenlerin ikisi güncel olaylara *1-2 dakika*; üçü *10 dakika* zaman ayırdıklarını belirtirken, biri de *belirli bir süre* tutmadıklarını ifade etmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler yukarıda belirtilen durumları ne kadar sürede ele aldıklarına ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Ders anında, dersi işlerken *1-2 dakika* örnek vererek bağlantı kuruyoruz.” (Ö5)

“Sosyal Bilgiler konusuna göre en fazla *10 dakika* süre ayırıyorum.” (Ö2)

“Ders sırasında konularla işlendiği sürece kullanıyorum. Tahmini olarak şu kadar süre ayırıyorum diyemiyorum. Çok fazla olmuyor tabi. Ders konusuyla ilişkilendiriyoruz.”(Ö3)

Öğretmenlerin biri ise güncel olayları *her gün ilk derse başlamadan önce 5-10 dakika* kullandığını belirtmiş ve görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“ Her gün derse başlamadan 5-10 dakika kullanıyorum. her gün ilk derse başlamadan. Konuyla paralel olmasına gerek yok. Önemli ise hemen işliyorum.” (Ö8)

Ayrıca Tablo 4.29 incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin birinin güncel olayları *sosyal bilgiler dersinin başlangıcında 10 dakika* kullandığını belirttiği görülmektedir. Bu öğretmenin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“ Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önce giriş olarak kullanıyorum. En aşağı 10 dakika ayırıyorum.”(Ö1)

Kısaca, görüşmeye katılan öğretmenlerin güncel olayları sosyal bilgiler ders sırasında konusuna göre en çok 10 dakika ele aldığı anlaşılmaktadır.

4.2.3. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine İlişkin Düşüncelerine Ait Bulgular

Görüşmeye katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde kullandıkları güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşlerinin önemli olduğu düşünülmüş ve elde edilen bulguları Tablo 4.30’da sunulmuştur.

Tablo 4.30. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların İşlevlerine Yönelik Düşünceleri

Sosyal Bilgilerde Güncel Olayların İşlevi		f
Temalar	Kodlar	
Üst Düzey Öğrenme	1.Kalıcı öğrenme gerçekleşir.	2
	2.Düşünsel yönden aktif hale gelirler.	2
	3. Sosyal bilgiler konularıyla sosyal yaşam arasında bağlantı kurarlar.	1
	4. Konuyu örneklendirdiği için daha iyi kavrarlar.	1
	5. Öğrencilerin ülkelerini tanımalarına yardımcı olur.	1
Bilgi	1.Yeni bilgiler öğrenirler.	3
Duygusal Gelişim	1.Kişiliklerinin oluşmasında etkili.	1
Toplam		11

Tablo 4.30 incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin ikisi sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların kullanılmasıyla kalıcı öğrenmenin gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu öğretmenlerden biri bu durum hakkında görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Günlük yaşamla iç içe. Daha kalıcı bir etki yapar. “(Ö5)

Ayrıca öğretmenlerin ikisi öğrencilerin düşünsel yönden aktif hale geldiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlerden biri aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Çocukları hayata hazırlamada faydalı olduğunu düşünüyorum. Ufukları geliyor. Olaylara bakış açıları değişiyor. Başka görüşlere saygı duyuyorlar.”(Ö2)

Öğretmenlerden biri öğrencilerin sosyal bilgiler konularıyla sosyal yaşam arasında bağlantı kurduklarını belirtmişlerdir. Bu durumu öğretmenlerden biri şu şekilde ifade etmektedir:

“Sosyal bilgiler dersi yaşamdaki olayların dersi. Sosyal bilgiler dersi ile güncel yaşam arasında paralellik kurulur.”(Ö3)

Güncel olayların konuyu örneklendirdiği için öğrencilere daha iyi kavrama sağladığını öğretmenlerden biri belirtmiş ve bu durumu aşağıdaki gibi ifadelendirmiştir:

“Çocukların konuları daha iyi kavramaları için. Kendi yaşadıkları çevredeki örnekleri veriyor. Konumuza hangi güncel olay denk gelirse daha çok onunla ilgili konuşuyorum.” (Ö4)

Aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerden biri güncel olayların öğrencilere ülkelerini tanımalarına yardımcı olduğunu belirtmiş ve şu şekilde ifade etmiştir:

“Haberdar olmalılar. Nasıl bir yerde yaşadıklarını bilmeliler. Ülkelerini tanımalılar. Öğrencilerin bildikleri yanlışları, doğruları yönlendirmek için kullanıyorum. Haklarını öğreniyorlar.”(Ö6)

Tablo 4.30’a göre, öğretmenlerin üçü güncel olaylar sayesinde öğrencilerin yeni bilgiler öğrendiklerini belirtmiştir. Ve bu durumu içlerinden biri şu şekilde ifade etmiştir:

“Tabii ki önemli. Çocukların genel kültürlerinin artması için güncel olayları takip etmelerini istiyorum. Bilgi yarışma programlarını genel kültürlerinin artması için mutlaka izlemelerini istiyorum. Bazı bilgiler vardır ki özellikle alıp okumazsınız ama TV ile öğrenebilirsiniz.”(Ö9)

Ayrıca aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerin biri güncel olaylar ile öğrencilerin kişiliklerinin gelişiminde etkili olduğunu belirtmiş ve aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Çocukların konuşturulması lazım. Haberleri dinlemeleri, bunları sınıf ortamına getirmeleri lazım. Çocuklarda bilişsel alanda gelişme oluyor. Kültürü artıyor. Geçiş aşamasında olduğu için kişiliğinin oluşmasında etkili.”(Ö7)

Genel olarak görüşmeye katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayların ele alınmasıyla öğrencilerin üst düzey öğrenmeler gerçekleştirdikleri, yeni

bilgiler edindikleri ve kişiliklerinin olumlu yönde gelişmelerine katkı sağladığına inandıkları görülmektedir.

4.2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak öğretmenlere, sosyal bilgiler eğitiminde dersin güncel olaylarla desteklenmesinin öğrencileri nasıl etkilediği sorulmuş ve öğrencilerdeki değişimlere ilişkin gözlemlerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırma sonuçları ise Tablo 4.31’de sunulmuştur.

Tablo 4.31. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dersin Güncel Olaylarla Desteklenmesinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisine Yönelik Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Düşünme	1.Düşünsel yönden aktif hale geliyorlar.	5
	2. Konular örneklendiği için daha iyi kavıyorlar.	2
	3. Hatırlama düzeyleri artıyor.	1
İlgi	1.Öğrenmeye olan ilgileri artıyor.	2
	2.Derse katılımları artıyor.	1
	3.Öğrendiklerini paylaşmaktan mutluluk duyuyorlar.	1
	4. Güncel olayları takip etmeye başlıyorlar.	1
Bilgi	1.Temel çocukluk haklarını öğreniyorlar.	2
Toplam		15

Tablo 4.31’e bakıldığında, öğretmenlerin beşi güncel olaylarla desteklenen bir sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin düşünsel yönden aktif hale geldiğini belirtmiştir. Öğretmenlerden biri bu durumu aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Öğrenci eleştirmeye başlıyor. İrdeliyor. Hayatı daha kolay anlamlandırmaya başlıyor. Etkili bir birey oluyor. Tartışıyor...”(Ö1)

Öğretmenlerin ikisi güncel olaylarla konular örneklendiği için öğrencilerin daha iyi kavradığını düşünmektedir. Bu öğretmenlerden biri bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Kendilerine göre ders çıkarıyorlar. Konuyu daha iyi kavıyorlar. “(Ö4)

Ayrıca öğretmenlerden biri öğrencilerin hatırlama düzeylerinin arttığını belirtmiş ve aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“Olumlu etkileniyorlar. Konuyu daha iyi hafızalarında tutuyorlar. Daha ilgiyle derse katılıyorlar. Öğrenci de takip ediyor. Özellikle haberleri izliyorlar.”(Ö5)

Tablo 4.31’e bakıldığında, öğretmenlerin ikisi güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerinin arttığını gözlemlemiştir. Bir öğretmen bu duruma aşağıdaki gibi açıklama getirmiştir:

“ Fikirleri değişiyor. Yorum yaptıkça yanlış bildiklerini denetliyorlar. İstek artıyor. Ertesi gün bir şeyler anlatıyorlar, soru sormayan bile.” (Ö2)

Öğretmenlerden biri derse katılımın arttığını gözlemlemiş ve bu duruma şu şekilde açıklama getirmiştir:

“Parmaklar çok kalkıyor. Kendi görüşlerini bildirmek için çaba ediyorlar.”(Ö9)

Tablo 4.31’e göre, öğretmenlerden biri öğrencilerin öğrendiklerini paylaşmaktan mutluluk duyduğuna ilişkin görüşünü aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“Kendi bildiklerini de katmaya çalışıyorlar. Paylaşmak istiyorlar.”(Ö6)

Ayrıca öğretmenlerin ikisi ise, öğrencilerin temel çocukluk haklarını öğrendiklerini belirtmiş ve bu duruma ilişkin görüşünü aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“... Haklarını öğreniyor. Özellikle haklarını öğrenmelerini istiyorum. Kafalarına var ekmeğini al olsunlar istemiyorum. Doğruları öğrenmeye başlıyor.”(Ö1)

Görüşme yapılan öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda görülüyor ki, öğrencileri düşünsel yönden değişim göstermekte, gerek derse gerek öğrenmeye olan ilgi ve motivasyonları artmakta ve yeni bilgi sahibi olmaktadır.

4.2.5. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğretmenlere sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullandıkları sorulmuş ve ilgili bulgular Tablo 4.32’de sunulmuştur:

Tablo 4.32.Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Güncel Olayları Kullanım Amaçları	f
1.Konuyu örneklendirmek için	4
2.Performans görevi için	2
3.Sosyal hayatı tanımları için	1
4.Önemli bir olayı paylaşmak için	1
5.Derse ilgi çekmek için	1
6.Ders konularıyla sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını sağlamak için	1
Toplam	10

Tablo 4.32’ye göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin dördü sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları konuyu örneklendirmek için kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bu durumu bir öğretmen şu şekilde ifade etmiştir:

“ Konuya örnek vermek ve performans görevleri için veriyorum.”(Ö2)

Öğretmenlerin ikisi güncel olayları, performans görevi için kullandığını ifade etmiştir. Bir öğretmenin bu duruma ilişkin ifadesi aşağıdaki gibidir:

“ Performans görevi için veriyorum.”(Ö1)

Tablo 4.32’ye göre görüşmeye katılan öğretmenlerin biri sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları öğrencilerin sosyal hayatı tanımlarına yardımcı olmak için kullandığını belirtmiş ve görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Hayata hazırlamak için kullanıyorum. Kapalı kalmasınlar. Şimdiden yorum yapsınlar.”(Ö6)

Öğretmenlerin biri güncel olayları önemli bir olayı paylaşmak için kullandığını belirtirken, görüşü aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Aslında özel olarak bu projeymiş, performans şeklinde değil. Önemli olduğunu hissettiğim her konuyu ödev olarak verebilirim. Gerekliliğine inandıysam üniteyle alakası olmasa bile güncel olaylarla ilgili ödev verebilirim.”(Ö9)

Ayrıca öğretmenlerin biri güncel olayları derse ilgi çekmek için kullandığını ifade etmiş ve görüşünü aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“İlgi çekmek için kullanıyorum. Konuların günlük yaşamdan uzak olmadığını fark ettirmek için kullanıyorum. Yani ders konuları aslında günlük hayattan kopuk değil, günlük yaşamda içinde yaşadığımız olaylardır. Aralarında bağlantı kurmak için kullanıyorum.”(Ö8)

Öğretmenlerin biri ise, öğrencilerin ders konularıyla sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını sağlamak için güncel olayları kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Kalıcı etki yapar. Günlük hayatla bağlantı yapsınlar diye kullanıyorum.”(Ö5)

Öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları en fazla konuyu örneklendirmek ve performans görevi amaçlı kullandıkları görülmektedir.

4.2.6.Görüşmeye Katılan Öğretmenlerinin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Bulgular

Temel araştırma konularından biri olmak üzere, öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımlar merak edilmiş ve öğretmenlere güncel olayları nasıl ele aldıkları sorulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.33’de sunulmuştur.

Tablo 4.33. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Benimsedikleri Yaklaşımlar	f
1.Sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma.	5
2.Güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma.	4
Toplam	9

Tablo 4.33'e göre öğretmenlerin beşinin sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma yaklaşımını benimsediği belirlenmiştir. Bu duruma ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Konuyla ilgili hazırlıklı geliyorlar. Bulduğu bütün materyalleri getiriyor. Teşekkür ediyorum. Sınıfta paylaşıyor. Herkes yararlanıyor. Sınıfta okuyorlar. Çıkarım yapıyorlar. Tartışma yapılıyor.” (Ö5)

“İşlediğim konuyla ilgili olmasına dikkat ederim. Örnek olarak veriyorum. Karşılaştırma yaparken kullanıyorum. Tartışma da yapılıyor.” (Ö6)

“Aslında derse başlamada önce hazırlığımız oluyor. O dersi bir gün önceden hatırlatırız. Öğrenci önceden tahmini olarak hazırlanır, konuyu sezer sonra kaynak olarak hazırlanır. CD, kartpostal, gazete kupürleri getirir. Ben de kendi kaynaklarımı getiririm ve derse bir noktadan başlanır. Önceden öğrenci hazırlık yaptığı için konuyla bağlantı kurulması daha kolay oluyor. Zaten bugünkü güncel olay şu demiyorum direk olarak. Konuyla ilgili güncel olaya giriş yapıyoruz, sonra konuyu sezdiriyor ve giriyoruz.” (Ö8)

Öğretmenlerin dördünün güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma yaklaşımını benimsediği belirlenmiştir. Bu duruma ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Haberin Var mı? Panosu var. Her gün görevli 3 öğrenci, buldukları haberleri panoya asıyorlar. Bunlar üzerine konuşuyoruz. O panodan çocuklara soru soruyorum. Her akşam haber günlüğü tutuyorlar. Sınıfta okuyorlar. Tartışma yapıyoruz. Önemli olanları seçiyorum. Onun üzerine tartışıyoruz. Özellikle çocuklara önemli haber seçmeyi öğretiyorum.” (Ö1)

“Haberlerden başlıyoruz. Bir gün önceki haberlerde ne varsa onu soruyorum, tartışıyoruz. Aynı bir zaman dilimi olarak değil. Günü gününe konuşuluyor.” (Ö2)

Görüşme sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayların ele alındığı yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir.

4.2.7. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Bulgular

Görüşmeye katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde kullandıkları güncel olayları seçerken neleri ölçüt aldıkları merak edilmiş ve ilişkin bulgular Tablo 4.34'te sunulmuştur.

Tablo 4.34. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Görüşleri

Güncel Olayların Seçiminde Dikkate Alınan Kriterler	f
1.Konuya uygunluğuna	6
2.Öğrenci seviyesine	4
3. Öğrencinin yaşadığı sosyo-kültürel çevreye uygunluğuna	1
4.Görsel içerikli olmasına	1
5.Dikkat çekici olmasına	1
6.Tüm toplumu ilgilendirmesine	1
Toplam	14

Tablo 4.34’te sunulan bulgular incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin altısı güncel olayların konuya uygunluğunu kriter olarak aldığını belirtmiştir. Bir öğretmenin bu duruma ilişkin görüşü aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

“Konuyla bağlantılı olmasına daha çok dikkat ediyorum.”(Ö5)

Öğretmenlerin dördü ise güncel olayların öğrenci seviyesine uygunluğunu kriter olarak aldığını belirtmektedir. Bu duruma ilişkin bir öğretmenin görüşü aşağıdaki gibidir:

“ Çocuğun seviyesine uygun olmalı. Konuyla ilişkili olması. Sakıncalı olabilir diye müfredat dışına çıkmıyorum.”(Ö4)

Tablo 4.34’e göre öğretmenlerin biri güncel olayların öğrencinin yaşadığı sosyo-kültürel çevreye uygunluğunu kriter olarak aldığını ifade ederken, görüşü aşağıdaki gibidir:

“Seviyeye uygun olmasına çok dikkat ediyorum. Daha çok çevre ve konuyla ilgili konular.”(Ö3)

Öğretmenlerden biri güncel olayların görsel içerikli olmasını kriter aldığını aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Daha çok çocukların aklında kalabilecek görsel içerikli konulara yer veririm.”(Ö1)

Ayrıca öğretmenlerin biri güncel olayların dikkat çekici olmasını, görüşmeye katılan öğretmenlerden bir diğeri ise güncel olayların tüm toplumu ilgilendirmesini kriter olarak benimsediğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Dikkat çekici olmasına. Tüm toplumu ilgilendiriyor olmasına. Konumuza yakın olmasına.”(Ö8)

Görüşmeye katılan öğretmenlerin güncel olayların seçiminde konuya ve öğrenci seviyesine uygunluğuna dikkat ettikleri görülmektedir.

4.2.8.Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde kullandıkları konular sorulmuş ve bulgular Tablo 4.35’te sunulmuştur.

Tablo 4.35. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayların Seçiminde Kullandıkları Konulara İlişkin Görüşleri

Güncel Olayların Seçiminde Kullanılan Konular	f
1.Konuyla bağlantılı olmasına	4
2.Toplumsal	2
3.Eğitim	1
4.Ekonomi	1
5.Siyaset	1
6.Çevre	1
7.Önemli gördüğüm her türlü konu	1
Toplam	11

Tablo 4.35’ten elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin dördü konuyla bağlantılı güncel olayları kullandığını, ikisi toplumsal, biri eğitim konularını, biri ekonomi konularını, bir diğeri siyaset konularını, biri çevre konularını ve diğer biri ise önemli gördüğü her türlü konuyu işlediğini ifade etmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde kullandıkları konulara ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Sosyal bilgiler konularıyla ilgili her türlü konuyu.”(Ö1)

“Eğitim, siyaset üzerine konuşuyoruz.”(Ö2)

“Çevre, toplumsal, ekonomi haberlerini işliyoruz.”(Ö3)

“Siyasi olaylara pek girilmiyor. Sosyal olaylara daha çok yer veriliyor. Üniteye, Sosyal Bilgiler üniteleri doğrultusunda giriliyor.”(Ö4)

“Konuyla ilgili olmasına yer veriliyor.”(Ö5)

“Daha çok çevre ve toplumsal konulara bağlı olmasına. Çocuklar örnekleriyle öğretmeni yönlendiriyor. Magazin kesinlikle olmuyor. İzin vermiyorum.”(Ö6)

“Ders konularına yakın olmasına dikkat ediyorum.”(Ö8)

Kısaca öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde konuyla bağlantılı, toplumsal, eğitim, ekonomi, siyaset gibi güncel olay konularını ele aldıkları görülmektedir.

4.2.9.Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara Yönelik Bulgular

Öğretmenlere ayrıca sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynaklar sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.36’da sunulmuştur.

Tablo 4.36. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yararlandıkları Kaynaklar	f
1.Gazete	8
2.İnternet	6
3.TV	6
4.Dergi	2
5.Yaşamdan örnekler	1
6.Radyo	1
7.Broşürler	1
8.Belgesel	1
9. Ders kitapları	1
Toplam	27

Tablo 4.36’ya göre, öğretmenlerin sekizi güncel olayları ele alırken gazeteyi, altısı interneti, altısı TV’yi kullanırken öğretmenlerin ikisi dergiyi kullandıklarını ifade etmiştir. Tablo 4.36’ya göre broşürler, belgesel ve ders kitaplarının birer öğretmen tarafından kullanıldığı anlaşılmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenler, sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde kullandıkları konulara ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Gazete,internet,bilim ve çocuk dergisi.”(Ö1)

“Gazete,radio,Tv,internet.”(Ö2)

“Ders kitabı,gazete küpürleri,broşürler,internet,TV kullanıyoruz.”(Ö3)

“Gazete küpürleri. Çocukların izlediği konuyla ilgili belgeler. Çevreden duydukları,yaşamdan örnekler.”(Ö4)

Görüşme yapılan öğretmenlerin genel olarak güncel olayları ele almak için gazete, internet, TV, dergi ve yaşamdan örnekleri kaynak olarak kullandıkları anlaşılmaktadır.

4.2.10. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Güncel Olaylara Yönelik Etkinlikleri Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.37’de görüşmeye katılan öğretmenlere güncel olayları ele alırken ne tür etkinlikleri uyguladıklarını belirlemek için yöneltilmiş sorudan elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 4.37. Öğretmenlerin Güncel Olaylara Yönelik Etkinlikleri Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin Güncel Olaylara Yönelik Uyguladıkları Etkinlikler	f
1.Günlük haber takibi	5
2.Haber günlüğü oluşturma.	3
3.Haber bülteni tahtası hazırlama.	2
4.TV, radyo haber programı düzenleme.	1
5.Haberlere ilişkin şarkı besteleme	1
6.Haberlere ilişkin şiir yazma.	1
7.Haber olayları oyunlaştırma.	1
8.Haberlere ilişkin resim yapma.	1
Toplam	15

Tablo 4.37’ye göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin beşinin güncel olayları ele alırken günlük haber takibi etkinliğini uyguladığı, öğretmenlerden üçünün haber günlüğü oluşturma etkinliğini uyguladığı, öğretmenlerin ikisinin ise haber bülteni tahtası oluşturma etkinliğini uyguladığı sonucu elde edilmiştir. Bir öğretmen bu durumlara yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

“Haber günlüğü oluşturuyoruz. Günlük haber takibi yapıyoruz. Sınıfa gazete getiriyoruz. Haber bülteni oluşturuyoruz. Hoşlarına giden, ilgisini çeken konuları asıyorlar.”(Ö9)

Tablo 4.37’de sunulan bulgulara göre, öğretmenlerin birinin TV, radyo haber programı düzenleme etkinliğini uyguladığı sonucu elde edilmiştir. Bu duruma ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Tv, radyo programı oluşturun. Kendileri buluş yapmış gibi açıklıyorlar. Sunum yapıyorlar.”(Ö1)

Öğretmenlerden biri haberlere ilişkin şarkı besteleme etkinliğini, haberlere ilişkin şiir yazma etkinliğini, haber olayları oyunlaştırma etkinliğini ve ilişkin resim yapma etkinliğini benimsediğini belirtmiş, bu duruma yönelik görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Drama, resim, şarkı, şiir besteliyorlar.”(Ö6)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden günlük haber takibi, haber günlüğü oluşturma, haber bülteni tahtası oluşturma gibi etkinliklerden en fazla yararlandıkları sonucu elde edilmiştir.

4.2.11. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.38’de öğretmenlerin güncel olayları ele alırken kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin bulguları yer almaktadır.

Tablo 4.38. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Güncel Olaylar Ele Alırken Kullanılan Yöntem ve Teknikler	f
1.Tartışma	9
2.Soru-cevap	4
3.Empati	3
4.Beyin fırtınası	3
5.Drama	2
6.Anlatım	2
7.Araştırma-inceleme	2
8.Görüşme	1
9.Münazara	1
Toplam	26

Tablo 4.38’den elde edilen bulgulara göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin dokuzu güncel olayları ele alırken tartışma yöntemini kullanırken, dördü soru-cevap tekniğini, üçü empati tekniğini, üçü beyin fırtınası tekniğini, ikisi drama yöntemini, ikisi ise anlatım yöntemini, ikisi araştırma-inceleme yöntemini; biri görüşme tekniğini, dokuzu ise münazara yöntemini kullandığını belirtmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler güncel olayları ele alırken kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Tartışma,beyin fırtınası,empati,münazara”(Ö9)

“Anlatım,soru-cevap,tartışma.”(Ö7)

“Drama,empati,tartışma,soru-cevap.”(Ö1)

“Tartışma,beyin fırtınası. Gördüklerini anlatıyorlar.”(Ö5)

Kısaca öğretmenlerin güncel olayları işlerken tartışma, soru-cevap, empati kurdurma, beyin fırtınası, drama, anlatım, araştırma inceleme gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları söylenebilir.

4.2.12. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Diğer Görüşlerine Yönelik Bulgular

Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara ilişkin bulguları Tablo 4.39’da aktarılmıştır.

Tablo 4.39. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Diğer Görüşleri

Yaşanılan Sorunlar	f
1.Kalabalık sınıf mevcudu	3
2.Çocukların ilgisizliği	3
3. Kaynak yetersizliği	2
4.Ailelerinden edindikleri kalıplaşmış bilgiler	2
5. Güvenilir bilgi kaynaklarını kullanmamaları	1
6. Ailenin düşük eğitim düzeyi	1
7. Ekonomik farklılıklar	1
Toplam	13

Tablo 4.39’a göre, görüşmeye katılan öğretmenlerin üçü güncel olayları işlerken kalabalık sınıf mevcudunu, öğretmenlerin üçü çocukların ilgisizliğini ve ikisi kaynak

yetersizliğini yaşadıkları sorun olarak belirtmiştir. Bir öğretmenin bu durumlara ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Ailelerinden etkileniyorlar. Çocukların ilgisizliği. Bazen birkaç kişiyle ders yapılıyor. Sınıf kalabalıklığı. Kaynak yetersizliği.”(Ö2)

Öğretmenlerin ikisi öğrencilerin ailelerinden edindikleri kalıplaşmış bilgilere sahip olmalarını yaşadıkları sorun olarak belirtmiştir. Bu öğretmenlerden biri durumla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir.

“Çocukların bazıları ailelerinden geçen kalıplaşmış yanlış bilgilere sahipler. Bu kalıplaşmış bilgiler en büyük sorun.”(Ö1)

Tablo 4.39’a bakıldığında bir öğretmen ailelerin düşük eğitim düzeyinde olmalarını sorun olarak belirtmekte ve bu duruma ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

“Bir çocuk hem TV hem de bilgisayar, internet ve gazete gibi araçlara sahipken diğer bir çocuk aynı imkâna sahip olmuyor. Mesela bir çocuğun ailesi Tv’yi gâvur icadı diye evlerine almıyorlar. Tv yok. Günlük gazete okumuyorlar. Anne-baba okuma yazma bilmiyor. Baba takip etmiyor.”(Ö9)

Diğer bir öğretmen ise güvenilir bilgi kaynaklarına ulaşamamasını sorun olarak belirtmiş ve aşağıda sunulduğu gibi ifade etmiştir.

“Bilgileri yanlış kaynaklardan aldıklarını gözlüyorum. Rakamsal bilgileri yanlış alıyorlar.”(Ö6)

Bir öğretmen aileler arasında kültür farklılığını ve öğrenciler arasındaki ekonomik farklılıkları sorun olarak görmektedir. Bu duruma yönelik görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“ Genellikle ailenin kültür farklılığı, ekonomik yapıdan kaynaklanan sorunlar tabîi ki.”(Ö7)

Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken kalabalık sınıf mevcudundan, çocukların ilgisizliğinden, kaynak yetersizliğinden, çocukların ailelerinden edindikleri kalıplaşmış bilgilerinden rahatsızlık duydukları görülmektedir.

4.2.13. Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Önerdikleri Çözümlere Yönelik Bulgular

Öğretmenlere güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara ilişkin sundukları çözüm önerileri sorulmuş ve elde edilen bulguları Tablo 4.40’da aktarılmıştır.

Tablo 4.40.Öğretmenlerin Güncel Olayları Ele Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Getirdikleri Çözüm Önerileri

Yaşanılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	f
1.Günlük gazete alınıp,dergilere abone olabilirler.	3
2.Ders süresi arttırılabilir.	2
3.Sosyal bilgiler programı iyileştirilebilir.	2
4.Haber günlüğü tutabilirler.	2
5.Bülten tahtası oluşturulabilirler.	2
6.Sınıf mevcutları azaltılabilir.	1
7.Veliye rehberlik yapılabilir.	1
8. Öğrenci ilgi alanları üzerinde durulabilir.	1
Toplam	14

Tablo 4.40 incelendiğinde, öğretmenlerin üçü güncel olayları ele alırken yaşadıkları olası sorunlara ilişkin günlük gazete alınıp, dergilere abone olunabileceğini çözüm önerisi olarak sunmuştur. Bir öğretmen bu duruma yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Kendimden örnek veriyorum. Gazete alıyorum, dergi alıyorum.”(Ö7)

Öğretmenlerin ikisi ders süresinin arttırılmasını, yine öğretmenlerin ikisi Sosyal Bilgiler programının iyileştirilmesi gerektiğini çözüm önerisi olarak sunmuştur. Bir öğretmen bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“ Ünite sayısı azaltılabilir. Ders süresi arttırılabilir.”(Ö3)

Tablo 4.40’a göre, öğretmenlerin ikisi haber günlüğü tutulmasını ve yine öğretmenlerin ikisi bülten tahtası oluşturulmasını çözüm önerisi olarak sunmuştur. Bu durum ile ilgili bir öğretmenin görüşü aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

“Günlük tutsunlar. Dergiye üye olsunlar. Bülten tahtası oluştursunlar.”(Ö4)

Öğretmenlerin biri sınıf mevcutları azaltılması çözüm önerisini getirmiş ve görüşünü aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“Sınıf mevcutları azaltılmalı. Ders programı da yüklü. Zaman sorunu yaşıyorum.”(Ö5)

Öğretmenlerden bir diğeri ise veliye rehberlik yapılması önerisini getirmiş ve görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Veliyi çağırıyor. Çocuğun sınıfta düştüğü durumu anlatmaya çalışıyorum. Anladık diyorlar. Ama uygulama yok. Gazete alıyorum. Sınıfta gazete okunuyor. Ailelerinden görmediklerini sınıfta görüyorlar.”(Ö9)

Son olarak öğretmenlerden bir diğeri ise öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik konular üzerinde durulmasını öneri olarak sunmuş ve görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“İlgilerine yönelik konular üzerinde durulmalı.”(Ö4)

Bu görüşme bulgularına bakıldığında, öğretmenlerin günlük gazete alınıp, dergilere abone olunması, haber günlüğü tutulması, bülten tahtası oluşturulması, veliye rehberlik yapılması, öğrenci ilgi alanları üzerinde durulması, ders süresinin arttırılması, sosyal bilgiler programının iyileştirilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması gibi genel öneriler getirdikleri görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırma 2007-2008 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylara yer verip vermediği, işlevlerine ilişkin temel görüşleri, kullanım amaçları, güncel olayı seçerken dikkate aldıkları kriterleri, güncel olayların ele alınışında benimsedikleri temel yaklaşımları, kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikleri, yararlandıkları kaynakları ve tercih etme nedenlerini, ele aldıkları konuları ayrıca bu süreçte karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada görüşler, öğretmenlerin 222'si ile nicel veri toplama kaynaklarından biri olan anket, 10'u ile nitel veri toplama kaynaklarından görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma alt amaçlarına yönelik yapılan çalışmada elde edilen bulgular, dördüncü bölümde alt başlıklar halinde sunulmuştur. Bu bölümde ise dördüncü bölümde sunulan bulgular sırasıyla tartışılmıştır.

5.1.Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayların Ele Alınış Biçimine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma

Okullarda verilen eğitimin hayata paralel olması beklenmektedir. Bireylerin eğitim sisteminin kendilerinden istediği etkili vatandaş olma çabaları, geçmişte yaşananları, günümüzle ilişkilendirmesi ve geleceğe yönelik kestirimlerde bulunması, güncel olay kaynaklı dergi, televizyon, internet, gazete, radyo gibi kaynakları kullanması ve ilgili yorumlar, açıklamalar getirmesiyle şekillenmektedir.

Araştırmada ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer verip vermedikleri sorulmuş ve %30,2'si her zaman, % 56,4'ü ise çoğunlukla kullandığını belirtmiştir. Haas ve Laughlin (2000)'de "*Güncel Olayların Öğretimi: Sosyal Bilgilerdeki Yeri*" başlıklı çalışmasında, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'ne üye olan 598 öğretmene sınıflarında güncel olaylara yer verip vermediklerini belirlemek için anket uygulanmıştır. Bu araştırmada öğretmenlerin

sınıf ortamlarında güncel olayları kullandığı sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde Deveci (2007) de, “*Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri*” başlıklı araştırmasında farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin okumakta olduğu 14 ilköğretim okulunda görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılan 20 sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşme yapmıştır. Araştırmada öğretmenlerin derslerinde güncel olayları kullandığı görülmüştür. Bu bulgulara bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer verdiği, bu vasıta ile sosyal bilgiler eğitiminin dün, bugün ve gelecek boyutlarından bugünü sınıf ortamına taşıdıkları söylenebilir. Wilson ve diğerleri (1999) “*Medyanın geniş çapta odaklandığı güncel tartışmalı konular Sosyal Bilgiler programı içeriğinin bir parçası mıdır?*” başlıklı araştırmalarında güncel tartışmalı konularla programın bütünleştirilmesine ilişkin öğretmenlerin bakış açıları belirlenmiştir. Araştırmada bu soru anketler ve derinlemesine görüşmelerle anaokulundan on ikinci sınıfa kadar ki eğitim sürecinde yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak yanıtlanmaya çalışılmış ve 48 eyalette toplam 468 anket, ortaokul ve lise Sosyal Bilgiler öğretmenlerine posta yoluyla gönderilmiştir. Öğretmenlere Clinton ile ilgili haberlere yer verip vermedikleri sorulmuş ve araştırma sonucunda öğretmenlerin yarısından fazlasının güncel olaylara yer verdiği anlaşılmıştır.

Bu araştırmada öğretmenlerin % 70,5’i sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre en fazla ele aldıkları sonucuna ulaşılmış, ayrıca öğretmenlerin %35,8’inin sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre güncel olaylara 10-15 dakika süre ayırdıkları tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler de benzer şekilde sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre 10 dakika zaman ayırdıklarını belirtmiştir. Bu bulgu Deveci (2007)’nin de yaptığı benzer çalışmada öğretmenlerin çoğunluğu sosyal bilgiler dersinde güncel olayları konuya göre yeri ve zamanı geldiğinde 1 ile 10 dakika arasında yer verdiği sonucu ile desteklenmektedir. Haas ve Laughlin (2000)’in yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin güncel olayları daha çok haftalık, haftada birkaç defa ya da önemli bir konu olduğu zaman işledikleri sonucu elde edilmiştir. Bu bulgulara bakıldığında öğretmenlerin güncel olayları işledikleri, sosyal bilgiler dersine paralel ve denk geldiğinde ele aldıkları ancak fazla zaman ayırmadıkları söylenebilir. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların ele alınıp alınmaması öğretmene bağlıdır. Dolayısı ile ele alınan güncel olaylara öğretmenlerin ne durumda ne kadar süre ayıracağı da öğretmenlere göre değişebilmektedir.

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin birçok sözel bilgi, kavram ve ilkeyi öğrendiği bir konu alanı olduğundan, bu bilgiler öğrenciler için anlamlı duruma getirilmezse bilgiler ezberlenir. Türkiye’de bu ders genelde öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından yoğun ezber gerektiren bir ders olarak algılanmaktadır (Erden, tarihsiz). Bu durum, öğrencinin okulda öğrendiklerini okul dışı yaşamına aktarmasına zorluk çıkarmakta ve kopukluk yaşamasına sebep olmaktadır. Yapararak yaşayarak öğrenme temeline dayalı bir eğitimde, öğrencilere verilen kavram ve ilkeler günlük hayatla ilişkilendirilmediği sürece bilginin anlaşılabilirliği güçleşecektir. Bu nedenle okulda ve sınıf ortamında verilecek eğitimin hayata yönelik olması gerekmektedir.

Okul içi ve dışı yaşam arasında bağın kuvvetli olmasının öğrenmede önemli bir işleve sahip olduğu bilindiğinden bu çalışmada öğretmenlere güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için bir soru yöneltilmiştir. Bulgular araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,7’sinin güncel olayların öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırdığı görüşüne katıldığı yönündedir. Bu bulgu Kaltsounis (1987)’in, güncel olaylarla desteklenen bir sosyal bilgiler dersinde okul dışı yaşantılar sayesinde okuldaki çalışmaların anlamlaştığı düşüncesiyle tutarlıdır (Akt:Erden,tarihsiz). Paykoç (1987) ise, “güncel olaylar ile belirli gün ve haftalar aracılığıyla çocukların önemli toplumsal olaylara yaşayarak katılmaları sağlanabilir” görüşündedir. Benzer şekilde Akınoğlu (2002)’nin “güncel olayların kullanımı çocuğun yaşamla bağını güçlendirir” görüşü bu kanıyı desteklemektedir. Erden (tarihsiz)’e göre de güncel olaylar, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmalarını, kazandıkları bilgileri gerçek yaşamdaki problemlere uygulamalarını sağlamaktadır. Deveci (2007) ise, güncel olayların öğrenciler için okul içi ve dışı yaşam, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmasını sağlayan önemli bir köprü görevi gördüğü ve öğrenme yaşantısının doğallaşmasını ve zenginleşmesine katkı sağladığı görüşündedir. Bu görüşlere ve araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin, güncel olayların okul içi ve dışı arasında bağ kurulmasını ve sosyal bilgiler eğitiminin hayata yönelik olma işlevini birinci derece öneme aldıkları söylenebilir.

Bacanlı (2003)’ya göre, işlem öncesi dönemde kavramları edinen çocuk, 7 ile 12 yaşlar arasını kapsayan somut işlemler döneminde işlem yapabilir hale gelir. Ancak, henüz gözünün önünde, somut işlemleri yapabilir. Soyut olan, elle tutulup, gözle

görülemeyen işlemler henüz gerçekleştirilemez. Araştırmanın yürütüldüğü ilköğretim öğretmenlerinin okuttukları dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri de somut işlemler dönemine denk gelmektedir. Senemoğlu (2003)'na göre de bu dönemde, düşünme süreçleri çocuk tarafından gözlenebilen gerçek olaylara yöneliktir. Çocuklar, somut olduğu sürece karmaşık problemleri çözebilirler. Soyut problemleri ise çözemezler. Soyut kavramları, çevresindekileri model alma yoluyla yerinde kullanmalarına rağmen, anlamlarını açıklayamazlar. Piaget'in bu döneme somut işlemsel dönem demesinin nedeni çocuğun mantık yeteneklerini somut nesne ve yaşantılar üzerine uygulayabilmesidir (Küçükkaragöz, 2004, 92). Araştırmada öğretmenlerin güncel olayların işlevine yönelik görüşüne ait bulgu, araştırmaya katılan öğretmenlerin %93,6'sına göre güncel olayların sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkardığı yönündedir. Sosyal bilgiler, kavramları ve genellemeleri açısından kalabalık bir derstir. Bu kavramların ve genellemelerin anlaşılması ilgili bağlamlarında kullanılmasına bağlıdır. Aksi takdirde ders bilgilerinin ezberden öteye gitmesi mümkün olmayabilir. Kısaca öğretmenler sosyal bilgiler dersinde öğretilecek kavram ve genellemeleri güncel olaylar vasıtasıyla sunarak hayattaki ilgili durumlarına bağlayabilirler. Böylece öğrenciler güncel olay kaynaklarında geçen sosyal bilgiler dersi ile ilgili kavram ve genellemelerin gerçekte günlük yaşamın parçası olduğunu fark edebilirler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden, sosyal bilgiler dersinin güncel olaylarla desteklenmesinin öğrencileri nasıl etkilediğine yönelik gözlemlerini belirtmeleri istenmiştir. Belirtilen dört yüz üç görüşün yüz yirmi sekizi öğrencilerin düşünsel yönden aktif hale geldiğine, altmış altısı öğrencilerin derse etkin katılımlarının arttığına, elli altısı öğrencilerin somutlaşan içeriği daha kolay algıladığına, yirmi beşi öğrencilerin dünya, toplum ve çevre olaylarına duyarlı davrandığına yöneliktir. Bire bir görüşme yapılan öğretmenlerin gözlemleri ise öğrencilerin düşünsel yönden aktifleştiği, örneklenen konuları daha iyi kavradığı, hatırlama düzeylerinin arttığı, öğrenmeye yönelik ilgi ve derse katılımlarının arttığına, bildiklerini paylaşmaktan mutluluk duyduklarına yöneliktir. Bu bulgular Paykoç (1987) ve Erden (tarihsiz) tarafından sosyal bilgiler dersinde ele alınan güncel olayların öğrenme ortamının ilgi çekici olması, konuyu örneklendirerek öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırması, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlaması gibi görüşlerle tutarlık göstermektedir. Haas ve Laughlin (2000)'in yaptıkları çalışmada öğretmenler

güncel olaylar vasıtasıyla öğrencilerde bilgi toplama, bilgileri analiz etme, problem tanımlama, varsayım üretme, ana hatları özetleme, sonuç yazma gibi becerilerinin geliştiğine inanmaktadır. Kabapınar ve Baysal (2004)'ın hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersinde öğretim programı ile ilgili konulardaki gazete haberleriyle yaşamla ilişkili sosyal sorunlar içeren bir öğretimin tasarlanmasını ve değerlendirilmesini yapmayı amaçladıkları araştırmalarında ilköğretim üçüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sorunların çözümünde öğretmen, ders kitabı yazarından ya da ailesinden bir büyüğün yönlendirmesinden bağımsız olarak kendi düşüncelerini ortaya koyarak sosyal olayları ahlaki, düşünsel ve empatik boyutlarıyla değerlendirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Arın (2006)'ın sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisini belirlemek amacıyla yaptığı deneysel çalışmasında, güncel olayların kullanımının uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarıları ile hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuş ve öğrencilerin güncel konuların kullanımına yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada öğrencilerin güncel olayların kullanımına yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde Ünlüer (2008)'in yaptığı araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretiminde kullanılan gazeteler ile öğrencilerin akademik başarılarının ve tutumlarının arttığı görülmüştür. Bu araştırma bulgularına bakıldığında güncel olaylarla desteklenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik anlamda olumlu gelişmelere ve tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Paykoç (1987) sosyal bilgiler programı kapsamında *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme, güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici olarak kullanma, güncel olayları sosyal bilgiler ünitelerinin temeli olarak kullanma* olmak üzere üç farklı yaklaşımla ele alınabileceğini belirtmiştir. Araştırmanın bir alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımlar incelenmiştir. Bu araştırma bulgusu, öğretmenlerin %82'sinin ve görüşmede bu soruya cevap veren dokuz öğretmenin beşinin *güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici olarak kullanma* yaklaşımını en fazla benimsediği yönündedir. Bu öğretmenlerin % 61,7'si ve görüşmede bu soruya cevap veren dokuz öğretmenin dördünün *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme* yaklaşımını ikinci derecede kullandığı sonucu elde

edilmiştir. Bu bulgulara bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları birinci derecede işledikleri, ikinci derecede ise güncel olayları ele almak için her gün belirli bir süre ayırdıkları söylenebilir. Bu durumda araştırmaya katılan öğretmenlerin literatürde belirtilen yaklaşımları benimsedikleri, farklı yaklaşımlar ortaya çıkarmadıkları görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken benimsediği yaklaşımların cinsiyet, sınıf düzeyi, sınıf mevcudu, sosyo ekonomik düzey, mesleki kıdem gibi demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Bulgularda ise, öğretmenlerin benimsediği yaklaşımlar arasında demografik özellikler açısından anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu durum öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele almaları için belirli cinsiyet, sınıf düzeyi, sınıf mevcudu, sosyo-ekonomik düzey, mesleki kıdem gibi sahipliklerinden değil, güncel olayların sosyal bilgiler dersindeki öneminin farkında olmalarından kaynaklanabilir. Haas ve Laughlin (2000)'in yaptığı araştırmada, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının önemine inandıkları bulgusu bu görüşü kanıtlar niteliktedir. Benzer şekilde Deveci (2007)'nin de sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olayları kullanma durumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmada, öğretmenlerin güncel olayların sosyal bilgiler dersinin bir parçası olduğunu düşündükleri sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullanma tercihleri merak edilmiş ve öğretmenlerin %90,1'inin güncel olayları konuyu örneklendirme, %75,2'sinin günlük haber edinim amaçlı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden dördü de güncel olayları konuyu örneklendirmek için kullandığını ifade etmiştir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara ilişkin benimsedikleri temel yaklaşımlara bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları birinci derecede ele alarak konuyu destekledikleri söylenebilir. Ayrıca öğretmenler her gün güncel olaylar için belirli bir süre ayırdıklarını da belirtmişlerdir. Benimsenen bu yaklaşım için güncel olayların her gün sınıf ortamına getirilmesi günlük haber edinilmesini sağlayabilir. Araştırmada *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme* ve *güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici*

olarak kullanma yaklaşımlarının öğretmenlerce en çok benimsenen yaklaşımlar olması kullanma amaçlarının doğal sonucu olarak görülebilir.

Araştırmada incelenen diğer bir konu ise öğretmenlerin güncel olayların seçiminde dikkate aldıkları temel kriterlerdir. Bulgulara bakıldığında öğretmenlerin 4,55 aritmetik ortalamayla (% 96,4'ünün) güncel olayların şiddetten uzak olmasına dikkat ettiği yönündedir. Aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerin 4,55 aritmetik ortalamayla (%94,5'nin) güncel olayların okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesini ve 4,50 aritmetik ortalamayla (% 97,6'sı) düşündürmeye yönlendirmesini ve 4,47 aritmetik ortalamayla (%95'nin) konuya uygunluğunu her zaman ya da çoğunlukla kriter olarak aldığı sonucu görülmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin yarısından fazlası güncel olayların seçiminde konuya uygunluğunu dikkate aldığını belirtmiştir. Deveci (2007)'nin araştırmasında öğretmenlerin güncel olayları seçerken en çok güncel olayın konuyla ilgili olmasına dikkat ettiği, ayrıca şiddetten uzak olma, ideolojik konular olması, eğitici olması gibi faktörleri de gözettikleri görülmüştür. Wilson ve diğerleri (1999) tarafından yürütülen araştırmada öğretmenlerin çoğu Clinton ile ilgili günlük haberlere yer verdiklerini belirtmiştir. Sınıfta güncel olaylara yer vermeyen öğretmenlerin gösterdikleri neden ise konunun programla ilgili olmamasıdır. Deveci'nin ve Wilson ve diğerlerinin yaptığı araştırmadan elde edilen bulguların bu araştırmada öğretmenlerin belirledikleri kriterlerle benzer olduğu görülmektedir. Paykoç (1987) ve Erden (tarihsiz)'e göre, öğretmenler güncel olayları ele alırken eğitimsel değer, amaçlara uygunluk, öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeylerine uygunluk, ders konusuyla ilişkililik, ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik, ekonomiklik, güvenilirlik ve geçerlik gibi ölçütlere dikkat etmelidir. Bu duruma bağlı olarak araştırmada öğretmenlerin güncel olayların seçiminde literatürde belirtilen kriterleri göz önüne aldıklarını söylemek mümkündür.

Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde güncel olayları farklı kaynaklardan yararlanarak çeşitli konuları sınıf içine taşıyabilirler. Örneğin güncel olay kaynaklı gazeteler içerdikleri farklı konulardaki (şehir, ülke, dünya, ekonomi, sağlık, bilişim, kültür-sanat, spor, eğitim vb.) ve her düzeyde (okul öncesinden, yükseköğretime) içerdikleri bilgilerle her derste kullanılabilecek bir araçtır (MEB, 2008). Bu görüşlerden yola çıkarak araştırmada öğretmenlerin hangi tür güncel olayları seçtiğini belirtmeye yönelik soru bulunmaktadır. Bu soruya ait bulguda, öğretmenlerin % 94,1'nin günlük

toplumsal olayları ele aldığı sonucu görülmektedir. Araştırmanın diğer bulguları ise öğretmenlerin %89,1'inin günlük çevre olaylarını, %52,5'inin günlük ekonomik olayları ele aldığı yönündedir. Görüşmeye katılan öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde konuyla ilgili olan toplumsal, eğitim, ekonomi, siyaset, çevre içerikli güncel olayları işlediklerini belirtmiştir. Haas ve Laughlin (2000)'in çalışmasına katılan öğretmenlerin çoğunluğunun tarihsel, coğrafik, sosyal, ekonomik ve politik kavramların yer aldığı güncel olayları ele aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Parker (2005) sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele almak isteyen öğretmenlere örnek teşkil etmesi için hazırladığı “*Haberlerde Bir Ulus*” başlıklı sınıf posterinde güncel olayları kültür, tarih, coğrafya, ekonomi, hükümet, vatandaşlık ideali gibi başlıklarla sınıflamıştır. Araştırma bulgusuna bakıldığında öğretmenlerin ağırlıklı yer verdikleri toplumsal, ekonomik, çevre, eğitim, siyaset gibi konuların literatürde belirtilen günlük olaylarla tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Ayrıca öğretmenler tarafından bu konulara çoğunlukla yer verilmesine neden olarak sosyal bilgiler ders konularına denk gelmeleri ya da öğretmenlerin bu konuları öğrenciler için önemli görmeleri gösterilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynaklara ilişkin soru yöneltilmiş ve öğretmenlerin yaşamdan örneklerden birinci sırada, gazeteden ikinci sırada, televizyondan üçüncü sırada yararlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin gazete, internet, televizyon, dergi, yaşamdan örnekler gibi kaynaklardan yararlandıkları sonucu elde edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgu Deveci(2007)'nin güncel olayların öğretiminde öğretmenlerin gazete, televizyon, internet ve yaşamdan örnekler gibi çeşitli kaynaklardan yararlandıkları bulgusuyla örtüşmektedir. Haas ve Laughlin (2000)'in gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin gazete ve televizyon gibi kaynaklardan yararlandıkları bulgusu benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yaşamdan örnekleri en fazla kullanmalarının nedeni, sosyal bilgiler konularını hayatla ilişkilendirmek ve aralarında bağ kurmalarını sağlamak olabilir. Ayrıca etkili vatandaş yetiştirmede önemli kaynak olan gazeteler güncel, ulaşılabilir, ucuz olması açısından öğretmenlerce kullanılıyor olabilir. Televizyon, internet gibi kaynaklar alt ve orta düzey okullarda öğrenim gören öğrencilerin daha çok evlerinde yararlanabileceği kaynaklar arasında yer alır. Üst düzey okullarda öğrenim gören öğrencilerin sınıflarında da yer alabilir ve güncel olaylar bire bir takip edilebilir. Öğretmenler bu kaynakları

öğrencilerin izleme ya da araştırma yaparak güncel olayları takip etmelerini sağlamak amacıyla kullanıyor olabilir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele almak için seçtikleri kaynakları kullanmalarına ilişkin sorunun ardından bu kaynakları kullanım nedenlerine yönelik açık uçlu bir soru da yöneltilmiştir. Bu soruya ait bulgu ise belirtilen iki yüz otuz sekiz görüşün doksan sekizinin “bu kaynakların yaygın ve ulaşılmasının kolay” şeklindedir. Güncel olaylar ele alınırken yaşamdan örneklerden, gazeteden, televizyondan, internetten daha çok yararlanıldığı bulgusuna bağlı olarak, öğretmenlerin yaygın kullanılan bu kaynakların ortak özelliği olarak kolay ulaşılabilirliğini dikkate aldığı söylenebilir. Deveci (2007)’ye göre de öğretmenler, bu kaynakları güncel, kolay ulaşılabilir olmaları açısından seçmektedirler. Sosyal bilgiler dersinde sınıf içi verilen eğitimin hayata dönük olması gerekir. Öğretmenler tarafından kullanılan yaşamdan örnekler hem eğitimin sosyal yaşamdaki yerine dikkat çeker hem de ulaşılması kolay ve ucuzdur. Güncel olay kaynaklarından biri olan gazeteler de, güncel bilgiye ulaşılacak en kolay kaynaklardan biri olması açısından öğrenme-öğretme amaçlı kullanılabilir (MEB,2008). Kitle iletişim araçlarından biri olan televizyondan her gün ve her saat yerel alanda, ülkede ve dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen yeni bilgiler ulaştırılmaktadır (İşman, 2005, 293). Televizyon gibi güçlü kitle iletişim araçları vasıtasıyla öğretmenler öğrencilerin haber edinmelerini ve gözlem yapmalarını, öğretim programı konularıyla ilgili ya da eğitsel bir programı izlemelerini, not almalarını ve görüşlerini sınıf içinde tartışmalarını isteyebilir. Bu yönleriyle televizyon güncel olayların takip edilmesini sağlayarak öğrencilere sosyal bilgiler ders konularının hayatın içinde var olduğunu gösteren, öğrencilerin yanlış ve tarafsız fikirleri ayırt edebilen, araştıran, inceleyen, sorgulayan bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayan çok yönlü bir araç olarak görülebilir. Günümüzde internetin eğitim sistemi içinde yaygın kullanılmasını İşman (2005) kullanımın kolay olması, bilgiye çok hızlı ulaşılması ve kullanıcı sayısının gittikçe artması gibi kuvvetli faktörlere bağlamıştır (274). İnternet gibi güçlü bir kaynağı kullanan öğrenci aktif öğrenen durumuna geçerek bireysel öğrenme fırsatı bulabilir ve herhangi bir konu ile ilgili son bilgilere rahatlıkla ulaşabilir. Ancak ülkemizde internetin okullarda kullanımı tam olarak yaygın değildir. Bilgisayar sistemine sahip olmayan okullar bulunmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken en çok yararlandıkları kaynaklar arasında interneti göstermeleri, bu araştırmanın Adana ili merkez ilçelerine bağlı okullarda görev yapan

öğretmenlerin ve bu okullarda okuyan öğrencilerin sahip oldukları fırsatlara bağlanabilir.

Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken uyguladıkları etkinliklere yönelik araştırma sonucunda, öğretmenlerin %84,6'sının günlük haber takibi etkinliğini en fazla kullandığı bulgusu elde edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken günlük haber takibi, haber günlüğü oluşturma, haber bülteni tahtası hazırlama gibi etkinlikleri en fazla uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Paykoç (1987), Erden (tarihsiz), Demirtaş ve Barth (1997), Parker (2005)'in belirttiği üzere öğretmenler sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken *haber konularının günlük olarak işlenmesi, tartışmalı meseleler üzerine karar alma, haber bültenleri tahtasının kullanılması, haber haritalarının kullanılması, günlük gazetelerin kullanılması, televizyonun kullanılması, yuvarlak masa tartışması düzenleme, toplu görüşme düzenleme, çizelge, harita, grafik yapma, afiş ve duvar resimleri hazırlama, haberlere ilişkin karikatür çizme, radyo haber programları düzenleme, haber olayları oyunlaştırma* gibi çeşitli etkinlikleri kullanabilirler. Belirtilen bu durumlara bağlı olarak araştırmada öğretmenlerin uyguladıkları etkinliklerin literatürle ilişkili olduğu söylenebilir. Öğretmenler güncel olayları ele alırken belirtilen etkinlikleri öğrenip, dersi desteklediklerinde motivasyonu ve katılımı yüksek olumlu sınıf atmosferi yaratabilir, sınıf içi verimi arttırabilirler.

Ders hedeflerine ulaşmak isteyen öğretmenler, içeriği sunmadan eğitim durumlarını da belirler, içeriği farklı teknik ve yöntemlerle sunabilirler. Öğretim yöntem ve teknik bilgisi, uygun yöntem ve tekniğin seçimi, bunların yerinde ve zamanında kullanılması, öğretmen ve öğrencinin başarısını artıran temel etkenlerdendir (Tok, 2007, 162). Bu araştırmada öğretmenlerin güncel olayları hangi yöntem ve tekniklerle ele aldıkları sorulmuş ve %96,9'unun soru-cevap tekniğini en fazla kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin %91'i anlatım yöntemini, %71,4'ü örnek olay yöntemini ve %64,4'ü tartışma yöntemini en fazla kullandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin sırasıyla tartışma, soru-cevap, empati kurma, beyin fırtınası, drama ve anlatım yöntem ve tekniklerini en fazla kullandığı sonucu elde edilmiştir. Sosyal olaylar ile ilgili tartışmaların yetenekleri, deneyimleri ve düzeyleri ne olursa olsun tüm öğrenciler için geliştirici olduğu, sınıftaki iletişimin her öğrenciye farklı oran ve biçimlerde de olsa katkıda bulunduğu

düşünülmektedir (Kabapınar ve Baysal, 2004). Bennett (1999) araştırmasında, güncel olayların öğretimi sırasında öğrencilerin kendi öğrenmelerini daha önemli gördükleri sonucuna ulaşmıştır (Akt:Deveci, 2007). Haas ve Laughlin (2000)'in yaptığı çalışmada da öğretmenlerin güncel olayların öğretiminde tartışma, öğrenci görüş bildirme gibi yöntem ve teknikleri kullandığı sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde Deveci (2007)'nin yaptığı çalışmada öğretmenlerin daha çok soru-yanıt, araştırma ödevi, tartışma ve canlandırma gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin güncel olayları ele alırken daha çok öğrencilerin düşünsel yönden aktiflik kazanacağı yöntem ve teknikleri tercih ettikleri görülmektedir. Araştırmada öğretmenler sosyal bilgiler öğretiminde ele alınan güncel olaylar ile öğrencilerin düşünsel yönden aktif hale geldiklerini gözlediklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin öğrencileri uygun teknik ve yöntemle derse aktif katılmalarını sağlamaları ile açıklanabilir. Belirtilen yöntem ve tekniklerle işlenen bir derste duygularını, düşüncelerini, fikirlerini rahatlıkla açığa vuran öğrencilerin konuyu daha iyi anlayabildiği, sorunları tanımlayabildiği ve farklı çözüm önerileri getirebildiği dolayısı ile anlamlı öğrenmeleri için fırsat buldukları söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken karşılaşılabilecekleri bir takım sorunların var olabileceği düşüncesiyle yöneltilen soruda, öğretmenlerin % 85'inin aile ilgisizliği yaşadığı bulgusu elde edilmiştir. Öğretmenlerin ailenin güncel olayları takip edip etmediklerini doğrudan görmesi mümkün değildir. Öğretmenlerin aile ilgisizliğinden rahatsız olma nedeni ailelerin ulusal ya da evrensel gelişmelere olan ilgisizliğinin çocuklarına da yansması olabilir. Çünkü anne ve babanın davranışları çocuğun davranışlarının şekillenmesinde en önemli rolü üstlenir. Çocuk için aile ortamı en önemli sosyal öğrenme ortamıdır, çocukların ilk öğreticileri anne ve babalarıdır. Çevresindeki bireylerin doğru davranışlarını model alarak yaşantı geçiren çocuklar ayrıca etkili vatandaş olarak yetişebilir böylece sosyal bilgiler eğitiminin bireyden beklentileri gerçekleşebilir. Bu çalışmada öğretmenlerin %55,5'inin öğrenci ilgisizliği, %52,7'sinin programı yetiştirme sıkıntısı yaşadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin kalabalık sınıf mevcudu, çocukların ilgisizliği gibi sorunları en fazla yaşadığı görülmektedir. Bu bulgular Haas ve Laughlin (2000)'de yaptığı çalışmada öğretmenlerin zaman sıkıntısı ve öğrenci ilgisizliği yaşamaları sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Benzer şekilde Deveci (2007)'nin yaptığı

araştırmada da, sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken öğretmenlerin öğrenci ilgisizliği, aile ilgisizliği, programın güncel olaylara uygun olmaması, ders saatinin az olması gibi sorunlarla karşılaştığı sonucu elde edilmiştir. Güncel olayların öğretiminde hangi yaklaşım kullanılırsa kullanılsın öğrenme sorumluluğu öğrenciye aittir ve öğrenme öğrenci merkezlidir (Arın ve Deveci, 2008). Bu bağlamda öğrencilerin ilgisiz tavırları güncel olayları ele almak isteyen öğretmenlerin şevkini kırıyor olabilir. Öğretmenlerin mevcut sınıflarının kalabalıklığı ciddi anlamda güncel olayların etkili işlenmesini zorlaştıracak bir faktör olarak görülebilir. Mevcutların düşürülmesi ile öğretmenler öğrenciyi merkeze alacak yöntem ve teknikleri kullanabilir böylece yüksek yaşam kalitesine sahip bir sınıf ortamında eğitim verimini arttırabilirler.

Araştırmada öğretmenlere güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara ilişkin ne gibi çözüm önerileri getirebileceklerine ait sorulan paralel soruya ait bulgular, belirtilen iki yüz üç görüşün altmış sekizinin ailelere yeterli rehberlik çalışmalarının yapılmasına, elli ikisinin güncel olay kaynaklarının arttırılmasına, yirmi ikisinin sosyal bilgiler ders süresinin arttırılmasına, altısının sosyal bilgiler programının yükünün azaltılabileceğine, dördünün sınıf mevcudunun azaltılabileceğine yöneliktir. Görüşme yapılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri özellikle günlük gazete alınıp, dergilere abone olunabileceği, ders süresinin arttırılabileceği, sosyal bilgiler programının iyileştirilebileceği, haber günlüğü tutulabileceği, bülten tahtası oluşturulabileceği, sınıf mevcutlarının azaltılabileceği, veliye rehberlik çalışmalarının yapılabileceği ve öğrenci ilgisizliği üzerinde durulabileceği yönündedir. Bu bulgular Deveci (2007)'nin yaptığı çalışmada güncel olayları ele alırken bir takım sorunlar yaşayan öğretmenlerin programların yeniden düzenlenmesi, ders saati süresinin arttırılması, kaynakların zenginleştirilmesi, öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi gibi verdikleri çözüm önerileriyle benzerlik göstermektedir. Sınıfların kalabalık, öğrenciler arasında seviye ve yetenek farklılıklarının fazla, ders araç ve gereçlerinin yetersizliği ile bazı idarecilerin modern öğretim tekniklerinin uygulanmasına karşı direnmeleri gibi nedenlerden dolayı ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin yüklerinin çok ağır olduğu bilinmektedir (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002). Ancak güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanılması öncelikle öğretmenlerin güncel olayları düzenli takip etmesi ve güncel olayları müfredat konularıyla nasıl bağlayabileceğini bilmesiyle gerçekleşebilir. Bu bağlamda öğretmenlere sosyal bilgiler dersine yönelik gelişmeler için verilen hizmet içi

eğitimlerde sosyal bilgilerde güncel olayların yeri ve önemi ile ilgili bilgiler sunulabilir. Böylece güncel olayı derslerinde kullanmak isteyen ancak yeteri teknik bilgiye sahip olmayan öğretmenler katıldıkları hizmet içi eğitimler sonucunda edindikleri bilgiler sayesinde hem öğrencilerinin dikkatlerini çekebilir hem de anne ve babaları bilinçlendirebilirler. Bu konuda bilinçlenen anne ve babalar çocuklarının haber izlemelerini destekleyebilir ve güncel olay haberleri için daha seçici davranabilirler. Güncel olayların önemini fark eden bir öğrenci dersin gereğince düzenli gazete okuma, televizyonda haber programlarını izleme gibi alışkanlıklar kazanabilir. Yine bu konuda öğrenci güncel olaylara karşı kayıtsız olan ailesine davranışlarıyla model olacak evde her bireyin haberleri takip etmesini ve gazete okumasına katkı sağlayabilir. Böylelikle öğretmenlerin en fazla rahatsız oldukları aile ilgisizliği ve öğrenci ilgisizliği gibi problemler ortadan kalkabilir.

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla ilişkilendirebilme düzeylerine yönelik görüşleri de incelenmiş ve araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla iyi (4.düzye) düzeyde ilişkilendirilir olduğunu düşündükleri bulgusu elde edilmiştir. Doğanay ve Sarı (2008)'nın *Öğretmen Gözüyle Yeni Sosyal Bilgiler Programı: Adana İlinde Bir Araştırma* başlıklı araştırmalarında, 2005-2006 eğitim yılında uygulamaya konulan yeni sosyal bilgiler programı kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutları öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. İçerik boyutuyla ilgili öğretmen görüşleri öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kapsayıcı yani günlük yaşamlarıyla ilgili olduğuna yöneliktir. Birbiriyle tutarlı bu bulgulara bakıldığında yeni sosyal bilgiler programı ile yenilenen sosyal bilgiler konularının, günlük yaşamda karşılıklarının bulunabileceği ve öğretmenlerin güncel olayları rahatlıkla derse taşıyabileceği, konuları örneklendirebilecekleri söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına dayalı sonuçlar sunulmuştur. Ulaşılan bu sonuçlar ışığında yapılacak yeni araştırmalara ve uygulamalara yönelik öneriler geliştirilmiş ve sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesine yönelik uygulana anket ve görüşme sonuçları araştırma alt amaçları doğrultusunda sırasıyla sunulmuştur.

6.1.1. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış Biçimlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin % 43,2'si her zaman, %52,3'ü çoğunlukla, %41'i bazen olmak üzere günlük yaşamlarında güncel olayları takip ettiğini belirtmiştir.

Araştırmada ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer verip vermedikleri sorulmuş ve %30,2'si her zaman, % 56,4'ü ise çoğunlukla kullandığını belirtmiştir.

Bu araştırmada öğretmenlerin % 70,5'i sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre an fazla ele aldıkları sonucuna ulaşılmış, ayrıca öğretmenlerin %35,8'inin sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre güncel olaylara 10-15 dakika süre ayırdıkları tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler de benzer şekilde sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre 10 dakika zaman ayırdıklarını belirtmiştir.

Bulgular, araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,7'sinin güncel olayların öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını

kolaylaştırdığı görüşüne katıldığı yönündedir. Öğretmenlerin güncel olayların işlevine yönelik görüşüne ait diğer bulgu, araştırmaya katılan öğretmenlerin %93,6'sının güncel olayların sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkardığı yönündedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden, sosyal bilgiler dersinin güncel olaylarla desteklenmesinin öğrencileri nasıl etkilediğine yönelik gözlemlerini belirtmeleri istenmiştir. Belirtilen dört yüz üç görüşün yüz yirmi sekizi öğrencilerin düşünsel yönden aktif hale geldiğine, altmış altısı öğrencilerin derse etkin katılımlarının arttığına, elli altısı öğrencilerin somutlaşan içeriği daha kolay algıladığına, yirmi beşi öğrencilerin dünya, toplumsal ve çevre olaylarına duyarlı davrandığına yöneliktir. Birebir görüşme yapılan öğretmenlerin gözlemleri ise öğrencilerin düşünsel yönden aktifleştigi, örneklenen konuları daha iyi kavradığı, hatırlama düzeylerinin arttığı, öğrenmeye yönelik ilgi ve derse katılımlarının arttığına, bildiklerini paylaşmaktan mutluluk duyduklarına yöneliktir.

Araştırmanın bir alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımlar incelenmiştir. Bu bulgulara bakıldığında sonuç öğretmenlerin (%82) sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları yani *güncel olayları sosyal bilgiler programını tamamlayıcı ya da pekiştirici olarak kullanma* yaklaşımını birinci derecede işledikleri buna bağlı olarak, öğretmenlerin (%61,7) güncel olayları ele almak için her gün belirli bir süre ayırma içeriğiyle *güncel olayları sosyal bilgilere ek olarak öğretme* yaklaşımını ikinci derecede benimsedikleri şeklindedir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken benimsediği yaklaşımların cinsiyet, sınıf düzeyi, sınıf mevcudu, sosyo ekonomik düzey, mesleki kıdem gibi demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bulgularda ise, öğretmenlerin benimsediği yaklaşımlar arasında demografik özelliklere göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullanma tercihleri de incelenmiş ve öğretmenlerin %90,1'inin güncel olayları konuyu örneklendirme, %75,2'sinin ise günlük haber edinim amaçlı kullandığı sonucuna

ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden dördü de güncel olayları konuyu örneklendirmek için kullandığını ifade etmiştir.

Araştırma bulguları öğretmenlerin %96,4'ünün güncel olayların seçiminde şiddetten uzak olmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerin %94,5'nin güncel olayların okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesini, %97,6'sı düşündürmeye yönlendirmesini, %95'nin konuya uygunluğunu her zaman ya da çoğunlukla kriter olarak aldığı sonucu görülmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin altısı güncel olayların konuya uygunluğunu dikkate aldıklarını belirtmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alan öğretmenlerin %94,1'nin günlük toplumsal olayları ele aldığı görülmektedir. Bu araştırmanın diğer bulgusu öğretmenlerin %89,1'inin günlük çevre olaylarını, %52,5'inin günlük ekonomik olayları ele aldığı şeklindedir. Görüşmeye katılan öğretmenler sosyal bilgiler dersinde konuyla ilgili toplumsal, eğitim, ekonomi, siyaset, çevre içerikli güncel olayları işlediklerini belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynaklara ilişkin soru yöneltilmiş ve öğretmenlerin yaşamdan örneklerden birinci sırada, gazeteden ikinci sırada, televizyondan üçüncü sırada yararlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin ise gazete, internet, televizyon, dergi, yaşamdan örnekler gibi kaynaklardan yararlandıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele almak için seçtikleri kaynakları kullanmalarına ilişkin sorunun arkasından bu kaynakları kullanım nedenlerine yönelik açık uçlu bir soru da yöneltilmiştir. Bu soruya ait bulgu ise belirtilen iki yüz otuz sekiz görüşün doksan sekizinin “bu kaynakların yaygın ve ulaşılmasının kolay olması” şeklindedir.

Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken uyguladıkları etkilere yönelik araştırma sonucunda, öğretmenlerin %84,6'sının günlük haber takibi etkinliğini en fazla kullandığı bulgusu elde edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin güncel olayları ele

alırken günlük haber takibi, haber günlüğü oluşturma, haber bülteni tahtası hazırlama gibi etkinlikleri en fazla uyguladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları hangi yöntem ve tekniklerle ele aldıkları sorulmuş ve %96,9'unun soru-cevap tekniğini en fazla kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin %91'i anlatım yöntemini, %71,4'ü örnek olay yöntemini ve %64,4'ü tartışma yöntemini kullandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin sırasıyla tartışma, soru-cevap, empati kurma, beyin fırtınası, drama ve anlatım yöntem ve tekniklerini en fazla kullandığı sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken karşılaşılabilecekleri bir takım sorunların var olabileceği düşüncesiyle yöneltilen soruda, öğretmenlerin %85'inin aile ilgisizliği yaşadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu araştırmada öğretmenlerin %55,5'inin öğrenci ilgisizliği, %52,7'sinin programı yetiştirme sıkıntısı yaşadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin kalabalık sınıf mevcudu, çocukların ilgisizliği gibi sorunları en fazla yaşadığı görülmektedir.

Araştırmada öğretmenlere güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara ilişkin ne gibi çözüm önerileri getirebileceklerine ait sorulan paralel soruya ait bulgular, belirtilen iki yüz üç görüşün altmış sekizinin ailelere yeterli rehberlik çalışmalarının yapılmasına, elli ikisinin güncel olay kaynaklarının arttırılmasına, yirmi ikisinin sosyal bilgiler ders süresinin arttırılmasına, altısının sosyal bilgiler programının yükünün azaltılabileceğine, dördünün sınıf mevcudunun azaltılabileceğine yöneliktir. Görüşme yapılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri özellikle günlük gazete alınıp, dergilere abone olunabileceği, ders süresinin arttırılabileceği, sosyal bilgiler programının iyileştirilebileceği, haber günlüğü tutulabileceği, bülten tahtası oluşturulabileceği, sınıf mevcutlarının azaltılabileceği, veliye rehberlik çalışmalarının yapılabileceği ve öğrenci ilgisizliği üzerinde durulabileceği yönündedir.

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla ilişkilendirebilme düzeylerine yönelik görüşleri de incelenmiş ve araştırmanın uygulandığı Adana ili merkez ilçelerinde görev yapan ilköğretim dördüncü ve beşinci

sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler konularının günlük yaşamla iyi (4.düzey) düzeyde ilişkilendirilir olduğunu düşündükleri bulgusu elde edilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesine yönelik uygulana anket ve görüşme sonuçları doğrultusunda yeni yapılacak araştırmalara ve uygulamaya yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Araştırmada öğretmenlerin % 70,5'i sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre an fazla ele aldıkları sonucuna ulaşılmış, ayrıca öğretmenlerin %35,8'inin sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre güncel olaylara 10-15 dakika süre ayırdıkları tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler de benzer şekilde sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre 10 dakika zaman ayırdıklarını belirtmiştir. Bu bulgulara bakıldığında öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yeterli zaman ayırmadıkları görülmektedir. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde müfredat konularına ilişkin kavram ve genellemeleri güncel olaylar vasıtasıyla işleyebilirler. MEB ise, sosyal bilgiler ders saatini arttırabilir, ayrıca güncel olayların tartışılabilceği sosyal kulüp oluşturabilir.
2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,7'sinin güncel olayların öğrencilerin derste öğrendikleriyle sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırdığı görüşüne katıldığı yönündedir. Öğretmenlerin güncel olayların işlevine yönelik görüşüne ait diğer bulgu, araştırmaya katılan öğretmenlerin %93,6'sının güncel olayların sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkardığı şeklindedir. İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin henüz somut işlemler döneminde oldukları düşünülürse, öğretmenler sosyal bilgiler dersinde geçen kavram ve genellemeleri güncel olaylar vasıtasıyla somutlaştırabilir ve dersi hayata geçirebilirler.
3. Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken benimsedikleri yaklaşımlar incelenmiş ve bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin %82'si sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları birinci

derecede benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken benimsenebilecek yaklaşımları araştırabilir, farklı ilkelere sahip yeni yaklaşımlar bulabilirler.

4. Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları kullanma tercihleri merak edilmiştir. Bu bulguda öğretmenlerin %90,1'inin güncel olayları konuyu örneklendirme, %75,2'sinin günlük haber edinim amaçlı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden dördü de güncel olayları konuyu örneklendirmek için kullandığını ifade etmiştir. Öğretmenler öğrencilerine ,güncel olayları sadece sosyal bilgiler dersinde değil her gün takip etmeyi alışkanlık haline getirebilirler.
5. Araştırma bulguları öğretmenlerin %96,4'ünün güncel olayların seçiminde şiddetten uzak olmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Aynı bulgulara bakıldığında öğretmenlerin %94,5'nin güncel olayların okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesini, %97,6'sı düşündürmeye yönlendirmesini, %95'nin konuya uygunluğunu her zaman ya da çoğunlukla kriter olarak aldığı sonucu görülmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin altısı güncel olayların konuya uygunluğunu dikkate aldıklarını belirtmiştir. Öğretmenler bu kriterleri öğrencileriyle birlikte belirleyerek onlara seçici olmayı öğretebilirler. Böylelikle öğrenciler kurgu ile gerçek, yanlış ile tarafsız haberleri ayırtedebilirler.
6. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alan öğretmenlerin %94,1'nin günlük toplumsal olayları ele aldığı sonucu görülmektedir. Aynı araştırmanın diğer bulguları ise öğretmenlerin %89,1'inin günlük çevre olaylarını, %52,5'inin günlük ekonomik olayları ele aldığı şeklindedir. Görüşmeye katılan öğretmenler sosyal bilgiler dersinde konuyla ilgili olan güncel olayları toplumsal, eğitim, ekonomi, siyaset, çevre içerikli güncel olayları işlediklerini belirtmiştir. Öğretmenlerce seçilmiş konulara bakıldığında sosyal bilgiler öğretim programıyla ilişki kurdukları görülmektedir. Öğretmenler güncel olayları işlerken, öğrencilerinin öğretim programı konularıyla bağ kurmalarını ve sosyal bilgiler dersinin yaşama dönüklüğünü keşfetmelerini sağlayabilirler.
7. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken yararlandıkları kaynaklara ilişkin soru yöneltilmiş ve öğretmenlerin yaşamdan örneklerden birinci sırada, gazeteden ikinci sırada, televizyondan üçüncü sırada yararlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada görüşmeye katılan öğretmenlerin de gazete, internet, televizyon, dergi, yaşamdan örnekler gibi kaynaklardan yararlandıkları

sonucu elde edilmiştir. Öğretmenler öğrencilerine farklı bakış açıları sunabilmek için ulaşabildikleri güncel olay kaynaklarını sınıf ortamına taşıyabilirler. Kaynakları sınıf ortamına getirmek konusunda sorun yaşadıkları zaman okul idaresinden yardım alabilirler.

8. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele almak için seçtikleri kaynakları kullanmalarına ilişkin sorunun arkasından bu kaynakları kullanım nedenlerine yönelik açık uçlu bir soru da yöneltilmiştir. Bu soruya ait bulgu ise belirtilen iki yüz otuz sekiz görüşün doksan sekizinin “bu kaynakların yaygın ve ulaşılmasının kolay olması” şeklindedir. Öğretmenler bu kaynaklara ulaşamayan öğrenciler için sınıfa gazete getirebilirler. Ayrıca okul yönetimi sınıflara araç-gereç tedarik edebilirler, içinde her türlü sosyal bilgiler kaynaklarının yer aldığı sosyal bilgiler laboratuvarı oluşturabilirler.
9. Öğretmenlerin güncel olayları ele alırken uyguladıkları etkilere yönelik araştırma sonucunda, öğretmenlerin % 84,6’sının günlük haber takibi etkinliğini en fazla kullandığı bulgusu elde edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin güncel olayları ele alırken günlük haber takibi, haber günlüğü oluşturma, haber bülteni tahtası hazırlama gibi etkinlikleri en fazla uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yönelik geliştirilen tüm etkinlikler hakkında bilgilendirilmelidir. Bunun için öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir ya da öğretmen kılavuz kitaplarında bu etkinlikler örneklerle açıklanabilir. Böylelikle güncel olayları kullanmak ancak uygulayabileceği etkinlikleri bilmeyen ya da sınırlı sayıda etkinlik bilen öğretmenler güncel olaylara yönelik etkinlikleri başarılı bir şekilde uygulayabilir ve sınıf içi verimi arttırabilirler. Bu konuda öğretmenler kendilerinin hazırladıkları etkinlikler için de etkinlik bankası oluşturabilir, resmi internet sitelerinde paylaşabilirler.
10. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları hangi yöntem ve tekniklerle ele aldıkları sorulmuş ve %96,9’unun soru-cevap tekniğini en fazla kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin %91’i anlatım yöntemini, %71,4’ü örnek olay yöntemini ve %64,4’ü tartışma yöntemini kullandığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin sırasıyla tartışma, soru-cevap, empati kurma, beyin fırtınası, drama ve anlatım yöntem ve tekniklerini en fazla kullandığı sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin öğrenciyi merkeze alan yöntem

ve teknikleri kullanmalı böylece daha anlamlı ve kalıcı öğrenmeler sağlayabilirler.

11. Araştırmada öğretmenlerin güncel olayları ele alırken karşılaşabilecekleri bir takım sorunların var olabileceği düşüncesiyle yöneltilen soruda, öğretmenlerin % 85'inin aile ilgisizliği yaşadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu araştırmada öğretmenlerin %55,5'inin öğrenci ilgisizliği, % 52,7'sinin programı yetiştirme sıkıntısı yaşadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin kalabalık sınıf mevcudu, çocukların ilgisizliği gibi sorunları en fazla yaşadığı görülmektedir. Öğretmenler bu problemleri çözmek için, günlük gazete alabilir, dergilere abone olabilir, veliye rehberlik çalışmaları yapabilir ve öğrenci ilgisizliği üzerinde durabilirler. Öğretmenlerin bu konuda yaşadıkları sıkıntılara bağlı olarak MEB, öncelikle tüm problemleri değerlendirerek sosyal bilgiler programını gözden geçirebilir ve programının gerektirdiği sınıf ortamlarını yaratarak gerekli önlemleri alabilir.

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesine yöneliktir. Farklı olarak ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfı okutan sosyal bilgiler öğretmenlerine de uygulanabilir.
2. Bu çalışmada öğretmen görüşlerini belirlemek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden anket ve görüşme yapılmıştır. Yapılacak diğer çalışmalarda gözlem de yapılabilir.
3. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğretim programı kapsamında gördükleri konular ile güncel olayları ilişkilendirme düzeylerine bakılabilir
4. Öğrencilerin güncel olaylara desteklenen sosyal bilgiler dersine yönelik görüşleri alınabilir.
5. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların işlendiği bir sınıfta öğrencilerin düşünme, okuma, yazma ve anlama becerilerinin gelişimine bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H., Sağlam, D., Dilek, A. (2002), “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Görüşleri”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16,(1-12).
- Akçay, R. C. (2003), “Küreselleşme, Eğitimsel Yoksunluk ve Yetişkin Eğitimi”, *Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (159).
- Akinoğlu, O. (2002), “Hayat Bilgisi Öğretimi”, C.Öztürk & D. Dilek. (Editörler), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (2. Baskı, 2-11), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Anderman, E. ve Johnston, J. (1994), “Motivational Influences On Adolescents’ Current Events Knowledge”, 21 Mayıs 2009 tarihinde ED 381420 kodlu ERIC veri tabanından alınmıştır.
- Arın, D. (2006), “Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Hatırd Tutma Düzeyine Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008), “Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Hatırd Tutma Düzeyine Etkisi”, *Elektronik Journal of Social Sciences*, 7,(26),170-185.
- “A Vision of Powerful Teaching and Learning In The Social Studies: Building Social Understanding and Civic Efficacy”(1990), 20 Aralık 2007 tarihinde http://www.ncss.org_standarts/position/powerful.html adresinden alınmıştır.
- Bacanlı, H. (2003), *Gelişim ve Öğrenme*.(7.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balay, R. (2004), “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim.” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, (2), 61-82.
- Barr, R. D., S. L. Barth ve S. S. Shermis (1997), *Defining The Social Studies*, Bulletin, 51. Washington: National Council for the Social Studies.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006), “Bilgi Toplumu Oluşturma Bağlamında Türk Edebiyatı Dersleri Üzerine Düşünceler”, 22 Mayıs 2007 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/169/index3-icindekiler.htm> adresinden alınmıştır.

- Büyüköztürk, Ş. (2003), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2005), “Anket Geliştirme”, 25 Mayıs 2009 tarihinde <http://www.tebd.gazi.edu.tr/> adresinden alınmıştır.
- Demirel, Ö. (2002), *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, 4.Basım. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Demirtaş, A., Barth, J.L. (1997), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğrenci Kılavuzu*, Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Deryakulu, D. (2002), “Yapıcı öğrenme”, A.Şimşek (Editör), *Sınıfta Demokrasi*, (3. Baskı, 53- 77) Ankara:Eğitim Sen Yayınları.
- Deveci. H. (2007), “Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* (417–451).
- Deveci.H.(2005), “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımı”, 23 Mart 2007 tarihinde <http://www.tojet.net/articles/4321.htm> adresinden alınmıştır.
- Doğanay, A. (2007), “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Eğilimler”, *III. Sosyal Bilgiler Eğitimi Kongresinde Yapılan Panel Konuşması*, Adana.
- Doğanay, A. (2004), “Sosyal Bilgiler Eğitiminin Genel Amaçları Ne Olmalıdır?”, *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde Sunulan Bildiri*, İzmir.
- Doğanay, A. (2003), “Sosyal Bilgiler Öğretimi”, C.Öztürk & D. Dilek (Editörler), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (2.Baskı, 15–46), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2002), “Yaratıcı öğrenme”, A.Şimşek (Editör), *Sınıfta Demokrasi* (3. Baskı, 171-210), Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Doğanay, A. , Sarı, M. (2004), “Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenleriyle Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilerin Doğasına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi”, *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde Sunulan Bildiri*, İzmir.
- Doğanay, A., Çuhadar, A. ve Sarı, M. (2004), “Sosyal Bilgiler Ve Sınıf Öğretmenlerinin Demokrasi Anlayışlarına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri*, Çanakkale.

- Doğanay, A., Sarı, M. (2008), “Öğretmen Gözüyle Yeni Sosyal Bilgiler Programı: Adana İlinde Bir Araştırma”, *İlköğretim Online*, 7(2), 468-484.
- Engle, S. H. ve A. Ochoa. (1988), *Education For Democratic Citizenship: Decision Making in the Social Studies*, New York: Teacher College Press.
- Erden, M. (tarihsiz), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Gardner, W., A. Demirtaş ve A. Doğanay (1997), *Sosyal Bilimler Öğretimi*, Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Haas, M.E. ve Laughlin, M.A. (2000), Teaching Current Events: Its Status in Social Studies Today, 18 Nisan 2008 tarihinde ED 440899 kodlu ERIC veri tabanından alınmıştır.
- “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu”, K.Kıroğlu (Editör), *Öğretenler ve Öğrenenler İçin Ek Açıklamalarla Yeni İlköğretim Programları (1-5.sınıflar)*, (1.Baskı, 597-761), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- İşman, A. (2005), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, (2. Baskı). Ankara: Sempati Yayınları.
- Jarolimek. J. (1990), *Social Studies In Elementary Education* (8th. edition), New York: Macmillan Publishing Company.
- Kabapınar, Y. (2003), “Bir Öğretim Materyali Olarak Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitapları”, C.Öztürk & D.Dilek (Editörler), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (2.Baskı, 47-81), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kabapınar, Y., Baysal, N. (2004), “İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimine Yaşamın Kendini Taşımak: Gazete Haberlerinin Kullanıldığı Bir Öğretimin Tasarlanması ve Değerlendirilmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39, 384-419.
- Kan, Ç. (2006).” Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı.” *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14, (2), 537-544.
- Karasar, N. (2006), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (16. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kıldan, A. O., Ünver, N. (2006), “Öğretim Araçları.” A. Doğanay & E. Karip (Editörler), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (1. Baskı, 181- 205), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kıncal, R.Y. (1998), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Erzurum.

- Küçükahmet, L. (2006), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (18.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükkaragöz, H.(2004), “Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi”, B.Yeşilyaprak (Editör), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (7.Baskı, 54-75), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- “Küresel Isınmanın Etkisi Ortaya Çıkıyor”, 30 Mart 2007 tarihinde Hürriyet Gazetesi resmi web sitesi <http://hurriyet.com.tr> adresinden alınmıştır.
- Martorella, P.H. (1998), *Social Studies for Children: Developing Young Citizens*, Second Edition, Upper Saddle River: Printice-Hall,Inc.
- MEB. (2005), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, (4-5.sınıflar), Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB TTKB. (2008), “İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma”, 17 Mart 2009 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Nas, R. (2000), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- NCSS (2005), *Curriculum Standarts For Social Studies: Expectations of Excellence*, Seattle, Washington: National Council For Social Studies.
- NCSS (1993), *The Social Studies Professional*, Washington: National Council For Social Studies.
- Özden, Y. (2002), “Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler” (4.Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2000), *Öğrenme ve Öğretme* (4.Baskı), Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- Özmen, H. (2003), “Kimya Öğretmen Adaylarının Asit ve Bazı Kavramlarıyla İlgili Bilgilerini Günlük Olaylarla İlişkilendirebilme Düzeyleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11, (2), 317-324.
- Öztürk, C. (2006), “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış”, C.Öztürk (Editör), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (1.Baskı,21-50), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Parker. W.C. (2005), *Social Studies In Elementary Education* (12th. edition), Upper saddle River, New Jersey: Merill Prentice hall.
- Paykoç, F.(1987), “Güncel Olaylarla Belirli Gün ve Haftaların Öğretimi”, Editör: B. Özer, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (45-56.), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

- Smith, M. J. (2003), "Why teach current events?", 21 Şubat 2009 tarihinde <http://hdsia.org/does/hshb/49/hshb4921.asp> adresinden alınmıştır.
- Senemoğlu, N. (2003), *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (8.Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shung, M.C., Beery R. (1987), *Teaching Social Issues And Practices* (1th.edition), London, England: Scott, Foresman and Company.
- Sönmez, V.(1998), *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu* (2. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998), "Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi "G.Can (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (3–8) Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sözer, E. (1998), "Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri", G.Can (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (17–34) Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sözer, E. (1998), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler", G.Can (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (75–83), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sözer, E. (1998), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Belli Başlı Yöntem ve Tekniklerin İncelenmesi", G.Can (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (91–112), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sözer, E. (1998), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Araç- Gereçler", G.Can (Editör), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (123–137), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Street, C. (2002), "Teaching with the newspaper. Social studies", 93,(3), 131-134. 21 Mayıs 2009 tarihinde <http://www.ebsco.com> adresli EBSCO veritabanından alınmıştır.
- Şaşan, H.H. (2002), "Yapılandırmacı öğrenme", *Yaşadıkça Eğitim*, (49-52).
- Şimşek, N. (2004), "Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime Eleştirel Bir Yaklaşım", *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3,(5),115-139.
- Tok, Ş. (2007), "Öğretme-öğrenme strateji ve modelleri", A.Doğanay (Editör), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (130-156) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ünlüer, G.(2008), "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi", *Doktora Tezi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Wade, R. (2002), “Beyond Expanding Horizons: New Curriculum Directions for the Elementary Social Studies”, *The Elementary School Journal*, 103, (2), 115-130.
- Wally, M., Reynolds, P. (2000), “Teaching And Learning in Primary Society & Enviroment”, *Perth*, Western Australia : A Mastec Publication.
- Welton, P.A. ve S.T. Mallan (1999), *Children And Their World, Strategies for Teaching Studies*, Sixth Edition, Boston: Houghton Mifflin Company.
- Wilson, E., Sunal, C., Haas, M. & Laughlin, M. (1999), “Teachers’ Perspectives on Incorporating Current Controversial Issues Into The Curriculum”, 27 Nisan 2009 Tarihinde ED 440907. Kodlu ERIC veri Tabanından Alınmıştır.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M. (2006), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç- Gereç Kullanımı”, C. Öztürk (Editör), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (1.Baskı, 287–331), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek. H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, (Genişletilmiş 5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, N., Devecioglu Y., Ayvacı, H.S. (2002), “İlköğretim Fen Bilgisi Öğrencilerinin Fen Kavramlarını Günlük Yaşamdaki Olgu ve Olaylarla İlişkilendirme Düzeyleri” 8 Mayıs 2009 Tarihinde [http: // www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK-5/b_kitabi/PDF/Fen /Bildiri/ t94d.pdf](http://www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t94d.pdf) adresinden alınmıştır.
- Yurdabakan, İ.(2002), “Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, 61-64.
- Yücel, İ. H.(2003), “Bilim-teknoloji Politikaları ve 21.Yüzyılın Toplumu.” 21 Nisan 2008 Tarihinde [http:// ekutup.dpt.gov.tr/bilim/](http://ekutup.dpt.gov.tr/bilim/) Adresinden Alınmıştır.

EK-1.SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLARIN ELE ALINIŞ BİÇİMİ ANKETİ

Değerli Öğretmenim,

Bu çalışma, 2007- 2008 Öğretim yılında ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olaylara yer verip vermediklerini, güncel olayların ele alınışında izledikleri yaklaşımlar ile kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikleri ve bu süreçte karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Araştırma sonuçlarının, sosyal bilgiler eğitiminde öğretmenlerin öğretim uygulamalarına rehberlik edilebileceği, MEB'nin program geliştirme çalışmalarına ve gelecekte yapılacak diğer araştırmalara veri kaynağı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, anket sorularına dikkatlice cevap vermeniz sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların ele alınış biçimlerinin değerlendirilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır.

Cevaplaması yaklaşık 25 dakika süren anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan okul türü, görev yapılan okul, okulun sosyo-ekonomik durumu ve sınıf mevcudundan yola çıkarak genel bilgi edinme amacıyla hazırlanan 'Kişisel Bilgi' formudur. İkinci bölüm; öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini belirleme amacıyla hazırlanan 'Sosyal Bilgilerde Güncel Olaylar' formudur. Anket cevapları sadece bilimsel amaçla kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Bu nedenle anket formuna isminizi yazmanıza gerek yoktur. Sizin için en uygun seçeneği işaretlemeniz yeterli görülmektedir.

Vereceğiniz içten cevaplar ve cevapsız madde bırakmamakta göstereceğiniz özen ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Burcu GÜRKAN
Çukurova Üniversitesi
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

- () Kadın () Erkek

2. Mesleki Kıdeminiz:

- () 0-5 yıl
 () 6-10 yıl
 () 11-15 yıl
 () 16-20 yıl
 () 21 yıl ve üzeri

3. Mezun Olduğunuz Okul Türü:

- () Açık Öğretim Ön Lisans () Eğitim Enstitüsü
 () Eğitim Fakültesi
 Diğer (Lütfen belirtiniz.).....

4. Görev Yaptığınız Okul :

5. Görev Yaptığınız Okuldaki Öğrencilerin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Durumu Nasıldır?

- () Alt () Orta () Üst

6. Okuttuğunuz Sınıf Düzeyi : () 4. Sınıf () 5. Sınıf

7. Ortalama Sınıf Mevcudunuz:

- () 20 öğrenci ve altı
 () 21- 30 öğrenci
 () 31- 40 öğrenci
 () 41- 50 öğrenci
 () 51 öğrenci ve üstü

II. SOSYAL BİLGİLERDE GÜNCEL OLAYLAR

1. Günlük yaşamınızda güncel olayları takip ediyor musunuz? Cevabınıza karşılık gelen seçeneği çarpı işareti (X) ile belirtiniz.

() Her Zaman () Çoğunlukla () Bazen () Nadiren () Hiç

2. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları kullanıyor musunuz? Cevabınıza karşılık gelen seçeneği çarpı işareti (X) ile belirtiniz.

() Her Zaman () Çoğunlukla () Bazen () Nadiren () Hiç

3. Güncel olayları genellikle hangi durum ya da durumlarda kullanıyorsunuz? Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz. Yaklaşık olarak ne kadar süre ayırdığınızı da yanına dakika olarak belirtiniz.

- () Her gün ilk derse başlamadan önce ayırıyorum.
- () Sosyal bilgiler dersinin başlangıcında ayırıyorum.
- () Sosyal bilgiler dersi sırasında konusuna göre ayırıyorum.
- () Sosyal bilgiler ders süresinin sonuna doğru ayırıyorum.
- () Her hafta önceden belirlenmiş bir ders saatinde ayırıyorum.

SOSYAL BİLGİLERDE GÜNCEL OLAYLARIN İŞLEVİ					
Aşağıda güncel olayların işlevlerine ilişkin görüşleri belirlemeye yönelik ifadeler bulunmaktadır. Her ifade için katılım düzeyinizi belirtmeniz istenmektedir. Bu ifadeleri okuduktan sonra, (5) Kesinlikle Katılmıyorum, (4) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılıyorum ve (1) Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden sizin için en uygun olanı (X) işaretiyle belirtiniz.		5. Kesinlikle Katılmıyorum	4. Katılmıyorum	3. Kararsızım	2. Katılıyorum
Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar:					1. Kesinlikle Katılıyorum
4	öğrencilerin önemli ve daha az önemli olaylar arasında ayırım yapabilmesini sağlar.				
5	konuları örneklendirerek öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırır.				
6	ders bilgilerinin kalıcılığını artırır.				

		5. Kesinlikle Katılmıyorum	4. Katılmıyorum	3. Karasızım	2. Katılıyorum	1. Kesinlikle Katılıyorum
7	öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirir.					
8	öğrencilere evrensel değişim ve gelişmeleri takip ederek farkındalık kazandırır.					
9	öğrencilere toplumsal değişim ve gelişmeleri takip ederek farkındalık kazandırır.					
10	öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine yardımcı olur.					
11	öğrencilere okuduğunu, dinlediğini, seyrettiğini objektif olarak değerlendirme yeterliliği kazandırır.					
12	geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturur.					
13	geçmişi anlamada önemli kaynakları oluşturur.					
14	öğrencilerin empati geliştirme, hoşgörü kazanma gibi duyuşsal özellikleri kazanmalarına yardımcı olur.					
15	öğrencilerin nesnel ve öznel bilgi arasındaki farkı ayırt etmelerini sağlar.					
16	öğrencilerin bilgi toplama becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur.					
17	öğrencilerin derste öğrendikleriyle, sosyal yaşam arasında bağ kurmalarını kolaylaştırır.					
18	sosyal bilgiler ders içeriğini somut hale getirerek bilgileri soyutluktan çıkartır.					
19	Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

20. Sosyal bilgiler eğitiminde dersin güncel olaylarla desteklenmesi öğrencileri nasıl etkilemektedir? Gözlemlerinizi lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullanmayı tercih ediyorsunuz?

	Her zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
Proje ödevi için					
Performans görevi için					
Günlük haber edinimi için					
Konuları örneklemek için					
Dikkat çekmek için					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

22. Sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışında farklı yaklaşımlar benimsenmektedir. Aşağıda da güncel olayları takip ederken hangi tür yaklaşımları benimsediğinizi belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır. Sizin yaklaşımınızın, bu yaklaşımlardan hangisine ya da hangilerine daha uygun olduğunu kullanım sıklığını da belirterek gösteriniz.

Sosyal bilgiler eğitiminde;	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
güncel olayları ele almak için her gün belli bir süre ayırma.					
sosyal bilgiler konularıyla doğrudan ilişkili güncel olayları temele alma.					
güncel olaylarla ilgili ek üniteler oluşturma.					

23. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde neleri dikkate alıyorsunuz?

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
Konuya uygunluğuna					
Öğrencinin zihinsel ve duysal gelişimine katkısına					
Öğrencinin yaşadığı sosyo-kültürel çevreye uygunluğuna					
Sınıf düzeyine					
Okul içi ve dışı yaşam arasında bağ kurabilmesine					
Şiddetten uzak olmasına					
Magazinden uzak olmasına					
Geçmiş ve gelecek ilişkisi kurabilmesine					
Ulaşılabilir kaynaktan alınmasına					
Güvenilir ve kanıtlanabilir olmasına					
Ders süresinin uygunluğuna					
Düşünmeye yönlendirmesine					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

24. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları seçerken hangi tür konulara ağırlık veriyorsunuz?

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
Günlük toplumsal olaylar					
Günlük siyasi olaylar					
Günlük ekonomik olaylar					
Günlük çevre olayları					
Günlük spor haberleri					
Günlük magazin haberleri					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

25. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken hangi kaynaklardan, ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
TV					
Gazete					
Dergi					
İnternet					
Radyo					
Kaynak Kişi					
Fotoğraf					
Resim					
Kitaplar					
Belirli gün konulu filmler					
Yaşamdan örnekler					
Bilimsel toplantılar					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

26. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken yukarıda belirttiğiniz kaynakları kullanma nedeninizi lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

27. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı "öğretmen kılavuz kitabı"nda yer alan güncel olaylara yönelik etkinlikleri ne sıklıkla uyguluyorsunuz?

() Her Zaman () Çoğunlukla () Bazen () Nadiren () Hiç

28. "Öğretmen kılavuz kitabı"nda yer alan etkinlikleri şayet bazen veya nadiren uyguluyor ya da hiç uygulamiyorsanız nedenini lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

29. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın "öğretmen kılavuz kitabı"nda yer alan güncel olaylara yönelik etkinlikleri yeterli buluyor musunuz?

() Evet, buluyorum. () Kısmen, buluyorum. () Hayır, bulmuyorum.

30. "Öğretmen kılavuz kitabı"nda yer alan etkinlikleri şayet kısmen yeterli buluyor ya da yeterli bulmuyorsanız nedeni lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

31. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken, aşağıdaki tabloda verilen ve uygulanması önerilen etkinlikleri kullanım sıklığınızı belirtiniz.

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
Günlük haber takibi					
Toplumda herkesin hem fikir olmadığı konuları tartışma					
Haber bülteni tahtası hazırlama					
Haber haritalarını kullanma					
Yuvarlak masa tartışması düzenleme					
Toplu görüşme düzenleme					
Çizelge, harita, grafik yapma					
Afiş ve duvar resimleri hazırlama					
Haberlere ilişkin karikatür çizme					
Radyo haber programları düzenleme					
Haber olayları oyunlaştırma					
Haber günlüğü oluşturma					
Diğer (Lütfen belirtiniz)					

32. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken uygulanması önerilen aşağıdaki yöntem ve tekniklerin hangisi ya da hangilerini ne kadar sıklıkta kullandığınızı belirtiniz.

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiç
Anlatım					
Soru- cevap					
Gezi düzenleme					
Proje hazırlama					
Röportaj yapma					
Örnek olay					
Dramatizasyon					
Tartışma					
Empati kurma					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

33. Aşağıda sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışında yaşanabilecek olası sorunlar belirtilmiştir. Siz bu sorunların ne kadarını yaşadığınızı karşısındaki kutucuğa çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

	Yaşanıyor	Kısmen Yaşanıyor	Hiç Yaşanmıyor
Güvenilir ve kanıtlanabilir bilgiye ulaşamaması			
Ders saatinin yetersizliği			
Kaynak yetersizliği			
Okul kaynaklarından yararlanamama			
Aile ilgisizliği			
Öğrenci ilgisizliği			
Ders kitaplarının uygun olmaması			
Tepki alma korkusu			
Programı yetiştirme sıkıntısı			
Ailenin iyi olmayan ekonomik durumu			
Diğer (Lütfen belirtiniz.)			

34. Sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışında yukarıda yaşadığınız olası sorunlara yönelik ne gibi çözümler önerebilirsiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

35. Şu an uygulanmakta olan sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların, öğretim sırasında günlük yaşamla ne kadar ilişkilendirilebilir olduğunu düşünüyorsunuz? Düşüncenizi aşağıdaki derecelendirme ölçeğinde yer alan rakamlardan birini işaretleyerek belirtiniz. (Ölçekte, 1 en olumsuz düşünceyi, 5 en olumlu düşünceyi göstermektedir.)

Olumsuz			Olumlu	
1	2	3	4	5

36. Sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışına ilişkin ankette sorulmayan fakat sizin belirtmek istediğiniz görüşleriniz varsa mümkünse belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

Cevaplama işlemi bitmiştir. Gösterdiğiniz ilgi, özen ve verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ederim.

EK 2. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Değerli Öğretmenim;

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Öğretmenlerin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerini belirleme üzerine çalışıyorum. Bu çalışmamın temel amacı, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olaylara yer verip vermediklerini, güncel olayların ele alınışında izledikleri yaklaşımlar ile kullandıkları teknik, yöntem ve etkinlikleri ve bu süreçte karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Böylelikle, sosyal bilgiler eğitiminde öğretmenlerin öğretim uygulamalarına rehberlik edilebileceği, MEB'nin program geliştirme çalışmalarına ve gelecekte yapılacak diğer araştırmalara veri kaynağı olabileceği düşünülmektedir.

Görüşmeye başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Sizin için bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 45 dakika sürecektir. Başlamadan önce herhangi bir sorunuz varsa yanıtlamak isterim.

Vereceğiniz içten cevaplar ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Burcu GÜRKAN

Görev Yaptığınız Okul:

Görüşme Yeri :

Tarih: ____/____/____

Saat (Başlangıç/Bitiş): ____/____

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Mesleki Kıdeminiz:

Mezun Olduğunuz Okul:

Bu Okulda Görev Yaptığınız Toplam Süre:

Okulun Sosyo- Ekonomik Durumu: () Alt () Orta () Üst

Okuttuğunuz Sınıf Düzeyi: () 4. Sınıf () 5. Sınıf

Sınıf Mevcudunuz : K: E:..... Toplam:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Günlük yaşamınızda güncel olayları takip ediyor musunuz?
2. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları kullanıyor musunuz? Cevabınız "evet" ise, ne kadar sıklıkta kullanıyorsunuz?
3. Güncel olayları hangi durumlarda kullanıyor ve tahmini olarak ne kadar süre ayırıyorsunuz?
4. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların kullanımına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. Sosyal bilgiler eğitiminde dersin güncel olaylarla desteklenmesi öğrencileri nasıl etkilemektedir? Gözlemlerinizi lütfen belirtiniz.
6. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları hangi amaç için kullanmayı tercih ediyorsunuz?
7. Öğretim sırasında güncel olayları nasıl ele alıyorsunuz?
8. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayların seçiminde neleri dikkate alıyorsunuz?
9. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları seçerken hangi tür konulara ağırlık veriyorsunuz?
10. Sosyal bilgiler dersinde güncel olayları ele alırken hangi kaynaklardan, ne kadar sıklıkta yararlanıyorsunuz?
11. Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alırken öğretmen kılavuz kitabındaki etkinlikler dışında ne tür etkinlikler kullanıyorsunuz?
12. Güncel olayların öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?
13. Güncel olayların öğretiminde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
14. Sosyal bilgiler eğitiminde, güncel olayların ele alınışında yaşadığınız sorunlara yönelik ne gibi çözümler önerebilirsiniz.

EK 3. İZİN BELGESİ

T.C
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.04.MEM.4.01.00.05.040 - 16/15
Konu : Tez Çalışması

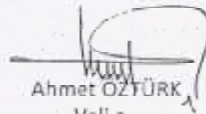
8.14/2008

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

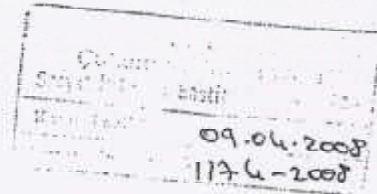
İlgi : 28.03.2008 tarih ve 131/2008 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Burcu GÜRKAN'ın danışmanı Yrd.Doç.Dr. Ahmet DOĞANAY yönetiminde hazırlamakta olduğu tez çalışmasını ilimiz ilçelerinde bulunan ekli listede belirtilen okullarda yapmasının uygun görüldüğüne dair 08.04.2008 tarih ve 16106 sayılı valilik oluru örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi'nin 5.maddesinin (o) bendine istinaden araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içerisinde araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak müdürlüğümüze (Ek-1) formu ile teslim edilmesini rica ederim.

Ahmet ÖZTÜRK
Vali a.
Müdür V.

- Eki :
- 1- Onay
 - 2- Mühürlü Çalışma Formları
 - 3- Ek-1 Formu (Boş)
 - 4- Liste

Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Kültür Şubesi

Telefon: 0322 4588372 Dâhili: 1658
Faks : 0322 4588395

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Burcu GÜRKAN
Doğum Tarihi : 21.09.1983
Doğum Yeri : Seyhan/ADANA
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
E-mail Adresi : burcu_gurkan@yahoo.com

ÖĞRENİM DURUMU

(2005-2009) : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
(2001-2005) : Lisans, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Adana.
(1997-2001) : Lise, Hacı Ahmet Atıl Süper Lisesi, Adana.
(1994-1997) : İlköğretim, Ramazanoğlu İlköğretim Okulu, Adana.
(1989-1994) : İlkokul, Ahmet KARABUCAK İlkokulu, Adana.

İŞ DENEYİMİ

(2008-2009) : Eğitim Danışmanı, Delta School of Languages/ADANA